

2022

Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2022 roku

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2022 roku

Warszawa 2023

Opracowano w Biurze Prewencji na podstawie sprawozdań statystycznych i rocznych informacji Oddziałów Regionalnych KRUS.

© Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego 2023

www.krus.gov.pl

Spis treści

Wstęp	5
I. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników	7
A. Wypadki przy pracy rolniczej	7
1. Wypadki zgłoszone	7
2. Decyzje podjęte w sprawie jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu lub śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej	7
2.1. Wypadki zakończone odmową prawa do jednorazowego odszkodowania	8
2.2. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań, grupy zdarzeń i ich skutki zdrowotne	8
2.2.1. Wskaźnik wypadkowości	9
2.2.2. Struktura wypadków według grup zdarzeń	11
2.2.3. Skutki zdrowotne wypadków przy pracy rolniczej	11
2.2.4. Wypadki śmiertelne	14
B. Choroby zawodowe rolników	17
II. Działania prewencyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	20
1. Formy i kierunki działalności prewencyjnej KRUS	20
2. Analiza przyczyn i okoliczności wypadków oraz chorób zawodowych rolników	23
2.1. Powierzchnia i profil gospodarstw, w których zgłoszono wypadki	24
2.2. Miejsce zdarzenia	25
2.3. Rodzaj wykonywanej pracy	27
2.4. Wypadki z udziałem maszyn i urządzeń wykorzystywanych w działalności rolniczej	28
2.5. Wypadki według pory dnia, dni tygodnia	29
2.6. Przyczyny wypadków	30
2.7. Grupy wypadkowe	32
3. Dobrowolne, nieodpłatne szkolenia i instruktaże dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym	43
4. Pozaszkoleniowe formy upowszechniania wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i rolniczymi chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym	52
4.1. Konkursy wiedzy	52
4.2. Przeglądy gospodarstw i prac polowych	73
4.3. Stoiska informacyjno-prewencyjne KRUS	78
4.4. Pokazy i wystawy	80
4.5. Popularyzowanie zasad bezpiecznej pracy za pośrednictwem środków masowego przekazu	82
5. Udział Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w tworzeniu systemu ratownictwa przedlekarskiego	84
6. Oddziaływanie KRUS na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej	84
7. Finansowanie działań prewencyjnych KRUS	86
Podsumowanie	87
Wnioski	91
Załączniki	92

Wstęp

Publikacja pt. *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2022 r.* zawiera informacje na temat statystyk wypadków i chorób zawodowych rolników w latach 2013–2022 wraz ze szczegółową analizą danych na temat przyczyn i okoliczności ww. zdarzeń zaistniałych w 2022 roku, a ponadto prezentuje zrealizowane przez Kasę działania prewencyjne na rzecz zmniejszenia liczby wypadków przy pracy i rolniczych chorób zawodowych osób ubezpieczonych w KRUS.

Zgodnie z zapisami art. 63 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. 2023 poz. 208 z późn. zm.) działalność na rzecz zapobiegania wypadkom i chorobom zawodowym obejmuje w szczególności:

- 1) analizowanie przyczyn tych wypadków i chorób;
- 2) prowadzenie dobrowolnych nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony życia i zdrowia w gospodarstwie rolnym oraz postępowania w razie wypadku przy pracy rolniczej;
- 3) upowszechnianie wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i rolniczymi chorobami zawodowymi, a także znajomości zasad ochrony życia i zdrowia w gospodarstwie rolnym oraz zasad postępowania w razie wypadku;
- 4) podejmowanie starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników.

Celem działań prewencyjnych podejmowanych przez Kasę jest oddziaływanie na zmianę świadomości i postaw rolników w zakresie zapobiegania wypadkom przy pracy i rolniczym chorobom zawodowym, wskazanie im zagrożeń i nieprawidłowości w środowisku pracy, a także sposobów ich skutecznego eliminowania bez angażowania dużych środków finansowych. Działalność prewencyjna w 2022 roku ukierunkowana była na minimalizowanie ryzyka wystąpienia zdarzeń wypadkowych w grupach o najwyższej liczebności, tj. *upadek osób; uderzenie, przygnięcie i pogryzienie przez zwierzęta; pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń*. Prowadzono kampanie prewencyjne pod hasłami: *Rola rolnika, by upadku unikał; Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz; Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz*. Kampanie *Rolniku, nie daj się kleszczom* oraz *Kości i stawy też rolnika sprawy* dotyczą natomiast zapobiegania najczęściej zgłaszanym do KRUS chorobom zawodowym – boreliozie i chorobom odkleszczowym oraz schorzeniom narządów ruchu.

W ciągu 30 lat Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odnotowała spadek liczby zgłaszanych wypadków rolników o ponad 80% (1993 rok – 66 tys., 2022 rok – 11 tys.) oraz wskaźnika wypadkowości (liczby wypadków zakończonych przyznaniem odszkodowania na 1 000 ubezpieczonych) o 16,6 z 24,6 w 1993 roku do 8,0 w 2022 roku. Te dane liczbowe dowodzą, że zrealizowane przez Kasę działania prewencyjne są skuteczne. Poprawę bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych osiągnięto dzięki monitorowaniu zagrożeń i podejmowaniu adekwatnych do nich działań edukacyjnych.

Do osiągnięcia tego rezultatu przyczyniło się również wsparcie działań przez wiele instytucji i organizacji, polegające na prowadzeniu wspólnych przedsięwzięć i popularyzowaniu wśród ubezpieczonych, ich rodzin i dzieci oraz osób związanych ze środowiskiem wiejskim *Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* oraz *Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat*.

Niniejsza publikacja dostępna jest na stronie internetowej: www.krus.gov.pl w zakładce *Prewencja*.

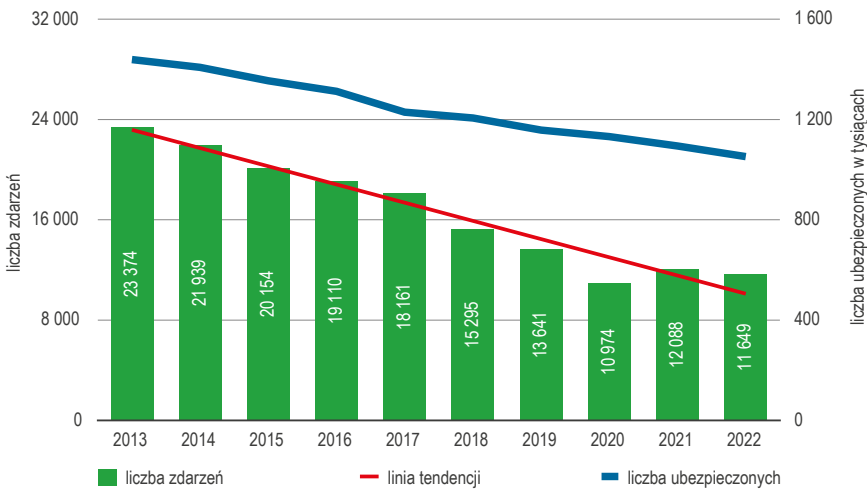
I. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników

A. Wypadki przy pracy rolniczej

1. Wypadki zgłoszone

W 2022 roku do KRUS zgłoszono 11 649 zdarzeń wypadkowych, o 439 (3,6%) mniej niż w 2021 roku, przy spadku liczby ubezpieczonych o 42 679 (3,8%) z 1 124 709 do 1 082 030 osób. Od 2013 roku liczba zgłoszonych wypadków zmniejszyła się o połowę, tj. 11 725 (50,2%), a osób ubezpieczonych o 410 227 (27,5%).

Wykres 1. Zdarzenia zgłoszone jako wypadki przy pracy rolniczej w latach 2013–2022 na tle liczby ubezpieczonych

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zestawienie danych na temat zgłoszonych wypadków w latach 2013–2022 w podziale na województwa przedstawiono w załączniku nr 1.

2. Decyzje podjęte w sprawie jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu lub śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej

Do jednostek terenowych KRUS wpłynęło 11 695 wniosków o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci spowodowanej wypadkiem przy pracy rolniczej. Decyzje podjęto wobec 12 168 wypadków (łącznie z wnioskami niezalutwowanymi w 2021 roku i 103 sprawami z odwołań sądowych).

Za wypadki przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (bez względu na zdrowotne skutki wypadku) uznano 10 667 zdarzeń, o 930 (8,0%) mniej niż w poprzednim roku.

Wśród zakończonych spraw było:

- 8 836 decyzji przyznających jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej (72,6% spraw) – w tym 103 na podstawie odwołań;
- 3 051 decyzji odmawiających jednorazowego odszkodowania (25,1% spraw);
- 281 umorzeń z powodu rezygnacji z roszczeń (2,3% spraw).

2.1. Wypadki zakończone odmową prawa do jednorazowego odszkodowania

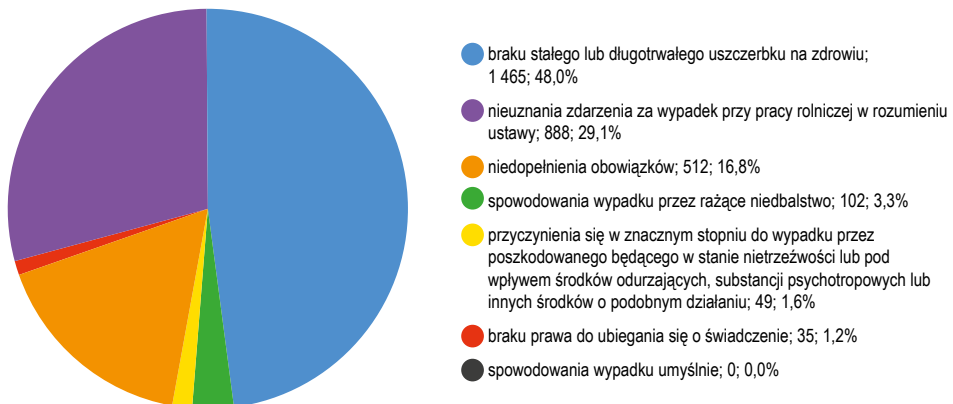
W 2022 roku wydano decyzje odmowne w sprawie 3 051 wypadków, o 216 (6,6%) mniej niż w 2021 roku. Dane o liczbie wypadków zakończonych decyzją odmawiającą prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 1. Decyzje odmowne w latach 2013–2022

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba wypadków zakończonych decyzją odmawiającą prawa do jednorazowego odszkodowania	7 825	7 352	6 625	5 900	5 787	4 695	4 059	3 328	3 267	3 051

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 2. Decyzje odmowne w 2023 roku

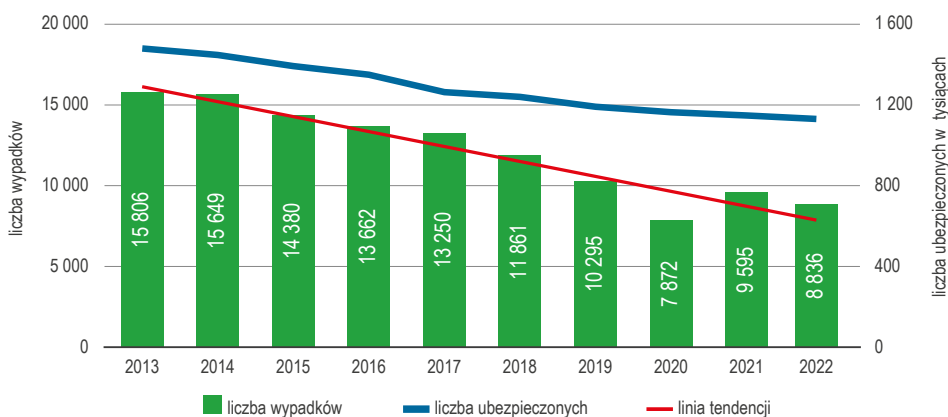

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.2. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań, grupy zdarzeń i ich skutki zdrowotne

Liczba wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań zmniejszyła się z 9 595 w 2021 roku do 8 836 w 2022 roku, tj. odnotowano ich o 759 (7,9%) mniej niż w roku poprzednim. W ciągu ostatnich dziesięciu lat (od 2013 roku) liczba wydanych decyzji przyznających spadła o 6 970 (44,1%).

Wykres 3. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2013–2022 na tle liczby ubezpieczonych

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zestawienie danych na temat liczby wypadków zakończonych wydaniem decyzji przyznającej jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej w latach 2013–2022 w podziale na województwa przedstawiono w załączniku nr 2.

Tabela 2. Wiek i płeć osób poszkodowanych w wypadkach w 2022 roku

Wyszczególnienie a – liczba poszkodowanych b – udział % w wypadkach ogółem:	Razem	Liczba wypadków w grupach wiekowych								
		16–18	18–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–64	65 i więcej	
Kobiety	a	2 689	0	0	75	409	786	1 349	48	22
	b	30,4%	0,0%	0,0%	0,8%	4,6%	8,9%	15,3%	0,5%	0,3%
Mężczyźni	a	6 147	1	14	562	1 073	1 626	1 959	858	54
	b	69,6%	0,0%	0,2%	6,4%	12,1%	18,4%	22,2%	9,7%	0,6%

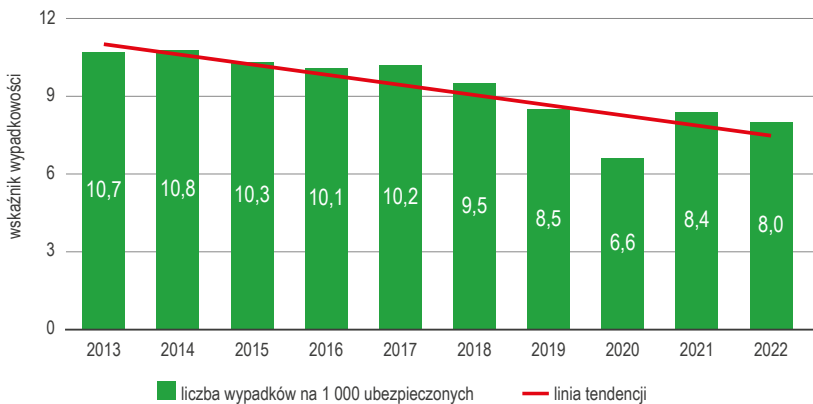
Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Większość poszkodowanych – 69,6% – stanowili mężczyźni, przede wszystkim w grupach wiekowych: 50–59 lat (22,2% wszystkich poszkodowanych), 40–49 lat (18,4%) oraz 30–39 lat (12,1%). Wśród kobiet najczęściej poszkodowanych odnotowano w grupach wiekowych: 50–59 lat (15,3%) oraz 40–49 lat (8,9% wszystkich poszkodowanych).

2.2.1. Wskaźnik wypadkowości

W 2022 roku spadł wskaźnik wypadkowości w rolnictwie indywidualnym (liczba wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań przypadająca na 1 000 ubezpieczonych) z 8,4 w 2021 roku do 8,0 w 2022 roku, tj. o 0,4 natomiast na przestrzeni ostatnich 10 lat zmniejszył się z 10,7 do 8,0, tj. o 2,7.

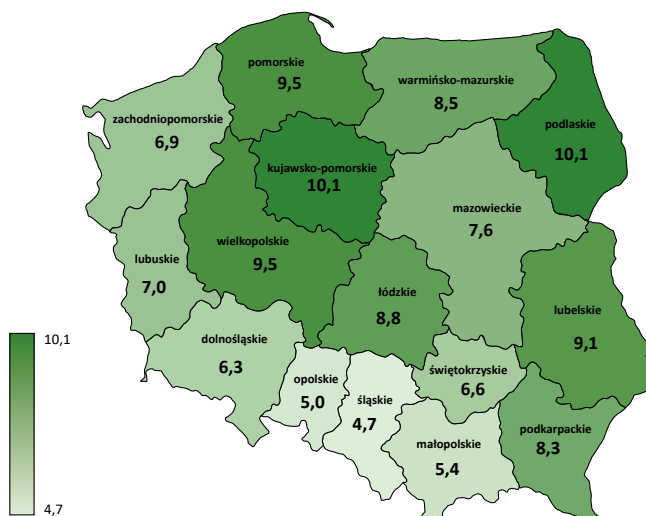
Wykres 4. Wypadki na 1 000 ubezpieczonych w latach 2013–2022 według decyzji powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Od lat Kasa obserwuje duże zróżnicowanie wskaźnika wypadkowości pomiędzy poszczególnymi województwami – najwyższą wypadkowość odnotowano w województwach: kujawsko-pomorskim (10,1), podlaskim (10,1), pomorskim (9,5), wielkopolskim (9,5) i lubelskim (9,1), a najniższą w województwach opolskim (5,0) i śląskim (4,7). Duże zróżnicowanie wskaźnika wypadkowości pomiędzy województwami wynika m.in. z różnic w ukształtowaniu terenu i odmiennych warunków klimatycznych regionów, profilu prowadzonej produkcji rolnej na danym obszarze, a także związane jest z sytuacją ekonomiczną gospodarstw rolnych i dysproporcją w ich infrastrukturze. Zestawienie danych na temat wskaźnika wypadkowości w latach 2013–2022 stanowi załącznik nr 3.

Rysunek 1. Wskaźnik wypadkowości w 2022 roku w podziale na województwa

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

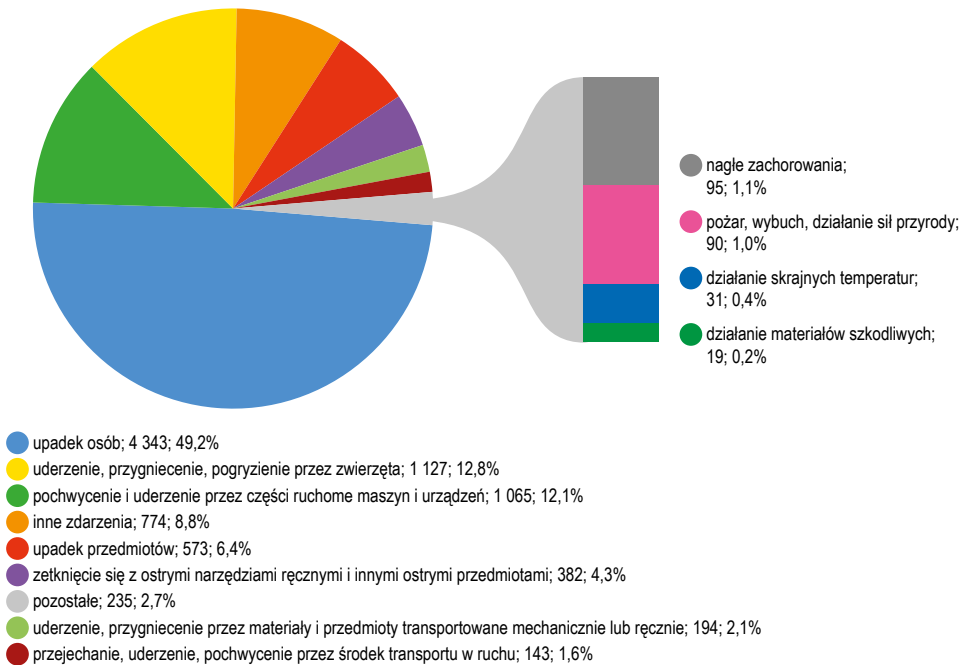
2.2.2. Struktura wypadków według grup zdarzeń

Struktura grup wypadkowych (wg zdarzeń powodujących urazy) od lat jest podobna. Zdecydowaną większość (zwykle ok. połowy) stanowią zdarzenia z grupy *upadek osób* – 4 343 poszkodowanych, co stanowiło 49,2% wszystkich wypłaconych jednorazowych odszkodowań. Kolejne pod względem liczebności grupy wypadkowe to:

- **uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta** – 1 127 poszkodowanych, tj. 12,8% wypadków;
- **pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń** – 1 065 poszkodowanych, tj. 12,1% wypadków;
- **inne zdarzenia** – 774 poszkodowanych, tj. 8,8% wypadków.

Liczbę wypadków, w następstwie których wypłacono jednorazowe odszkodowania w latach 2013–2022, według grup wypadkowych, zestawiono w załączniku nr 4.

Wykres 5. Struktura wypadków w 2022 roku według grup wypadkowych

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.2.3. Skutki zdrowotne wypadków przy pracy rolniczej

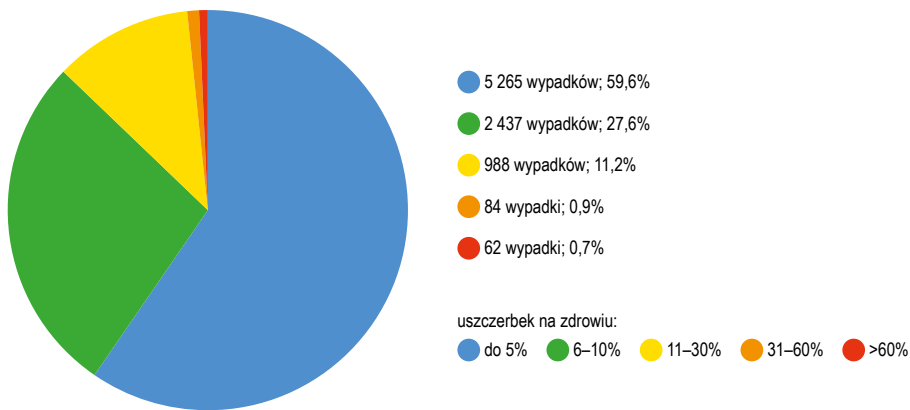
Dokonano oceny uszczerbku na zdrowiu w 10 256 sprawach wypadkowych. W 1 465 przypadkach nie orzeczono uszczerbku na zdrowiu (sprawy te stanowiły ok. 14,3% wypadków kierowanych do orzecznictwa lekarskiego). Większość wypadków zakończonych przyznaniem odszkodowania (59,6%) spowodowało uszczerbki na zdrowiu nieprzekraczające 5%. Wypadki z uszczerbkiem powyżej 60% stanowiły 0,7% wypadków zakończonych wypłatą jednorazowego odszkodowania.

Tabela 3. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2013–2022 według orzeczonego uszczerbku na zdrowiu

Liczba wypadków z uszczerbkiem na zdrowiu	Rok									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 5%	10 045	9 992	9 164	8 681	8 490	7 504	6 291	4 934	5 811	5 265
6–10%	3 904	3 849	3 509	3 374	3 287	2 916	2 715	2 008	2 581	2 437
11–30%	1 607	1 558	1 487	1 378	1 288	1 214	1 098	809	1 054	988
31–60%	133	139	133	127	92	122	114	71	89	84
> 60%	117	111	87	102	93	105	77	50	60	62
Suma	15 806	15 649	14 380	13 662	13 250	11 861	10 295	7 872	9 595	8 836

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 6. Struktura wypadków w 2022 roku według orzeczonego uszczerbku na zdrowiu

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Niezdolność do samodzielnej egzystencji spowodowaną wypadkiem przy pracy rolniczej orzeczono u 13 osób (0,2% wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań). Najczęściej była skutkiem zdarzeń z grupy upadek osób (4 zdarzenia wypadkowe).

Tabela 4. Struktura uszczerbku na zdrowiu w 2022 roku w grupach wypadkowych

Grupa wypadkowa	Udział % uszczerbku w grupie wypadkowej						Liczba poszkodowanych z ustaloną niezdolnością do samodzielnej egzystencji
	do 5%	6–10%	11–20%	21–30%	31–60%	powyżej 60%	
02 Upadek osób	52,3	33,5	11,7	1,6	0,5	0,4	4
03 Upadek przedmiotów	71,9	15,9	8,7	1,8	0,5	1,2	0
04 Zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i innymi ostrymi przedmiotami	80,6	12,8	5,5	0,3	0,8	0,0	0

Grupa wypadkowa	Udział % uszczerbku w grupie wypadkowej						Liczba poszkodowanych z ustaloną niezdolnością do samodzielnej egzystencji
	do 5%	6–10%	11–20%	21–30%	31–60%	powyżej 60%	
05 Uderzenie, przygnięcie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie	74,2	19,1	5,2	1,5	0,0	0,0	0
06 Przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu	37,1	25,2	18,2	5,5	4,9	9,1	3
07 Pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	61,4	23,4	9,8	2,2	2,2	1,0	3
08 Uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta	65,7	25,7	6,0	1,1	1,1	0,4	2
09 Pożar, wybuch, działanie sił przyrody	60,0	22,2	6,7	2,2	5,6	3,3	0
10 Działanie skrajnych temperatur	83,9	16,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0
11 Działanie materiałów szkodliwych	57,9	15,8	15,8	0,0	0,0	10,5	0
12 Nagłe zachorowania	47,4	33,7	10,4	1,1	2,1	5,3	0
13 Inne zdarzenia	70,3	22,0	4,8	1,7	1,0	0,2	1
Ogółem:	59,6	27,6	9,6	1,5	1,0	0,7	13

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Poszkodowani w wypadkach przy pracy rolniczej doznali 9 633 urazy powodujące stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu. Podobnie jak w latach poprzednich, na urazy najbardziej narażone były kończyny górne – 4 733 urazy (49,1%) i kończyny dolne – 3 573 urazy (37,1%).

Tabela 5. Struktura urazów w 2022 roku

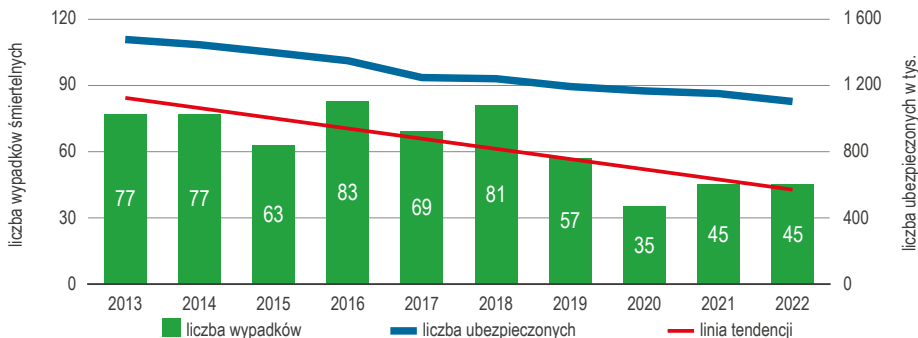
Urazy	Liczba urazów											
	Głowy i twarzy	Narządu wzroku	Narządu słuchu	Szyi, krtań, tchawicy i przełyku	Klatki piersiowej i ich następstwa	Brzucha i ich następstwa	Narządów moczowo-płciowych	Kręgosłupa, rdzenia kręgowego i ich następstwa	Miednicy	Kończyn górnych	Kończyn dolnych, porażenia i niedowładny poszczególnych nerwów obwodowych	Liczba ostrych zatruc i ich następstw
Liczba	446	120	18	2	290	47	10	324	70	4 733	3 573	0
(%)	4,6	1,2	0,2	0,1	3,0	0,5	0,1	3,4	0,7	49,1	37,1	0,0

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.2.4. Wypadki śmiertelne

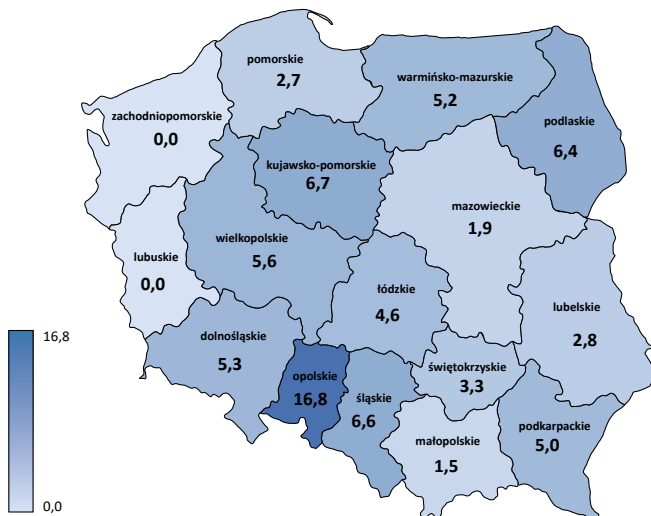
Wypłacono jednorazowe odszkodowania z tytułu śmierci wskutek 45 wypadków przy pracy rolniczej. Liczba wypadków śmiertelnych zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań zmniejszyła się od 2013 roku o 32 (41,6%) – z 77 w 2013 roku do 45 w 2022 roku. Wypadki śmiertelne stanowiły 0,51% wszystkich wypadków zakończonych wypłatą świadczeń w 2022 roku. Częstość tych wypadków wynosiła 4,1 na 100 000 ubezpieczonych.

Wykres 7. Wypadki śmiertelne zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2013–2022 na tle liczby ubezpieczonych

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Rysunek 2. Częstość wypadków śmiertelnych w 2022 roku (liczba wypadków na 100 000 ubezpieczonych w podziale na województwa)

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Dane o liczbie wypadków śmiertelnych w latach 2013–2022 w podziale na województwa zestawiono w załączniku nr 5.

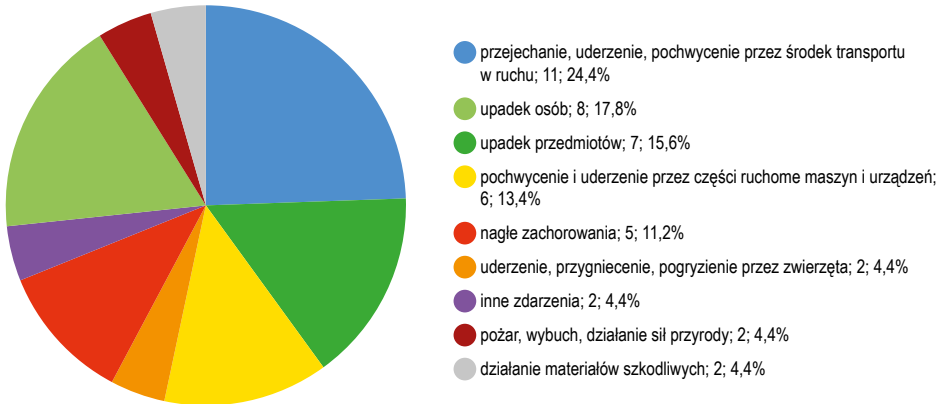
Tabela 6. Wiek i płeć ofiar wypadków śmiertelnych w 2022 roku

Wyszczególnienie a – liczba poszkodowanych b – udział % w wypadkach ogółem:	Razem	Liczba wypadków w grupach wiekowych								
		16–18	18–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–64	65 i więcej	
Kobiety	a	6	0	0	0	0	3	2	1	0
	b	13,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	6,7%	4,4%	2,2%	0,0%
Mężczyźni	a	39	0	0	1	8	10	14	6	0
	b	86,7%	0,0%	0,0%	2,2%	17,8%	22,2%	31,1%	13,3%	0,0%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wypadkom śmiertelnym ulegli przeważnie mężczyźni (86,7% poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych), w wieku 50–59 lat (31,1% wszystkich poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych) i 40–49 lat (22,2%). Wskutek wypadków przy pracy rolniczej zmarło sześć kobiet (13,3%). Najwięcej wypadków ze skutkiem śmiertelnym wystąpiło w grupach wypadkowych: *przejechanie, uderzenie i pochwycenie przez środek transportu w ruchu* (11 ofiar), *upadek osób* (8 ofiar), *upadek przedmiotów* (7 ofiar).

Wykres 8. Struktura wypadków śmiertelnych w 2022 roku według grup zdarzeń

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W porównaniu do 2021 roku odnotowano zmniejszenie liczby wypadków śmiertelnych w grupach: *inne zdarzenia* (o 2); *nagle zachorowania* (o 2); *uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta* (o 2); *przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu* (o 2). Wzrosła natomiast liczba wypadków śmiertelnych w grupach: *upadek osób* (o 4), *działanie materiałów szkodliwych* (o 2), *upadek przedmiotów* (o 1), *pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń* (o 1) oraz *pożar, wybuch, działanie sił przyrody* (o 1).

W 2022 roku zarejestrowano:

- 11 zgonów w grupie *przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu*, w tym: w wyniku przewrócenia ciągnika – 3 zgony (nieodpowiednia technika jazdy po terenach grząskich, pochyłych; brak wyposażenia ciągników w kabiny ochronne); 4 przygniecenia w wyniku przebywania w strefie zagrożenia: z udziałem ciągników, przyczepy, ładowacza czołowego; 2 wypadki komunikacyjne podczas poruszania się wózkiem widłowym i autem osobowym – ich przyczyną było nieprzestrzeganie prawa o ruchu drogowym; 2 przejechania przy próbie zatrzymania ciągnika pozostawionego z włączonym napędem;
- 8 zgonów w grupie *upadek osób* spowodowanych upadkiem rolników z wysokości: z drabin, rusztowań, dachów, schodów – ich przyczyną najczęściej było nie stosowanie zabezpieczeń podczas pracy na wysokości; do pozostałych zdarzeń należały upadki w wyniku potknięć na płaskiej powierzchni;
- 7 zgonów w grupie *upadek przedmiotów*; najczęściej zdarzenia te dotyczyły niewłaściwej techniki wycinki drzew, pozostałe niewłaściwej obsługi maszyn i urządzeń;
- 6 zgonów w grupie *pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń*; w większości przypadków przyczyną ich wystąpienia było wykonywanie czynności bez usunięcia zagrożenia (włączony napęd, brak osłon elementów ruchomych), niewłaściwa obsługa maszyny rolniczej oraz przebywanie poszkodowanego w miejscu niedozwolonym;
- 5 zgonów w grupie *nagle zachorowanie*; do zdarzeń w tej grupie najczęściej dochodziło podczas wykonywania prac związanych z obsługą zwierząt gospodarskich – ich przyczyną był długotrwały i nadmierny wysiłek fizyczny, a w pracy poszkodowanym często towarzyszył stres i długotrwałe niesprzyjające warunki pogodowe (np. upał);
- 2 zgony w grupie *uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta*, do których doszło podczas obsługi bydła hodowlanego – ich przyczyną była agresja zwierząt, poszkodowani zostali zaatakowani przez byki;
- 2 zgony w grupie *pożar, wybuch, działanie sił przyrody*, spowodowane były przede wszystkim złym stanem technicznym, brakiem napraw i konserwacji maszyn i urządzeń rolniczych;
- 2 zgony w grupie *działanie materiałów szkodliwych*, spowodowane wadami instalacji stałych w obiekcie, tj. brakiem odpowiedniej wentylacji pomieszczeń;
- 2 zgony w grupie *inne zdarzenia* – m.in. utonięcie w studni.

Zestawienie danych o wypadkach śmiertelnych w latach 2013–2022 według grup wypadkowych zawiera załącznik nr 6.

B. Choroby zawodowe rolników

Do oddziałów regionalnych i placówek terenowych KRUS zgłoszono ogółem 241 wniosków o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek choroby zawodowej. Decyzje podjęto wobec 259 spraw (łącznie z wnioskami pozostałymi z 2021 roku i 16 sprawami z odwołań sądowych).

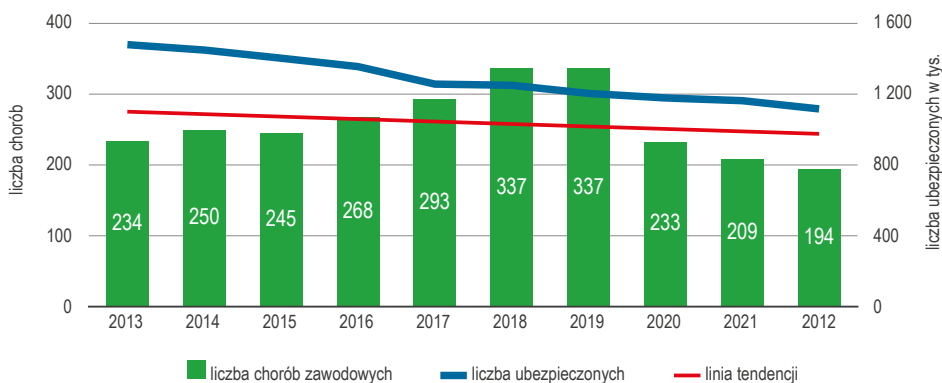
Odmownie rozpatrzono 62 wniosków, w tym w 21 przypadkach wnioskodawcy nie posiadali uprawnień do ubiegania się o świadczenia z ubezpieczenia społecznego rolników, a w 41 przypadkach – z powodu braku uszczerbku na zdrowiu.

Tabela 7. Stwierdzone choroby zawodowe, z tytułu których wydano decyzje odmowne w 2022 roku

Rozpoznana jednostka chorobowa według wykazu z rozporządzenia	Pozycja w wykazie chorób zawodowych	Ogółem	w tym z powodu:		
			brak prawa do ubiegania się o świadczenie	brak stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu	niedopełnienie obowiązków przez poszkodowanego
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	26	61	21	40	0
Astma oskrzelowa	7	1	0	1	0
Suma ogółem:		62	21	41	0

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 9. Choroby zawodowe zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2013–2022 na tle liczby ubezpieczonych i linii tendencji

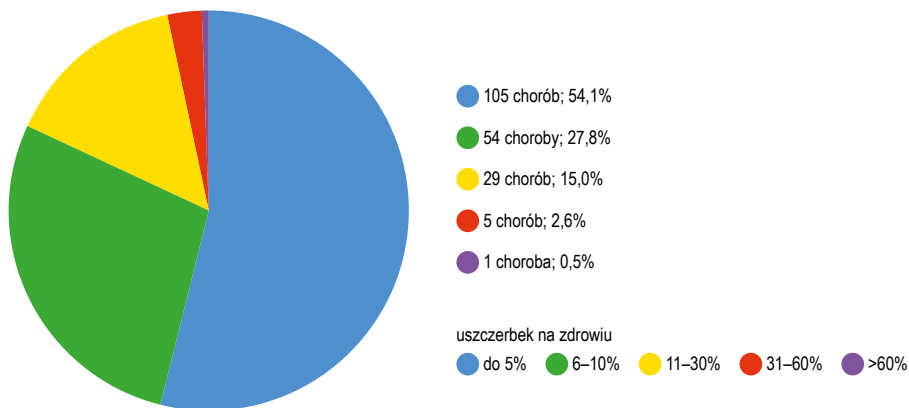

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Przyznano 194 jednorazowe odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobą zawodową; w porównaniu do roku 2021 liczba decyzji przyznających zmniejszyła się o 15 (7,2%).

Odnotowano: 173 choroby zakaźne (głównie boreliozę), 12 przypadków chorób obwodowego układu nerwowego oraz układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy, 6 chorób układu oddechowego, 2 przypadki chorób skóry i 1 przypadek choroby narządu wzroku wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi. Zestawienie rozpoznanych chorób zawodowych w latach 2013–2022 stanowi załącznik nr 7.

Wykres 10. Struktura uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby zawodowej w 2022 roku

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W 82,0% przypadków uszczerbek na zdrowiu wskutek chorób zawodowych nie przekroczył 10%.

Tabela 8. Struktura uszczerbku na zdrowiu dla chorób/grup chorobowych w 2022 roku

% uszczerbek na zdrowiu	Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	Choroby skóry	Przewlekłe, nieodwracalne schorzenia układu oddechowego	Zatrucia ostre lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne	Suma
do 5%	102	2	1	0	0	105
6–10%	40	9	0	5	0	54
11–30%	27	1	1	0	0	29
31–60%	4	0	0	0	1	5
powyżej 60%	0	0	0	1	0	1
Ogółem:	173	12	2	6	1	194

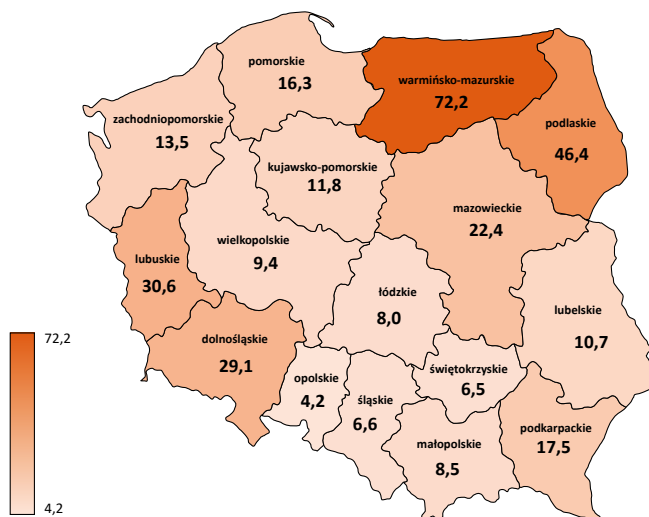
Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 9. Zestawienie liczby chorób zawodowych w latach 2013–2022 według orzeczonego uszczerbku na zdrowiu

Liczba chorób z uszczerbkiem	Rok									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 5%	109	109	104	159	154	190	169	122	111	105
6–10%	85	91	98	71	87	96	112	69	58	54
11–30%	36	47	41	36	49	44	46	41	37	29
31–60%	3	1	2	2	3	4	9	1	3	5
powyżej 60%	1	2	0	0	0	3	1	0	0	1
Ogółem:	234	250	245	268	293	337	337	233	209	194

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Rysunek 3. Choroby zawodowe przypadające na 100 000 ubezpieczonych w 2022 roku według decyzji przyznających jednorazowe odszkodowania w podziale na województwa

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Liczba chorób zawodowych zakończonych wypłatą jednorazowego odszkodowania przypadająca na 100 000 ubezpieczonych w KRUS zmalała z 18,2 w 2021 roku do 17,6 w 2022 roku. Największą częstotliwość występowania chorób zawodowych rolników stwierdzono w województwach: warmińsko-mazurskim (72,2), podlaskim (46,4), lubuskim (30,6), najmniejszą natomiast w województwach: opolskim (4,2), świętokrzyskim (6,5) i śląskim (6,6).

Dane o liczbie chorób zawodowych w latach 2013–2022 w podziale na województwa zawiera załącznik nr 8.

Tabela 10. Wiek i płeć osób, u których stwierdzono uszczerbek na zdrowiu wskutek chorób zawodowych w 2022 roku

Wyszczególnienie a – liczba poszkodowanych b – udział % w wypadkach ogółem:	Razem	Liczba wypadków w grupach wiekowych								
		16–18	18–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–64	65 i więcej	
Kobiety	a	91	0	0	1	5	17	63	5	0
	b	46,9%	0,0%	0,0%	0,4%	2,6%	8,8%	32,5%	2,6%	0,0%
Mężczyźni	a	103	0	1	9	10	22	38	18	5
	b	53,1%	0,0%	0,5%	4,6%	5,2%	11,3%	19,6%	9,3%	2,6%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Najwięcej przypadków zachorowań odnotowano u osób w wieku **50–59 lat** (19,6% ogółu chorujących w tym przedziale wiekowym stanowili mężczyźni, a 32,5% – kobiety) oraz **40–49 lat** (11,3% mężczyźni i 8,8% kobiety).

II. Działania prewencyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

1. Formy i kierunki działalności prewencyjnej KRUS

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego działa na podstawie zapisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. 2023 poz. 208 z późn. zm.), które m.in. precyzyjnie określają zarówno zakres działalności prewencyjnej, jak i sposób jej prowadzenia. Artykuł 63 wskazuje na obowiązki Kasy w tym zakresie:

- analizowanie przyczyn wypadków i chorób zawodowych;
- prowadzenie dobrowolnych nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym;
- upowszechnianie wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia;
- podejmowanie starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników.

Każdego roku Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego analizuje przyczyny i okoliczności wypadków w gospodarstwach rolnych oraz chorób zawodowych rolników, zgłaszanych do jednostek terenowych. Pozwala to określić nie tylko rodzaje zdarzeń i warunki, w jakich do wypadków dochodzi najczęściej, ale też zależności pomiędzy częstością występowania, a różnorodnymi czynnikami w środowisku pracy rolnika. Wnioski z analizy danych za 2021 rok pozwoliły na określenie **kierunków działalności prewencyjnej Kasy**, których realizację w 2022 roku Prezes Kasy powierzył dyrektorom oddziałów regionalnych. Zobowiązał ich do:

- upowszechniania *Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym oraz Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat* wśród rolników, ich rodzin i dzieci oraz osób związanych ze środowiskiem wiejskim;

- b) oddziaływania na likwidację zagrożeń i zapobieganie najczęściej występującym wypadkom z grup: *upadek osób; pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń; uderzenie, przygnięcie i pogryzienie przez zwierzęta; upadek przedmiotów* oraz *inne zdarzenia* poprzez popularyzowanie:
- poprawy stanu nawierzchni podwórzy i ciągów komunikacyjnych w gospodarstwach;
  - stosowania ochron pracy;
  - używania podczas pracy na wysokości podestów i drabin posiadających zabezpieczenie przed przechyłem i osunięciem;
  - likwidowania progów i uskoków w budynkach i przejściach;
  - prawidłowego sposobu wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych;
  - dbania o wyposażenie maszyn i urządzeń w osłony i zabezpieczenia ich ruchomych elementów;
  - zapoznawania się z instrukcjami obsługi stosowanych maszyn i urządzeń;
  - zasady wyłączania napędu maszyn i urządzeń podczas wykonywania ich napraw i regulacji;
  - prawidłowego zabezpieczania maszyn, urządzeń i narzędzi w trakcie postoju i w ruchu;
  - stosowania zasad bezpiecznego pozyskiwania drewna na potrzeby gospodarstwa rolnego;
  - bezpiecznego agregowania maszyn i urządzeń rolniczych;
  - konieczności zapewnienia zwierzętom dobrostanu i odpowiedniego traktowania, a także poznania ich fizjologii i naturalnych zachowań;
  - dbałości o stan psychofizyczny rolnika – zdrowy styl życia, diagnostykę i zapobieganie chorobom, prawidłową organizację pracy, m.in. przeciwdziałanie spiętrzeniu prac i przemęczeniu, a także sposobów zapobiegania przeciążeniom układu ruchu;
- c) oddziaływania na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej poprzez:
- informowanie rolników o wyrobach oznaczonych *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS* oraz posiadających wyróżnienie targowe Prezesa KRUS pn. *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym* i zachęcanie do ich nabywania i stosowania;
  - prowadzenie postępowań prewencyjnych i regresowych w celu eliminowania z rynku wyrobów, których wady konstrukcyjne, wykonanie lub błędne informacje w instrukcji były lub mogą być przyczyną wypadku lub stanowić zagrożenie dla użytkowników;
  - typowanie wyrobów do oznaczania *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS* oraz wyróżnieniem targowym pn. *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*;
- d) informowania rolników o sposobach zapobiegania chorobom zawodowym – głównie o zapobieganiu ukąszeniom przez kleszcze oraz o zasadach

postępowania w przypadku ukąszenia;

- e) zapoznawania rolników z zasadami postępowania w razie wypadku oraz podstawowymi sposobami udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

Realizowana przez KRUS działalność prewencyjna przybiera różnorodne formy: począwszy od szkoleń i spotkań o charakterze szkoleniowym, poprzez konkursy, podczas których uczestnicy prezentują wiedzę na temat bezpieczeństwa w gospodarstwie rolnym, stoiska informacyjno-prewencyjne, pokazy bezpiecznej pracy i środków ochrony osobistej, wystawy na temat bezpieczeństwa, a kończąc na wizytacjach i odwiedzinach rolników w ich gospodarstwach w celu wskazania ewentualnych zagrożeń dla bezpieczeństwa osób pracujących i przebywających na ich terenie. Ponadto zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym popularyzowane są za pośrednictwem środków masowego przekazu oraz wydawnictw przekazywanych rolnikom.

W 2022 roku działania profilaktyczne prowadzone były w ramach kampanii prewencyjnych KRUS:

- 1) *Rola rolnika, by upadku unikał;*
- 2) *Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz;*
- 3) *Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz;*
- 4) *Kości i stawy też rolnika sprawy;*
- 5) *Rolniku, nie daj się kleszczom.*

Ich tematyka związana jest z najczęściej odnotowywanymi przez Kasę zdarzeniami wypadkowymi, a każda z kampanii posiada logotyp oraz hasło, które mają zwracać uwagę odbiorców na możliwość oddziaływania na ryzyko wystąpienia konkretnych zagrożeń zdrowia i bezpieczeństwa osób związanych z gospodarstwem rolnym.

**ROLA ROLNIKA
BY UPADKU UNIKAŁ**

**MĄDRZE POSTĘPUJESZ
WYPADKU NIE SPOWODUJESZ**

**NIE RYZYKUJESZ
GDY ZNASZ I SZANUJESZ**

**KOŚCI I STAWY
TEŻ ROLNIKA SPRAWY**

**ROLNIKU
NIE DAJ SIĘ KLESZCZOM**

Rola rolnika, by upadku unikał – pod tym hasłem Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego prowadzi działania prewencyjne na rzecz zmniejszenia liczby wypadków z grupy upadek osób, do których najczęściej dochodzi podczas pracy w gospodarstwach rolnych.

Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz – to hasło kampanii prewencyjnej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, której celem jest wskazanie rolnikom zagrożeń wypadkowych związanych z użytkowaniem maszyn i urządzeń rolniczych, określenie sposobów ich likwidowania, a w konsekwencji zmniejszenie liczby wypadków z ich udziałem.

Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz – to hasło kolejnej kampanii prewencyjnej KRUS. Ma ona na celu popularyzowanie sposobów zapobiegania wypadkom i chorobom zawodowym rolników, związanym z hodowlą zwierząt w gospodarstwach rolnych.

W ramach kampanii **Kości i stawy – też rolnika sprawy** prowadzący szkolenia podkreślali znaczenie dobrych nawyków związanych z profilaktyką chorób układu ruchu dla zachowania zdrowia i sprawności. Zwracano uwagę m.in. na stosowanie właściwej techniki podnoszenia i przenoszenia ładunków, ograniczanie ręcznych prac transportowych, zorganizowanie ergonomicznego stanowiska pracy, dostosowanie tempa pracy do swoich możliwości i predyspozycji, a także zapobieganie urazom układu ruchu poprzez stosowanie przerw w pracy oraz obuwia roboczego usztywniającego staw skokowy i z podeszwą antypoślizgową.

W ramach akcji prewencyjnej **Rolniku, nie daj się kleszczom**, odnoszącej się do zapobiegania i minimalizowania ryzyka ukąszenia przez te pajęczaki oraz do sposobów postępowania po ukąszeniu, informowano rolników m.in. o konieczności szczelnego okrywania ciała, szczególnie podczas prac na użytkach zielonych i w lasach, a także o stosowaniu repelentów.

Podczas organizacji działań o charakterze prewencyjnym, jednostki terenowe Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego współpracowały z wieloma instytucjami, przede wszystkim działającymi w obszarze rolnictwa, Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwową Inspekcją Pracy, Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa – a także z ośrodkami naukowymi, centrami doradztwa rolniczego czy izbami rolniczymi. Wśród organów wspierających edukację w obszarze bezpieczeństwa pracy były również kuratoria oświaty, placówki oświatowe, a także jednostki samorządowe, np. starostwa powiatowe, urzędy wojewódzkie, urzędy gmin, świetlice wiejskie, ośrodki kultury czy sołtysi. Ponadto treści prewencyjne popularyzowane były za pośrednictwem różnego rodzaju mediów, co pozwalało skuteczniej dotrzeć do odbiorców.

2. Analiza przyczyn i okoliczności wypadków oraz chorób zawodowych rolników

Zgodnie z dyspozycją art. 63 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. 2023 poz. 208 z późn. zm.) Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego każdego roku dokonuje analizy przyczyn oraz okoliczności wypadków przy pracy i chorób zawodowych rolników. Podczas prowadzenia postępowania powypadkowego inspektorzy ds. prewencji przesłuchują poszkodowanego i świadków wypadku na temat okoliczności i przebiegu zdarzenia, dokonują oględzin miejsc i przedmiotów związanych

z wypadkami, sprawdzają metody pracy i stan techniczny stosowanych środków produkcji; pozyskują informacje od poszkodowanych; zapoznają się także z dokumentacją medyczną związaną z udzieleniem pierwszej pomocy lekarskiej oraz dokumentacją przekazaną przez organy ścigania – wszystkie te czynności prowadzone są w celu ustalenia, czy zdarzenie jest wypadkiem przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Dlatego tak istotne jest, aby rolnicy niezwłocznie zgłaszali niebezpieczne zdarzenia do KRUS. W protokołach powypadkowych wydawane są poszkodowanym lub ich rodzinom zalecenia prewencyjne w celu ograniczenia ryzyka ponownego zaistnienia wypadku, adekwatne do określonych w postępowaniu dowodowym przyczyn wypadku. Informacje uzyskane w postępowaniu powypadkowym są przetwarzane i analizowane w celu określania kierunków działalności prewencyjnej Kasy o zasięgu ogólnopolskim i lokalnym.

Analiza przyczyn i okoliczności wypadków, w których zakończono postępowanie powypadkowe w okresie od 1.01.2022 r. do 31.12.2022 r.

Postępowanie dowodowe prowadzono w sprawie 12 528 zdarzeń wypadkowych (w tym 879 zgłoszonych w poprzednich latach), a zakończono je w 11 652 przypadkach. W okresie sprawozdawczym analizie poddano 10 586 zdarzeń uznanych za wypadki przy pracy rolniczej.

2.1. Powierzchnia i profil gospodarstw, w których zgłoszono wypadki

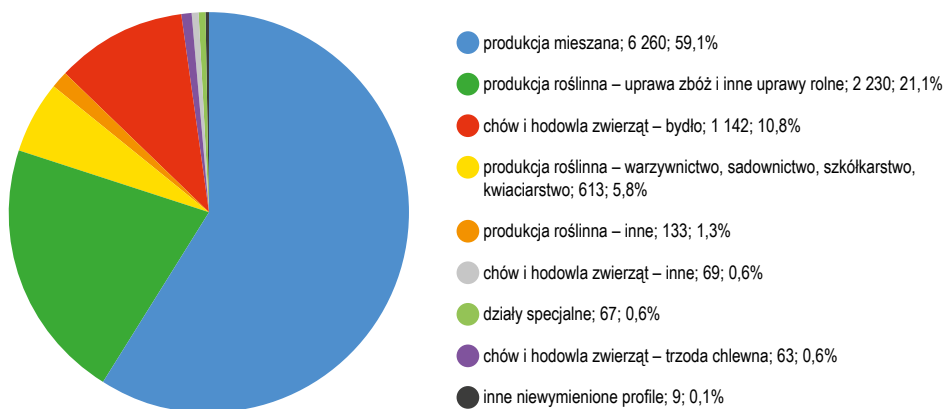
Najwięcej, bo 77,0% wypadków odnotowano w gospodarstwach rolnych o powierzchni nieprzekraczającej 20 ha fizycznych, w tym 24,5% w gospodarstwach od 1 ha do 5 ha fizycznych. Większość wypadków (59,1%) miała miejsce w gospodarstwach rolnych o mieszanym profilu produkcji. Do znacznej liczby wypadków doszło również u rolników prowadzących gospodarstwa rolne o profilu roślinnym, w których uprawiane były zboża i inne uprawy rolne (21,1%) oraz w gospodarstwach z chowem i hodowlą bydła (10,8%).

Tabela 11. Powierzchnia gospodarstw, w których zgłoszono wypadki w latach 2021–2022

Powierzchnia gospodarstwa w ha fizycznych	2021	2022	Udział w %		Różnica 2022–2021	2022/2021 w %
			2021	2022		
0,00–1,00	247	245	2,2%	2,3%	-2	99,2%
1,01–5,00	2 881	2 590	25,6%	24,5%	-291	89,9%
5,01–10,00	2 518	2 384	22,3%	22,5%	-134	94,7%
10,01–15,00	1 870	1 788	16,6%	16,9%	-82	95,6%
15,01–20,00	1 135	1 146	10,1%	10,8%	11	101,0%
20,01–30,00	1 258	1 129	11,2%	10,7%	-129	89,8%
30,01–40,00	572	524	5,1%	4,9%	-48	91,6%
40,01–50,00	300	293	2,7%	2,8%	-7	97,7%
50,01–100,00	380	388	3,3%	3,7%	8	102,1%
100,01–150,00	71	66	0,6%	0,6%	-5	93,0%
150,01–300,00	34	26	0,3%	0,2%	-8	76,5%
>300,00	1	7	0,0%	0,1%	6	700,0%
Ogółem:	11 267	10 586	100%	100%	-681	94,0%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 11. Wypadki przy pracy rolniczej w 2022 roku według profilu produkcji w gospodarstwie

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 12. Profil produkcji gospodarstw, w których zgłoszono wypadki w latach 2021–2022

Profil produkcji	Liczba wypadków		Udział w %		Różnica 2022–2021	2022/2021 w %
	2021	2022	2021	2022		
produkcja mieszana	6 978	6 260	61,9%	59,1%	-718	89,7%
produkcja roślinna – zboża i inne uprawy rolne	2 231	2 230	19,8%	21,1%	-1	99,9%
produkcja roślinna – warzywnictwo, sadownictwo i ogrodnictwo	569	613	5,1%	5,8%	44	107,7%
produkcja roślinna – inne	173	133	1,4%	1,3%	-40	76,9%
chów i hodowla zwierząt – bydło	1 074	1 142	9,5%	10,8%	68	106,3%
chów i hodowla zwierząt – trzoda chlewna	74	63	0,7%	0,6%	-11	85,1%
chów i hodowla zwierząt – inne	85	69	0,8%	0,6%	-16	81,2%
działy specjalne	75	67	0,7%	0,6%	-8	89,3%
inne niewymienione	8	9	0,1%	0,1%	1	112,5%
Ogółem:	11 267	10 586	100%	100%	-681	94,0%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.2. Miejsce zdarzenia

Podobnie jak w poprzednich latach, najczęściej do wypadków dochodziło w miejscu:

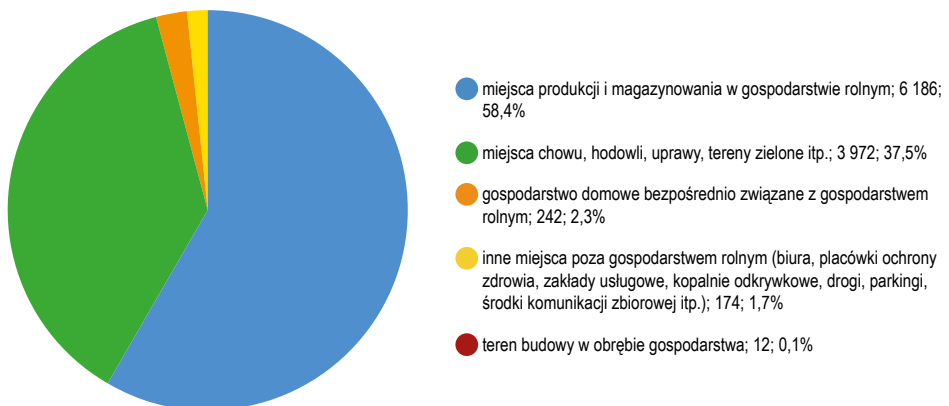
- produkcji i magazynowania płodów rolnych w gospodarstwie rolnym – 6 186 wypadków (58,4%), m.in. na podwórzu gospodarstwa (na placach manewrowych i ciągach komunikacyjnych, w ich obrębie oraz w miejscu magazynowania i składowania płodów rolnych);
- chowu, hodowli, upraw, na terenach zielonych itp. – 3 972 wypadków (37,5%), m.in. w pomieszczeniach inwentarskich i wybiegach dla zwierząt, a także na polach, łąkach, w sadach i szklarniach.

Tabela 13. Struktura wypadków wg miejsca zdarzenia w latach 2021–2022

Miejsce zdarzenia	Liczba wypadków		Udział w %		Różnica 2022–2021	2022/2021 w %
	2021	2022	2021	2022		
Miejsca produkcji i magazynowania w gospodarstwie rolnym, w tym:	6 879	6 186	61,1%	58,4%	-693	89,9%
miejsce przetwarzania produktów rolnych i przygotowywania paszy	145	125	1,3%	1,2%	-20	86,2%
miejsce magazynowania i składowania produktów rolnych, paszy itp.	909	856	8,1%	8,0%	-53	94,2%
miejsce składowania obornika, gnojowicy (w tym szamba, kanały ściekowe itp.)	32	34	0,3%	0,3%	2	106,3%
miejsce garażowania, składowania, konserwacji i napraw maszyn, urządzeń i innych środków technicznych (np. warsztaty, wiaty, garaże, place itp.)	797	743	7,1%	7,0%	-54	93,2%
podwórze, w tym place manewrowe i ciągi komunikacyjne w obrębie obejścia gospodarczego	4 890	4 338	43,4%	41,0%	-552	88,7%
inne miejsca w gospodarstwie rolnym	106	90	0,9%	0,9%	-16	84,9%
Miejsca chowu, hodowli, uprawy, tereny zielone itp., w tym:	3 941	3 972	35,0%	37,5%	31	100,8%
miejsce hodowli – pomieszczenia inwentarskie, wybiegi dla zwierząt	2 387	2 429	21,2%	22,9%	42	101,8%
miejsce hodowli poza gospodarstwem – np. pastwiska	125	105	1,1%	1,0%	-20	84,0%
miejsce upraw (pola, łąki, sady, szklarnie itp.)	1 291	1 283	11,5%	12,1%	-8	99,4%
teren leśny	60	95	0,5%	0,9%	35	158,3%
inne tereny zielone, miejsca upraw i hodowli (w tym ogrody przydomowe, stawy rybne itp.)	78	60	0,7%	0,6%	-18	76,9%
Teren budowy w obrębie gospodarstwa	14	12	0,1%	0,1%	-2	85,7%
Gospodarstwa domowe bezpośrednio związane z gospodarstwem rolnym	232	242	2,1%	2,3%	10	104,3%
Inne miejsca poza gospodarstwem rolnym (biura, placówki ochrony zdrowia, zakłady usługowe, kopalnie odkrywkowe, drogi, parkingi, środki komunikacji zbiorowej itp.)	201	174	1,7%	1,7%	-27	86,6%
Ogółem:	11 267	10 586	100%	100%	-681	94,0%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 12. Wypadki przy pracy rolniczej w 2022 roku według miejsc zdarzenia

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.3. Rodzaj wykonywanej pracy

Do większości wypadków doszło podczas: prac związanych z obsługą zwierząt, np. karmienia, dojenja, zabiegów zoohigienicznych, przepędzania itp. (2 134 wypadki, tj. 20,2%); przemieszczania się po gospodarstwie bez obciążenia (1 883 wypadki, tj. 17,8%); ręcznych prac transportowych, np. chodzenia z przenoszeniem w rękach, na barku itp. (1 356 wypadków, tj. 12,8%) oraz obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych, w tym agregowania i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące (1 253 wypadki, tj. 11,8%).

Tabela 14. Struktura wypadków w latach 2021–2022 według rodzaju wykonywanej pracy

Rodzaj wykonywanej pracy	Liczba wypadków		Udział w %		Różnica 2022–2021	2022/2021 w %
	2021	2022	2021	2022		
Przemieszczanie się bez obciążenia (do i z miejsca)	2 058	1 883	18,3%	17,8%	-175	91,5%
Ręczne prace transportowe – chodzenie z przenoszeniem w rękach, na barku itp.	1 523	1 356	13,5%	12,8%	-167	89,0%
Transport ładunków przy pomocy taczek, wózków itp.	116	104	1,0%	1,0%	-12	89,7%
Transport mechaniczny zwierząt, płodów rolnych i środków produkcji	182	215	1,6%	2,0%	33	118,1%
Prace na wysokości (drzewach, stogach, przymach, strychach, poddaszach, rusztowaniach itp.)	787	751	7,0%	7,1%	-36	95,4%
Prace w wykopach, zbiornikach i zagłębieniach	6	6	0,1%	0,1%	0	100,0%
Prace porządkowe w obejściu gospodarstwa	312	267	2,7%	2,5%	-45	85,6%
Prace rolnicze w gospodarstwie domowym	86	61	0,8%	0,6%	-25	70,9%
Konserwacja, remont, budowa i rozbiórka obiektów budowlanych	318	282	2,8%	2,6%	-36	88,7%
Obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (w tym agregowanie i regulacja, praca w polu, sadzie i na łące)	1 326	1 253	11,7%	11,8%	-73	94,5%
Remont i naprawa maszyn i urządzeń rolniczych	639	622	5,7%	5,9%	-17	97,3%
Pozyskiwanie i obróbka drewna (przygotowanie opalu, materiału budowlanego itp.)	877	935	7,8%	8,8%	58	106,6%
Przygotowanie karmy dla zwierząt (parowanie, rozdrabnianie itp.)	189	150	1,7%	1,4%	-39	79,4%
Obsługa zwierząt (karmienie, dojenje, zabiegi zoohigieniczne, przepędzanie itp.)	2 166	2 134	19,2%	20,2%	-32	98,5%
Prace ręczne w gospodarstwie rolnym, w tym z narzędziami prostymi (grabiami, motykami, widłami, nożami, sekatorami itp.)	294	277	2,6%	2,6%	-17	94,2%
Przetwórstwo produktów rolnych (owoców, warzyw, mięsa, mleka, zbóż itp.)	41	29	0,4%	0,3%	-12	70,7%
Załatwianie spraw urzędowych, zakup środków produkcji itp.	53	50	0,5%	0,5%	-3	94,3%
Inne	294	211	2,6%	2,0%	-83	71,8%
Ogółem:	11 267	10 586	100%	100%	-681	94,0%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.4. Wypadki z udziałem maszyn i urządzeń wykorzystywanych w działalności rolniczej

Wśród zdarzeń wypadkowych odnotowanych i poddanych analizie w okresie sprawozdawczym 3 997, tj. 37,8% wszystkich wypadków, stanowiły zdarzenia z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych, o 241 mniej niż w 2021 roku. Większość miała miejsce podczas obsługi:

- ciągników rolniczych (916 wypadków, tj. 22,9% analizowanych wypadków z udziałem maszyn i urządzeń do produkcji rolniczej);
- maszyn, urządzeń do pozyskiwania i obróbki drewna (755 wypadków, tj. 18,9%), w tym najwięcej z udziałem: pilarek tarczowych – 346 wypadków, pilarek łańcuchowych – 308 wypadków;
- środków transportowych – 545 wypadków, tj. 13,6%.

Z udziałem maszyn i urządzeń najczęstsze były zdarzenia z grup:

- *pochwycenie, uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń* – 1 198 wypadków, tj. 30,0% wszystkich wypadków z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych;
- *upadek osób* – 1 180, tj. 29,5%;
- *upadek przedmiotów* – 456, tj. 11,4%.

Tabela 15. Struktura wypadków w latach 2021–2022 według rodzaju maszyn i urządzeń

Rodzaj maszyn/urządzeń	Liczba wypadków		Udział w %		Różnica 2022–2021	2022/2021 w %
	2021	2022	2021	2022		
Ciągniki rolnicze	939	916	22,2%	22,9%	-23	97,6%
Środki komunikacyjne (samochody osobowe, motocykle, rowery, środki komunikacji zbiorowej itp.)	148	136	3,5%	3,4%	-12	91,9%
Środki transportowe (przyczepy, wozy konne, samochody dostawcze itp.)	508	545	12,0%	13,6%	37	107,3%
Maszyny i narzędzia uprawowe (brony, pługi, agregaty uprawowe itp.)	170	168	4,0%	4,2%	-2	98,8%
Maszyny i urządzenia do siewu, sadzenia, nawożenia i deszczowania, w tym:	177	155	4,2%	3,9%	-22	87,6%
siewniki do zboża	34	35	0,8%	0,9%	1	102,9%
sadzarki do ziemniaków	24	16	0,6%	0,4%	-8	66,7%
rozzutnik obornika	72	57	1,7%	1,4%	-15	79,2%
rozsiewacz nawozów	30	23	0,7%	0,6%	-7	76,7%
inne maszyny i urządzenia do siewu, sadzenia, nawożenia i deszczowania	17	24	0,4%	0,6%	7	141,2%
Maszyny i narzędzia do pielęgnacji roślin (do produkcji polowej, warzywniczej, sadowniczej itp.)	77	89	1,8%	2,2%	12	115,6%
Maszyny i urządzenia do ochrony roślin (w tym zaprawiania) oraz dezynfekcji (np. opryskiwacze, zaprawiarki itp.)	50	41	1,1%	1,0%	-9	82,0%
Maszyny i urządzenia do zbioru ziemiopłodów, w tym:	361	321	8,5%	8,0%	-40	88,9%
kombajny zbożowe	131	129	3,1%	3,2%	-2	98,5%
kombajny i inne maszyny do zbiorów okopowych	78	60	1,8%	1,5%	-18	76,9%
maszyny do zbioru siana, słomy i zielonek	129	117	3,0%	2,9%	-12	90,7%
inne maszyny i urządzenia do zbioru ziemiopłodów	23	15	0,5%	0,4%	-8	65,2%
Maszyny i urządzenia omlotowe, suszarnie i urządzenia pomocnicze	37	35	0,9%	0,9%	-2	94,6%

Rodzaj maszyn/urządzeń	Liczba wypadków		Udział w %		Różnica 2022–2021	2022/2021 w %
	2021	2022	2021	2022		
Maszyne i urządzenia do czyszczenia, sortowania ziemiopłodów i owoców	23	23	0,5%	0,6%	0	100,0%
Maszyne i urządzenia do przetwórstwa paszowego (śrutowniki, mieszalniki itp.)	79	51	1,9%	1,3%	-28	64,6%
Maszyne oraz urządzenia do chowu i hodowli zwierząt (do zadawania pasz, usuwania obornika, pielęgnacji zwierząt itp.)	100	89	2,4%	2,2%	-11	89,0%
Maszyne, urządzenia do pozyskiwania i obróbki drewna:	759	755	17,9%	18,9%	-4	99,5%
pilarki tarczowe	382	346	9,0%	8,7%	-36	90,6%
pilarki łańcuchowe	259	308	6,1%	7,7%	49	118,9%
inne urządzenia do pozyskiwania i obróbki drewna	118	101	2,8%	2,5%	-17	85,6%
Pozostałe maszyny, urządzenia i narzędzia, w tym:	810	673	19,1%	16,9%	-137	83,1%
elektronarzędzia ręczne	298	199	7,0%	5,0%	-99	66,8%
inne maszyny, urządzenia i narzędzia	512	474	12,1%	11,9%	-38	92,6%
Ogółem:	4 238	3 997	100%	100%	-241	94,3%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.5. Wypadki według pory dnia, dni tygodnia

Od wielu lat struktura wypadków wg dni tygodnia i pór dnia jest podobna. Nadal największa liczba wypadków odnotowywana jest w godz. 12.00–18.00 w soboty i poniedziałki.

Tabela 16. Wypadki w latach 2021–2022 według pory dnia

Pora dnia	Liczba wypadków		Udział w %	
	2021	2022	2021	2022
rankiem (06.01–12.00)	4 027	3 820	35,7%	36,1%
po południu (12.01–18.00)	5 546	5 222	49,2%	49,3%
wieczorem (18.01–24.00)	1 417	1 257	12,6%	11,9%
nocą (00.01–6.00)	277	287	2,5%	2,7%
Ogółem:	11 267	10 586	100%	100%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 17. Wypadki według dni tygodnia

Dzień tygodnia	Liczba wypadków		Udział w %	
	2021	2022	2021	2022
poniedziałek	1 853	1 688	16,4%	15,9%
wtorek	1 605	1 595	14,2%	15,1%
środa	1 676	1 516	14,9%	14,3%
czwartek	1 664	1 520	14,8%	14,3%
piątek	1 678	1 587	14,9%	15,0%
sobota	1 867	1 805	16,6%	17,1%
niedziela	924	875	8,2%	8,3%
Ogółem:	11 267	10 586	100%	100%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.6. Przyczyny wypadków

Tabela 18. Przyczyny wypadków w latach 2021–2022 według kategorii

Kategoria przyczyn	Liczba wypadków		Udział w %		Różnica 2022–2021	2022/2021 w %
	2021	2022	2021	2022		
Ludzkie:	6 346	6 056	56,3%	57,2%	-290	95,4%
niewłaściwe postępowanie rolnika	2 301	2 335	20,4%	22,1%	34	101,5%
niewłaściwe posługiwanie się maszynami, urządzeniami i narzędziami	1 441	1 570	12,8%	14,8%	129	109,0%
stan psychofizyczny rolnika, niezapewniający bezpiecznego wykonywania pracy	576	402	5,1%	3,8%	-174	69,8%
nieużywanie ochron pracy i urządzeń zabezpieczających	1 340	1 448	11,9%	13,7%	108	108,1%
niewłaściwe zachowanie rolnika	688	301	6,1%	2,8%	-387	43,8%
Organizacyjne	1 046	1 038	9,3%	9,8%	-8	99,2%
Techniczne:	3 016	2 723	26,8%	25,7%	-293	90,3%
niewłaściwy stan maszyn, urządzeń i narzędzi	394	372	3,5%	3,5%	-22	94,4%
niewłaściwy stan obiektów budowlanych	463	495	4,1%	4,6%	32	106,9%
niewłaściwy stan podwórza, ciągów komunikacyjnych, placów manewrowych itp. w gospodarstwie rolnym	1 790	1 533	15,9%	14,5%	-257	85,6%
niewłaściwy stan techniczny drabin, podestów, rusztowań i innych urządzeń pomocniczych wykorzystywanych w gospodarstwie rolnym	250	243	2,2%	2,3%	-7	97,2%
niewłaściwy stan ciągów komunikacyjnych (dróg, chodników itp.) oraz obiektów budowlanych poza gospodarstwem rolnym	94	69	0,8%	0,7%	-25	73,4%
pozostałe nieprawidłowości techniczne	25	11	0,3%	0,1%	-14	44,0%
Inne przyczyny	859	769	7,6%	7,3%	-90	89,5%
Ogółem:	11 267	10 586	100%	100%	-681	94,0%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Do większości wypadków doszło z przyczyn ludzkich – 6 056 wypadków, tj. 57,2% wszystkich poddanych analizie w okresie sprawozdawczym:

- niewłaściwe postępowanie rolnika (2 335 wypadków, tj. 22,1%), w tym m.in.:
    - niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia (693 wszystkich wypadków, tj. 6,6%);
  - niewłaściwe posługiwanie się maszynami, urządzeniami i narzędziami (1 570 wypadków, tj. 14,8%), w tym m.in.:
    - niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy (607 wypadków, tj. 5,7%);
  - nieużywanie ochron pracy i urządzeń zabezpieczających – 1 448 wypadków, tj. 13,7%, w tym:
    - nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego (1 013 wypadków, tj. 9,6%);
- a także z przyczyn technicznych – 2 723 wypadki, tj. 25,7%:
- niewłaściwy stan podwórza, ciągów komunikacyjnych, placów manewrowych itp. (1 533 wypadki, tj. 14,5%);

- niewłaściwy stan obiektów budowlanych (495 wypadków, tj. 4,6%);
- niewłaściwy stan maszyn, urządzeń i narzędzi (372 wypadki, tj. 3,5%).

Tabela 19. Najczęstsze przyczyny wypadków w latach 2021–2022

Kategoria przyczyn	Liczba przyczyn		Udział w %	
	2021	2022	2021	2022
zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie)	1 726	1 477	15,3%	14,0%
nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego	952	1 013	8,4%	9,6%
niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia	736	693	6,5%	6,5%
niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy	528	607	4,7%	5,7%
niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych	577	602	5,1%	5,7%
narowistość i agresja zwierząt, niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.)	581	558	5,2%	5,3%
nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp.	359	427	3,2%	4,0%
wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp.	360	378	3,2%	3,6%
niekorzystanie lub nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokości	297	331	2,6%	3,1%
niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.)	235	281	2,1%	2,7%
nieprawidłowo skonstruowane drabiny, podesty, rusztowania i inne urządzenia pomocnicze (np. brak zabezpieczeń przed przechylem i osunięciem, zły rozstaw szczebli itp.)	182	194	1,6%	1,8%
nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochron głowy, twarzy, rąk, słuchu itp.)	171	190	1,5%	1,8%
nadmierny wysiłek fizyczny, przemęczenie, brak przerw na odpoczynek, wymuszona postawa	177	179	1,6%	1,7%
brak ubrania i obuwia roboczego	188	166	1,7%	1,6%
wykonywanie pracy w niepełnej obsadzie osobowej	101	155	0,9%	1,5%
brak lub niewłaściwe osłony i zabezpieczenia ruchomych elementów maszyn i urządzeń rolniczych	170	143	1,5%	1,3%
pozostałe	3 927	3 192	34,9%	30,1%
Ogółem:	11 267	10 586	100%	100%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Przyczyny wypadków w 2022 roku, w porównaniu do 2021 roku uległy pewnym zmianom. Nadal najczęstszymi przyczynami były: zły stan nawierzchni, nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego oraz niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia. Wzrosła liczba wypadków, których przyczyną były: nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego; niewłaściwy sposób obsługi zwierząt; nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp.; wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp.; niekorzystanie lub nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokości.

2.7. Grupy wypadkowe

Od wielu lat struktura grup zdarzeń wypadkowych odnotowanych przez KRUS jest podobna. Najwięcej wypadków odnotowano w grupie *upadek osób* (5 115 wypadków, tj. 48,3%). Kolejne liczne grupy wypadkowe to: *uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta* (1 444, tj. 13,6%); *pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń* (1 208 wypadków, tj. 11,4%); *inne zdarzenia* (897, tj. 8,6%); *upadek przedmiotów* (702, tj. 6,6%), a także *zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i innymi ostrymi przedmiotami* (490, tj. 4,6%).

Liczba wypadków w porównaniu do 2021 roku zwiększyła się w większości grup wypadkowych. Największy wzrost wypadków odnotowano w grupie *uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta* (o 98, tj. 7,3%). Szczegóły znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 20. Struktura wypadków w latach 2021–2022, według grup zdarzeń

Symbol grupy	Grupa wypadkowa	Liczba wypadków		Różnica wypadków 2022–2021	Udział w % 2022/2021	Udział w wypadkach ogółem w %	
		2021	2022			2021	2022
02	upadek osób	5 545	5 115	-430	92,2%	49,2%	48,3%
03	upadek przedmiotów	657	702	45	106,8%	5,8%	6,6%
04	zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami	539	490	-49	90,9%	4,8%	4,6%
05	uderzenie i przygniecenie przez przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie	215	230	15	107,0%	1,9%	2,2%
06	przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu	166	174	8	104,8%	1,5%	1,6%
07	pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	1 400	1 208	-192	86,3%	12,4%	11,4%
08	uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	1 346	1 444	98	107,3%	11,9%	13,6%
09	pożar, wybuch, działanie sił przyrody	85	103	18	121,2%	0,8%	1,0%
10	działanie skrajnych temperatur	61	81	20	132,8%	0,5%	0,8%
11	działania materiałów szkodliwych	18	22	4	122,2%	0,2%	0,2%
12	nagle zachorowania	119	120	1	100,8%	1,1%	1,1%
13	inne zdarzenia	1 116	897	-219	80,4%	9,9%	8,6%
Ogółem:		11 267	10 586	-681	94,0%	100%	100%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Okoliczności i przyczyny wypadków w grupach wypadkowych

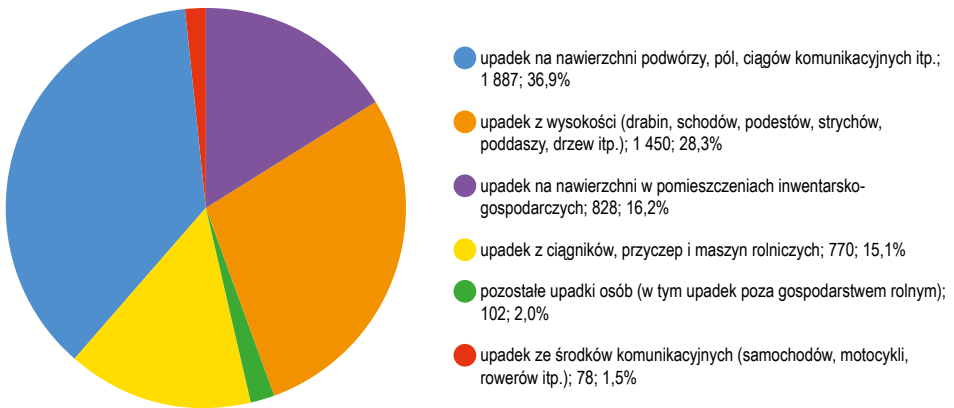
(w kolejności od najliczniejszej grupy do najmniej licznej)

Grupa 02 – upadek osób

W okresie sprawozdawczym odnotowano 5 115 wypadków w grupie *upadek osób*, co stanowiło 48,3% wszystkich zdarzeń zakończonych uznaniem za wypadek przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z 20.12.1990 r. (Dz.U. 2023 poz. 208 z późn. zm.). Najwięcej *upadków osób* odnotowano:

- na nawierzchni podwórzy, pól, ciągów komunikacyjnych itp. (1 887 wypadków);
- z wysokości, tj. drabin, schodów, podestów, strychów, poddaszy, drzew (1 450 wypadków);
- na nawierzchni w pomieszczeniach inwentarsko-gospodarczych (828 wypadków);
- z ciągników, przyczep i maszyn rolniczych (770 wypadków);
- pozostałe upadki osób (102 wypadki);
- ze środków komunikacyjnych, w tym samochodów, motocykli, rowerów (78 wypadków).

Wykres 13. Struktura wypadków w grupie 02

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Do *upadków osób* dochodziło najczęściej podczas przemieszczania się bez obciążenia (1 635 wypadków, tj. 32,0%); ręcznych prac transportowych (1 018 wypadków, tj. 19,9%); prac na wysokości: drzewach, schodach, drabinach, poddaszach, strychach (707 wypadków, tj. 13,8%) oraz obsługi zwierząt (572 wypadki, tj. 11,2%).

Przyczyną wypadków z tej grupy były:

- zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie) – 1 343;
- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego – 828;
- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp. – 351;

- niekorzystanie lub nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokości – 306;
- wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp. – 286;
- nieprawidłowo skonstruowane drabiny (np. brak zabezpieczeń przed przechyłem i osunięciem, zły rozstaw szczebli itp.) – 190;
- brak ubrania i obuwia roboczego – 133;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 111 wypadków.

Grupa 08 – uderzenie, przygnięcie i pogryzienie przez zwierzęta

Analizie poddano 1 444 wypadki odnotowane w tej grupie, co stanowi 13,6% zdarzeń w okresie sprawozdawczym. Większość z nich (1 373 wypadki, tj. 95,1%) odnotowano podczas codziennej obsługi zwierząt – zadawania karmy, udoju, zabiegów zoohigienicznych, czyszczenia pomieszczeń inwentarskich w obecności zwierząt oraz przepędzania lub załadunku zwierząt na środki transportu. Przyczyną tych zdarzeń były:

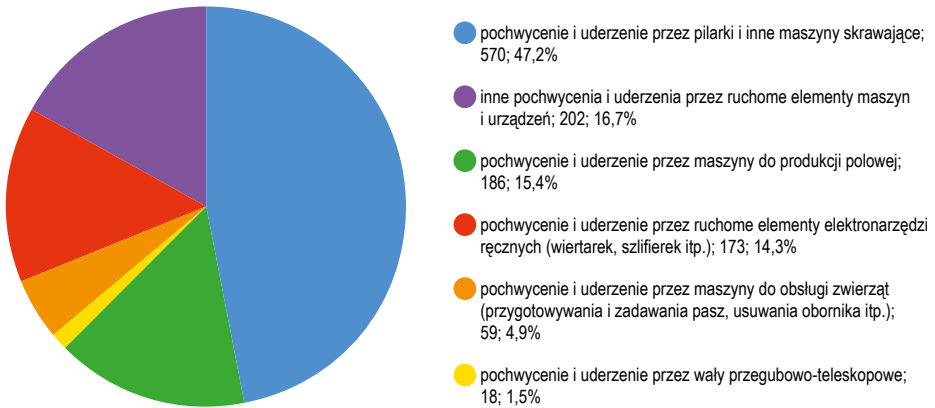
- niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych – 522 wypadki;
- narowistość i agresja zwierząt niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.) – 485 wypadków;
- niezapewnienie zwierzętom dobrostanu (nadmierne zagęszczenie, brak dostępu do paszy, wody i wybiegów) i wynikające z tego reakcje zwierząt – 76 wypadków.

Grupa 07 – pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń

Odnutowano 1 208 wypadków przy pracy rolniczej w tej grupie. Stanowiły one 11,4% wszystkich analizowanych w okresie sprawozdawczym. Najwięcej *pochwyceń i uderzeń przez części ruchome maszyn i urządzeń* nastąpiło podczas pracy z:

- pilarkami i innymi maszynami skrawającymi (570 wypadków);
- inne (202 wypadki);
- maszynami do produkcji polowej (186 wypadków);
- elektronarzędziami ręcznymi, np. wiertarkami, szlifierkami (173 wypadki);
- maszynami do obsługi zwierząt, w tym wykorzystywanymi do przygotowywania i zadawania pasz, usuwania obornika itp. (59 wypadków);
- wałami przegubowo-teleskopowymi (18 wypadków).

Wykres 14. Struktura wypadków w grupie 07

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Do większości zdarzeń dochodziło podczas pozyskiwania i obróbki drewna (521 wypadków, tj. 43,1%); obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (268 wypadków, tj. 22,2%) oraz remontu i napraw maszyn rolniczych (167 wypadków, tj. 13,8%).

Przyczynami tych wypadków były:

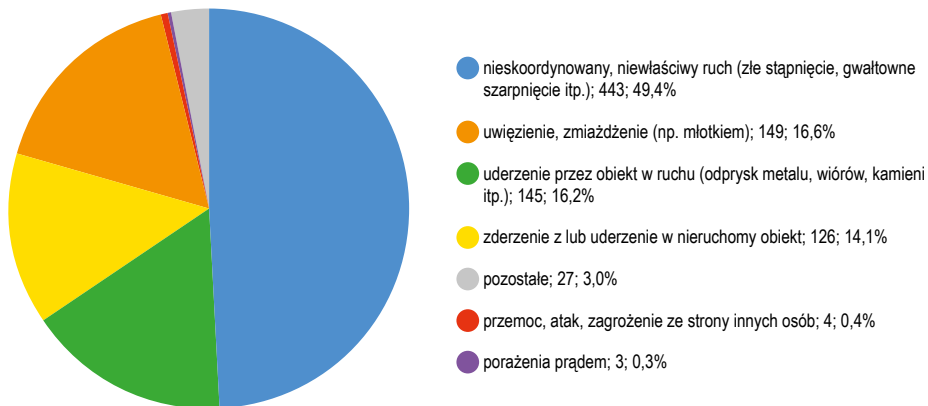
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 301 wypadków;
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 232 wypadki;
- brak lub niewłaściwe osłony i zabezpieczenia ruchomych elementów maszyn i urządzeń rolniczych – 116 wypadków;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (np. regulacja, naprawy, agregowanie itp.) – 92 wypadki.

Grupa 13 – inne zdarzenia

Do tej grupy zaklasyfikowano 897 zdarzeń, co stanowiło 8,6% wszystkich wypadków poddanych analizie. Wśród nich wyodrębniono:

- 443 przypadki nieskoordynowanego, niewłaściwego ruchu (złego stąpnienia, gwałtownego szarpnięcia);
- 149 przypadków uwięzień, zmiżdżeń (np. młotkiem);
- 145 przypadków uderzeń przez obiekt w ruchu (odprysk metalu, wiór, kamień itp.);
- 126 przypadków zderzenia z lub uderzenia w nieruchomy obiekt;
- 4 przypadki przemocy, ataku, zagrożenia ze strony innych osób;
- 3 przypadki porażenia prądem.

Wykres 15. Struktura wypadków w grupie 13

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wypadki te odnotowano najczęściej podczas: obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (175 wypadków, tj. 19,5%), remontu i naprawy maszyn i urządzeń rolniczych (136 wypadków, tj. 15,2%), przemieszczania się po gospodarstwie bez żadnego obciążenia (128 wypadków, tj. 14,3%), ręcznych prac transportowych (123 wypadki, tj. 13,7%).

Przyczyny tych zdarzeń to:

- zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie) – 87 wypadków;
- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego – 78 wypadków;
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie, narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 77 wypadków;
- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp. – 66 wypadków.

Grupa 03 – upadek przedmiotów

Zakończono postępowanie dowodowe w sprawie 702 wypadków w ramach tej grupy – stanowiły one 6,6% wszystkich analizowanych zdarzeń. Dochodziło do nich podczas obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (228 wypadków, tj. 32,5%), pozyskiwania i obróbki drewna (110 wypadków, tj. 15,7%), remontów i napraw maszyn i urządzeń rolniczych (106 wypadków, tj. 15,1%) oraz ręcznych prac transportowych (57 wypadków, tj. 8,1%).

Przyczyny tych wypadków to:

- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 80 wypadków;
- wykonywanie pracy w niepełnej obsadzie osobowej – 63 wypadki;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.) – 59 wypadków;

- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 55 wypadków;
- niewłaściwe zabezpieczenie maszyn, urządzeń i narzędzi podczas postoju i w ruchu – 51 wypadków.

Grupa 04 – zetknięcie z ostrymi narzędziami ręcznymi i innymi ostrymi przedmiotami

W okresie sprawozdawczym odnotowano 490 wypadków z tej grupy (4,6% analizowanych). Do zetknięcia z ostrymi narzędziami ręcznymi i ostrymi przedmiotami dochodziło podczas: pozyskiwania i obróbki drewna w gospodarstwie (168 wypadków, tj. 34,3%); remontu i naprawy maszyn i urządzeń rolniczych (72 wypadki, tj. 14,7%), prac ręcznych w gospodarstwie rolnym, w tym z narzędziami prostymi (61 wypadków, tj. 12,5%) oraz obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (35 wypadków, tj. 7,1%).

Najczęstsze przyczyny tych wypadków to:

- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 128 wypadków;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 110 wypadków;
- nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochron głowy, twarzy, rąk, słuchu itp.) – 47 wypadków;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.) – 16 wypadków;
- niewłaściwe usytuowanie urządzeń, maszyn i narzędzi na stanowisku pracy – 15 wypadków.

Grupa 12 – nagłe zachorowania

Zakończono postępowanie dowodowe w sprawie 120 wypadków (1,1% przeanalizowanych), do których doszło w miejscach produkcji i magazynowania w gospodarstwie rolnym; miejscach chowu, hodowli, uprawy, terenach zielonych itp. podczas ręcznych prac transportowych – chodzenie z przenoszeniem w rękach, na barku itp. (48 wypadków, tj. 40,0%), obsłudze i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych – w tym agregowaniu i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące (19 zdarzeń, tj. 15,8%), przy obsłudze zwierząt (16 wypadków, tj. 13,3%) oraz przy pracach ręcznych w gospodarstwie rolnym, w tym z narzędziami prostymi, jak grabie, motyki, widły, noże, sekatory itp. (9 wypadków, tj. 7,5%). W zdecydowanej większości wypadków ich przyczyną był nadmierny wysiłek fizyczny, przemęczenie, brak przerw na odpoczynek, wymuszona postawa, a także nagłe zachorowanie, niedyspozycja fizyczna, choroba samoistna i wykonywanie pracy ręcznie zamiast przy użyciu maszyn, urządzeń i narzędzi.

Grupa 09 – pożar wybuch, działanie sił przyrody

W tej grupie odnotowano ogółem 103 zdarzenia (1,0% przeanalizowanych). Do wypadków dochodziło przy przemieszczaniu się bez obciążenia (do i z miejsca) – 20 wypadków (19,4%); podczas wykonywania innych, niesklasyfikowanych do reszty kategorii, wykonywanych prac – 18 wypadków, tj. 17,5%; w trakcie obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (w tym agregowania i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące) – 17 zdarzeń, co stanowi 16,5%; remontu i naprawy maszyn i urządzeń rolniczych (10 wypadków; 9,7%). Do większości tych zdarzeń doszło w miejscu produkcji i magazynowania płodów rolnych, chowu i hodowli zwierząt, upraw i na terenach zielonych. Głównymi przyczynami wypadków było: działanie sił przyrody (np. opady atmosferyczne, wichury, burze itp.), niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.), wady materiałowe (np. nieodpowiednia wytrzymałość) maszyn, urządzeń i narzędzi oraz zły stan techniczny spowodowany brakiem napraw i konserwacji albo niewłaściwą eksploatacją maszyn, urządzeń i narzędzi rolniczych.

Grupa 10 – działanie skrajnych temperatur

Do wypadków z tej grupy zaklasyfikowano 81 zdarzeń (0,8% ogółu wypadków). Miały one miejsce podczas przygotowywania karmy dla zwierząt (parowania, rozdrabniania itp.) – 25 wypadków, tj. 30,9%, ręcznych prac transportowych – chodzenia z przenoszeniem w rękach, na barku itp. (17 wypadków; tj. 21,0%) oraz obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (w tym agregowania i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące) – 16 wypadków (19,8%). Do wypadków dochodziło w miejscu produkcji i magazynowania, chowu i hodowli zwierząt, uprawy i na terenach zielonych itp., a także w gospodarstwach domowych.

Grupa 11 – działanie materiałów szkodliwych

W tej grupie odnotowano 22 wypadki, co stanowi (0,2% ogółu wypadków). Do wypadków dochodziło najczęściej w miejscach produkcji i magazynowania, chowu i hodowli zwierząt, upraw, na terenach zielonych itp. podczas obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (7 wypadków, 31,8%), konserwacji, remontu, budowy i rozbiórki obiektów budowlanych (4 wypadki; 18,2%) oraz w trakcie innych, niesklasyfikowanych do pozostałych kategorii, wykonywanych prac (4 wypadki; 18,2%). Najczęstszą przyczyną tych zdarzeń było nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochrona głowy, twarzy, rąk, słuchu itp.) oraz zły stan techniczny spowodowany brakiem napraw i konserwacji albo niewłaściwą eksploatacją maszyn, urządzeń i narzędzi rolniczych.

Zagrożenia wypadkowe w gospodarstwach rolnych na podstawie dokumentacji zdjęciowej z oględzin miejsc i przedmiotów związanych z wypadkami przy pracy rolniczej

- nierówne, nieuprzątnięte, zanieczyszczone pomiotem ptasim ciągi komunikacyjne w obejściu

- nieutwardzona, błotnista, śliska nawierzchnia podwórz, brak odprowadzenia wód opadowych

- śliska i nierówna nawierzchnia ciągów komunikacyjnych na podwórzu gospodarstwa

- strome, nieprawidłowo skonstruowane schody bez poręczy i barierek

- progi i różnice wysokości nawierzchni w wejściach do budynków gospodarskich

- krótkie, nieprawidłowo skonstruowane i ustawione drabiny, bez zabezpieczeń przed przechyłem i osunięciem

- stare, nieprawidłowo skonstruowane, wyeksploatowane drabiny

- niewłaściwe, zanieczyszczone, zużyte obuwie robocze

- brak barierek i zabezpieczeń przed upadkiem ze strychów i poddaszy wokół otworów w sufitach

- nieprawidłowo skonstruowane stanowiska dla zwierząt, brak zabezpieczenia kanałów gnojowych

- ciasnota w pomieszczeniach inwentarskich, konstrukcja stanowisk dla zwierząt uniemożliwiająca zadawanie karmy i pojenie bez wchodzenia do kojca

- brak osłon i zabezpieczeń elementów ruchomych maszyn i urządzeń

- bałagan w miejscu pracy, użytkowanie krajzeg nieposiadających zabezpieczeń i osłon elementów ruchomych

- nieprawidłowy stan techniczny ciągników i maszyn rolniczych – brak właściwych schodów i podestów do wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych

3. Dobrowolne, nieodpłatne szkolenia i instruktaże dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

W 2022 roku oddziały regionalne i placówki terenowe KRUS zorganizowały ogółem 3 326 szkoleń, pogadanek, spotkań szkoleniowych i konferencji z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym dla 83 590 osób.

Podczas każdego z tych spotkań, pracownicy Kasy omawiali zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym, a ponadto zachęcali odbiorców – rolników i członków ich rodzin, pomocników rolników oraz dzieci i młodzież, uczniów szkół rolniczych, a także inne osoby związane z rolnictwem, np. sołtysów – do stosowania ich w praktyce. Takie osobiste spotkania były okazją do przekazania informacji, stanowiły również platformę do wymiany wiedzy i doświadczeń w zakresie bhp w rolnictwie. Zakres tematyczny szkoleń, sposób i forma przekazania wiedzy dostosowywane były do grupy odbiorców, profilu produkcji rolniczej na danym terenie, a także wyników analizy przyczyn i okoliczności wypadków odnotowanych na danym obszarze; czynniki te wpływały

również na dobór środków przekazu, metod pracy i czasu trwania spotkania. Wiele ze szkoleń łączono z innymi formami oddziaływania prewencyjnego, np. konkursami i pokazami, a także stosowano materiały takie jak prezentacje, filmy, roll-upy, które w sposób praktyczny i uniwersalny przekazywały wiedzę. Ułatwiało to odbiorcom jej zapamiętanie i odniesienie do sytuacji we własnym gospodarstwie rolnym.

Roll-upy wykorzystywane podczas szkoleń i innych działań prewencyjnych

W opracowanych na potrzeby szkolenia prezentacjach zamieszczano m.in. zdjęcia wykonane podczas oględzin miejsc i przedmiotów związanych z wypadkami, obrazujące zagrożenia, które przyczyniły się do wystąpienia nieszczęśliwego zdarzenia. Powiązanie skutków zdarzenia wypadkowego z konkretną uwidocznioną na fotografii przyczyną umożliwiało zrozumienie faktu, że większości występujących w gospodarstwach rolnych wypadków można było zapobiec poprzez wyeliminowanie, często niewielkim kosztem, ryzykownych elementów i zachowań.

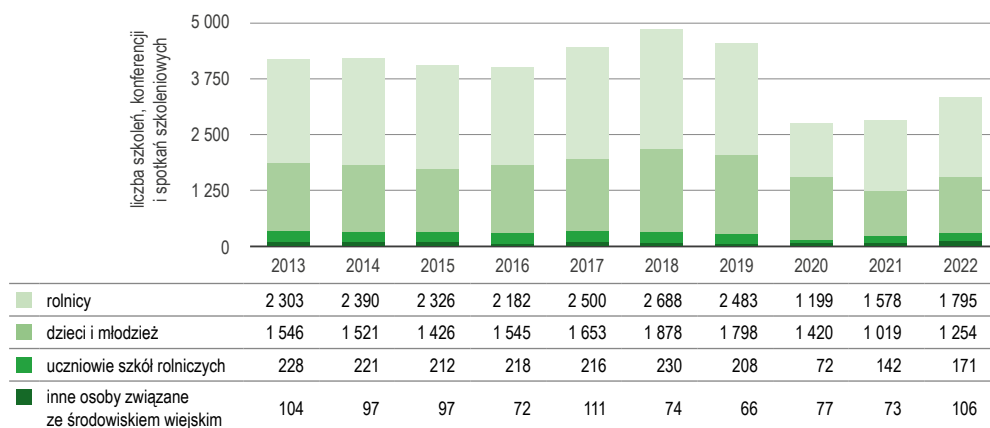
Szkolenia przeprowadzano przede wszystkim w miejscowościach, w których wystąpiła duża liczba wypadków. Odbywały się one w świetlicach wiejskich, remizach OSP, siedzibach instytucji związanych z rolnictwem, np. Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Państwowej Inspekcji Pracy, w szkołach, a także na terenie indywidualnych gospodarstw rolnych. Ponadto były one organizowane podczas turnusów rehabilitacyjnych dla rolników w Centrach Rehabilitacji Rolników KRUS.

Tabela 21. Szkolenia, konferencje i spotkania szkoleniowe z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym, przeprowadzone przez Oddziały Regionalne KRUS w latach 2013–2022

Wyszczególnienie	Rok									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba szkoleń, konferencji i spotkań szkoleniowych	4 181	4 229	4 061	4 017	4 480	4 870	4 635	2 768	2 812	3 326
Liczba uczestników	145 388	148 291	140 743	148 565	157 220	194 014	167 675	116 591	59 974	83 590

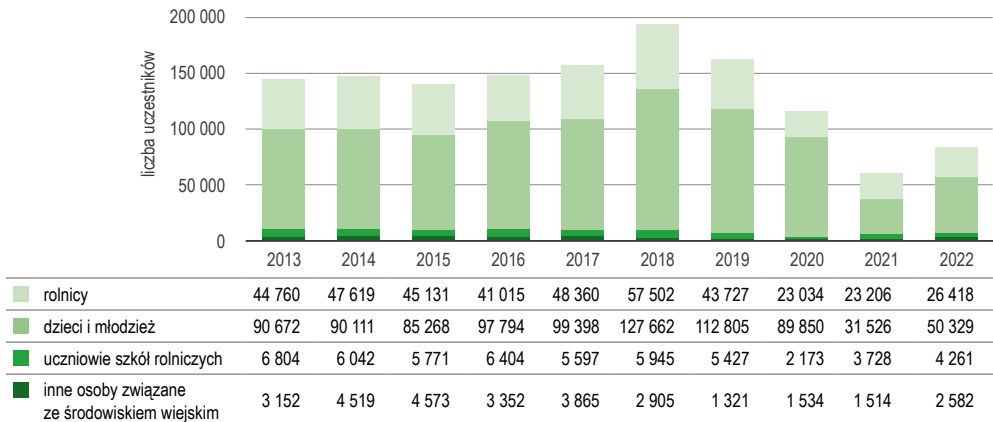
Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 16. Szkolenia, konferencje i spotkania szkoleniowe z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym, przeprowadzone przez jednostki terenowe KRUS w latach 2013–2022

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 17. Uczestnicy szkoleń, konferencji i spotkań szkoleniowych z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym, przeprowadzonych przez jednostki terenowe KRUS w latach 2013–2022

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Udział w działaniach prewencyjnych Kasy jest dobrowolny, a nieprzestrzeganie zasad bezpiecznej pracy nie pociąga za sobą żadnych konsekwencji prawnych, co skutkuje zmniejszonym zainteresowaniem mieszkańców wsi udziałem w zajęciach edukacyjnych.

Podczas szkoleń zrealizowanych w 2022 roku najczęściej omawiano zagrożenia związane z *upadkami osób, uderzeniami, przygnieceniami, pogryzieniami przez zwierzęta, pochwycceniami i uderzeniami przez części ruchome maszyn i urządzeń, innymi zdarzeniami*, a także zagadnienia dotyczące zapobiegania chorobom zawodowym: zakaźnym (przede wszystkim boreliozie i odkleszczowemu zapaleniu mózgu) oraz chorobom układu ruchu.

W ramach profilaktyki najczęściej zgłaszanych do Kasy zdarzeń wypadkowych z kategorii **upadek osób**, zalecano najczęściej:

- stosowanie środków ochrony indywidualnej: używanie m.in. obuwia roboczego na protektorowanej podeszwie, usztywniającego staw skokowy, ze wzmocnionymi noskami;
- utwardzanie nawierzchni podwórzy;
- utrzymywanie ładu i porządku w obejściu i budynkach gospodarskich;
- prawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych;
- odprowadzanie wód opadowych;
- posypywanie mokrych, oblodzonych ciągów komunikacyjnych piaskiem lub popiołem;
- likwidowanie progów i uskoków w budynkach i przejściach;
- zabezpieczenie otworów stropowych, schodów i ramp;
- stosowanie podestów i drabin posiadających zabezpieczenia przed przechyłem i osunięciem;
- zadbanie o właściwe oświetlenie miejsc pracy i ciągów komunikacyjnych;

- wydzielenie miejsca odpoczynku i placu zabaw dla dzieci;
- niepodejmuwanie pracy po spożyciu środków odurzających oraz w złym stanie psychofizycznym;
- dbałość o stan zdrowia w tym regularne badanie wzroku i słuchu, poznawanie skutków ubocznych leków, które mogłyby doprowadzić do utraty równowagi i koordynacji ruchowej.

Drugą pod względem liczebności zdarzeń grupą wypadków były **uderzenia, przygniecenia, pogryzienia przez zwierzęta**. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa osób prowadzących produkcję zwierzęcą opiera się na stosowaniu zasad najczęściej związanych ze znajomością zachowań oraz sposobów obsługi hodowanego gatunku. Aby zapobiec wypadkom z udziałem zwierząt należy:

- powierzać prace przy obsłudze zwierząt osobom dorosłym i zdrowym, mającym wiedzę na temat zachowań zwierząt i bezpiecznej ich obsługi;
- zapewnić zwierzętom dobrostan, tj. dostęp do pożywienia, wody, właściwe miejsce do przebywania itd.;
- stosować środki ochrony indywidualnej chroniące przed zagrożeniami biologicznymi ze strony obsługiwanych zwierząt;
- nie dopuszczać do bicia i nękania zwierząt, zarówno przed, jak i podczas ich obsługi;
- przed przystąpieniem do pracy nie spożywać alkoholu, nie stosować środków odurzających lub psychotropowych, nie palić tytoniu;
- nie zbliżać się do zwierząt bez zasygnalizowania im swojej obecności;
- unikać nagłych ruchów mogących spłoszyć zwierzęta;
- w pomieszczeniach przeznaczonych do utrzymywania zwierząt należy zachować czystość i porządek, zapewnić odpowiednią temperaturę, wilgotność i cyrkulację powietrza;
- zabiegi pielęgnacyjne, hodowlane i weterynaryjne na dużych zwierzętach wykonywać po zastosowaniu poskromu unieruchamiającego.

Trzecią w kolejności grupą wypadkową były **pochwylenia i uderzenia przez części ruchome maszyn i urządzeń**. Podczas szkoleń przekazywano uczestnikom zasady ich bezpiecznej obsługi, z których najważniejsze to:

- dokonywanie napraw i regulacji tylko przy wyłączonym napędzie;
- wyposażanie w osłony i zabezpieczenia elementów ruchomych;
- dbałość o kompletne osłony wałów przegubowo-teleskopowych;
- dbanie o właściwy stan techniczny maszyn i urządzeń;
- zapoznanie się z instrukcjami obsługi i przestrzeganie zaleceń producentów dotyczących prawidłowej i bezpiecznej eksploatacji sprzętu;
- stosowanie środków ochrony indywidualnej, tj. ubrań adekwatnych do wykonywanej pracy, przylegających do ciała, okularów, kasków itp.

Podczas szkoleń poruszano również inne tematy, np. bezpieczne pozyskiwanie drewna na potrzeby gospodarstwa rolnego (prezentowano zasady bezpiecznego posługiwania się pilarkami tarczowymi i łańcuchowymi oraz elektronarzędziami,

zachęcano do stosowania ochron pracy, np. odzieży, przyłbic, okularów ochronnych, ochronników słuchu, kasków), promowano wyroby oznaczone *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS* i wyróżnieniem targowym Prezesa Kasy *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*.

W 2022 roku odbywały się również konferencje organizowane przez jednostki terenowe Kasy. Ich tematyka dotyczyła *Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* oraz dobrych praktyk związanych z pracą rolnika, a także wiedzy o zagrożeniach wypadkowych. Udział w nich brali rolnicy oraz przedstawiciele władz samorządowych i innych instytucji związanych z rolnictwem.

Szczególną grupą adresatów spotkań szkoleniowych były dzieci i młodzież z terenów wiejskich, którzy narażeni są przede wszystkim na wypadki podczas przebywania na terenie gospodarstwa, jak również pomocy rodzicom w codziennych obowiązkach. Najmłodszych zapoznawano z *Wykazem czynności szczególnie niebezpiecznych związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat*. Formy przekazu dostosowywano do wieku uczestników, a urozmaiceniem spotkań były gry i zabawy, dyskusje, pokazy, projekcje filmów prewencyjnych.

Dokumentacja zdjęciowa szkoleń, konferencji, spotkań szkoleniowych oraz pogadanek, zrealizowanych przez jednostki terenowe KRUS w 2022 roku

OR KRUS w Rzeszowie – szkolenie rolników w Brzezinach

OR KRUS w Poznaniu – szkolenie dla harcerzy podczas wakacyjnego obozu

OR KRUS w Warszawie – szkolenie dla uczniów w Szkole Podstawowej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Bogatem

OR KRUS w Rzeszowie – szkolenie dla uczniów w Szkole Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Grabownicy Starzeńskiej

OR KRUS w Łodzi – szkolenie dla rolników w Jeżowie

OR KRUS w Białymstoku – szkolenie uczniów Szkoły Podstawowej w Kobylinie Borzymach

Podczas szkoleń przekazywano uczestniczącym w nich osobom szereg materiałów edukacyjnych, których zadaniem było wspomaganie zapamiętywania informacji o charakterze prewencyjnym. W 2022 roku były to m.in.:

- kalendarze dla rolników;
- broszury *Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym*;
- broszury odnoszące się do różnych aspektów bezpiecznej pracy, np. obsługi zwierząt gospodarskich, maszyn rolniczych czy pozyskiwania drewna na potrzeby gospodarstwa rolnego;
- puzzle dla dzieci;
- gry pamięciowe *Bezpieczny Krusik*;
- gry karciane dla dzieci *Mądry Krusik*;
- rodzinne gry prewencyjne **BEZPIECZNIE Z KRUSŁAWEM**.

Dodatkowo przekazywano drobne przedmioty popularyzujące logotypy Kasy i kampanii prewencyjnych, zachęcające do udziału w działaniach prewencyjnych i zwracające uwagę na różne aspekty bezpieczeństwa podczas pracy w gospodarstwie rolnym.

Spotkaniom towarzyszyły również prezentacje roll-up'ów tematycznych i plakatów, których zadaniem było zwizualizowanie treści poruszanych podczas szkoleń.

**MĄDRZE POSTĘPUJESZ
WYPADKU NIE SPOWODUJESZ**

Bezpieczna praca z maszynami rolniczymi

▲ Pamiętaj!
Zabezpieczaj ładunki podczas transportu

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

Kampania **VISION ZERO**
Bezpieczeństwo

**MĄDRZE POSTĘPUJESZ
WYPADKU NIE SPOWODUJESZ**

Bezpieczna praca z maszynami rolniczymi

▲ Pamiętaj!
Stosuj osłony i zabezpieczenia ruchomych elementów maszyn

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

Kampania **VISION ZERO**
Bezpieczeństwo

**MĄDRZE POSTĘPUJESZ
WYPADKU NIE SPOWODUJESZ**

Bezpieczna praca z maszynami rolniczymi

▲ Pamiętaj!
Dbaj o park maszynowy

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

Kampania **VISION ZERO**
Bezpieczeństwo

Zapobieganie zatruciom środkami ochrony roślin

▲ Pamiętaj!
Podczas wykonywania zabiegów ze środkami ochrony roślin używaj odpowiednio dobranych środków ochrony indywidualnej. Unikaj kontaktu cieczy ze skórą i pamiętaj, że w czasie pracy nie można jeść, pić oraz palić tytoniu

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

Kampania **VISION ZERO**
Bezpieczeństwo

**ROLA ROLNIKA
BY UPADKU UNIKAŁ**

Zapobieganie upadkom w gospodarstwie rolnym

▲ Pamiętaj!
Utrzymuj porządek w obiekcie, w pomieszczeniach gospodarczych i produkcyjnych

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

Kampania **VISION ZERO**
Bezpieczeństwo

**ROLA ROLNIKA
BY UPADKU UNIKAŁ**

Zapobieganie upadkom w gospodarstwie rolnym

▲ Pamiętaj!
Dbaj o stan nawierzchni podwórza i ciągów komunikacyjnych

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

Kampania **VISION ZERO**
Bezpieczeństwo

**ROLA ROLNIKA
BY UPADKU UNIKAŁ**

Zapobieganie upadkom w gospodarstwie rolnym

▲ Pamiętaj!
Prawidłowo wchodź i schodź z maszyn rolniczych, przyczep i wozów

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

Kampania **VISION ZERO**
Bezpieczeństwo

**ROLA ROLNIKA
BY UPADKU UNIKAŁ**

Zapobieganie upadkom w gospodarstwie rolnym

▲ Pamiętaj!
Stosuj drabiny i podesty do pracy na wysokości

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

Kampania **VISION ZERO**
Bezpieczeństwo

**ROLA ROLNIKA
BY UPADKU UNIKAŁ**

Zapobieganie upadkom w gospodarstwie rolnym

▲ Pamiętaj!
Zabezpieczaj otwory zrzurowe i kanały gnojowe

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

Kampania **VISION ZERO**
Bezpieczeństwo

NIE RYZYKUJESZ GDY ZNASZ I SZANUJESZ

Bezpieczna obsługa zwierząt

▲ Pamiętaj!
Do transportu zwierząt używaj przystosowanych do tego celu przyczep

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/obladania-krus/prewencja/

A Partner of VISION ZEROOO Safety/zeroaccidents

NIE RYZYKUJESZ GDY ZNASZ I SZANUJESZ

Bezpieczna obsługa zwierząt

▲ Pamiętaj!
Podczas zabiegów weterynaryjnych i pielęgnacyjnych (korekcja racic, kopyt, rogów) używaj poskromu

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/obladania-krus/prewencja/

A Partner of VISION ZEROOO Safety/zeroaccidents

NIE RYZYKUJESZ GDY ZNASZ I SZANUJESZ

Bezpieczna obsługa zwierząt

▲ Pamiętaj!
Zachowaj szczególną ostrożność podczas pracy z silnymi zwierzętami

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/obladania-krus/prewencja/

A Partner of VISION ZEROOO Safety/zeroaccidents

Kalendarz prewencyjny dla rolników na 2023 rok

Wykonano również kalendarz prewencyjny dla rolników na 2023 rok. Jego tematyka dotyczyła przyczyn chorób i urazów układu mięśniowo-szkieletowego, które poza dolegliwościami zwiększają ryzyko wypadku przy pracy rolniczej. Wydawnictwo to popularyzowało i przypominało również *Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* dotyczące zapobiegania chorobom układu ruchu, służąc poszerzeniu wiedzy o bezpieczeństwie pracy w rolnictwie.

Pracuj bezpiecznie!

A Partner of VISION ZEROOO Safety/zeroaccidents

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

2023

Rolniku!
Dźwigaj z głową, mierz siły na zamiary!

Choroby układu ruchu stanowią poważny problem społeczno-ekonomiczny, a ich znaczące występowanie sprawia, że są zaliczane do chorób społecznych. Bólle mięśni, stawów i kręgosłupa są wynikiem zaburzeń mechanicznych i biodynamicznych obejmujących szereg zjawisk problematycznych. Najczęściej dotyczą: pleców (ból kręgosłupa lędźwiowego kręgosłupa), szyi (ból kręgosłupa szyjnego), ramion oraz kończyn górnych i dolnych. Wynikają one z chronicznej przeciążenia organizmu, a w szczególności kręgosłupa i prowadzi do powstawania mikrourazów oraz przepięcia tkanek mięśniowo-szkieletowych. Istotną rolę w rozwoju na charakter wykonywanej pracy, są szczególne warunki na występowanie chorób układu ruchu. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w ramach kampanii chorób zawodowych, dotyczących obwodowego układu nerwowego oraz układu ruchu, wyemitowała materiał wykształceniowy pracy. Materiał ten, w szczególności w kontekście mechaniki, a nawet anatomii, zaleca pracę w tym sektorze produkcyjnym, która umożliwia wyeliminowanie wielu uciążliwych czynników pracy, takich jak: naruszenia i na nadmierne wysiłki fizyczne, który prowadzi do zmian chorobowych.

Zapamiętaj! Dla prawidłowego funkcjonowania układu ruchu są:

- dobra postawa ciała
- porównywanie przez długi czas w nienaturalnej pozycji (długotrwałe spiny, skłony ciała, kłębienie, kucanie, itp.)
- przenoszenie ciężkich przedmiotów i ładunków
- niewłaściwe postawy transportu
- oddziaływanie mechaniczne
- powtarzalna i monotonna praca
- zmienne warunki pogodowe (zimno, wilgoć)

Przygotowanie problemów zdrowotnych związanych z kręgosłupem mogą być: równieży nagłe, gwałtowne ruchy wykonywane przez człowieka, nagrzanie przez zwierzę, a także przewlekły strach, który powoduje napięcie mięśni. Kolejnym zjawiskiem jest nadmierne wykończenie wykończenia pracy: do możliwości i stanu zdrowia rolnika. Stan chorobowy narządów ruchu objawia się między innymi: dysfunkcją kręgosłupa, ograniczeniem swobody ruchu i różnego rodzaju bólami.

Ważne!
Najbardziej skutecznym środkiem prewencji do obronienia (obrony) przed chorobami układu ruchu w gospodarstwie, a nawet przed przyczyną wypadku przy pracy rolniczej

„Kłaki i stawy nie robią sprawy” – to hasło jedno z kampanii prewencyjnych Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Jej celem jest zwrócenie uwagi na przyczyny chorób i urazów układu mięśniowo-szkieletowego, które poza dolegliwościami zwiększają ryzyko wypadku przy pracy rolniczej.

Pamiętaj! Lepiej zapobiegać niż leczyć.
Eliminując zagrożenia zyskujemy zdrowie, a przede wszystkim bezpieczne miejsce do pracy i życia.

KOŚCI I STAWY TĘŻ ROLNIKA SPRAWY

A Partner of VISION ZEROOO Safety/zeroaccidents

www.krus.gov.pl

Luty 2023

Porodek	Wtorek	Środa	Czwartek	Piątek	Sobota	Niedziela
30	31	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	1	2	3	4	5

Rolniku!
Dostosuj tempo pracy do swoich możliwości i przygotuj. Planuj pracę z wyprzedzeniem, by wyeliminować ich szkodliwy i powtarzalny charakter przedsięwzięcia.

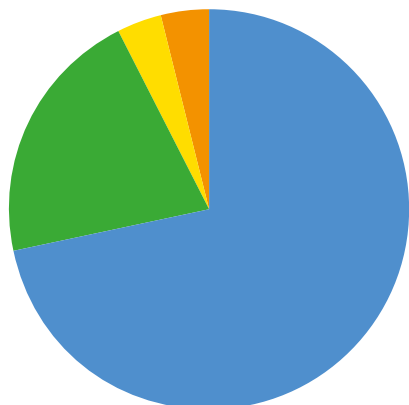
KOŚCI I STAWY TĘŻ ROLNIKA SPRAWY

4. Pozaszkoleniowe formy upowszechniania wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i rolniczymi chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

4.1. Konkursy wiedzy

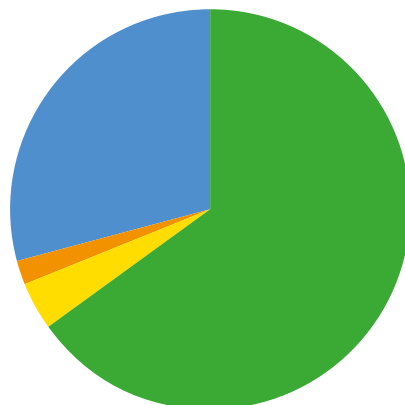
Kasa popularyzowała wiedzę o zagrożeniach i zasadach bezpiecznej pracy w rolnictwie organizując, oprócz działań o charakterze szkoleniowym, różnego typu konkursy. Jednostki organizacyjne Kasy samodzielnie lub we współpracy z innymi instytucjami przeprowadziły 2 608 konkursów, w których udział wzięły 83 634 osoby. Celem konkursów było zweryfikowanie wiedzy i przekonań na temat bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych. Uczestnicy mogli uświadomić sobie znaczenie codziennych decyzji podejmowanych podczas pracy rolnika, dotyczących m.in. sposobu wykonywania pracy, jej organizacji czy metod zabezpieczenia człowieka przed szkodliwymi czynnikami. W większości przypadków konkursy odbywały się na zakończenie szkoleń, a także przy stoiskach informacyjno-prewencyjnych Kasy podczas masowych imprez rolniczych. Tematyka konkursów dotyczyła przyczyn wypadków najczęściej występujących przy pracy rolniczej, tj. dotyczyła sposobów zapobiegania upadkom osób, zasad bezpiecznego użytkowania maszyn i urządzeń stosowanych w gospodarstwach rolnych, a także bezpiecznej obsługi zwierząt gospodarskich. Konkursy prewencyjne przybierały różne formy: od testów sprawdzających wiedzę, stosowanych najczęściej w przypadku osób dorosłych, poprzez olimpiady dla młodzieży, po konkursy plastyczne, literackie czy teatralne, w których udział brały dzieci.

Wykres 18. Konkursy przeprowadzone przez jednostki terenowe KRUS w 2022 roku według grup odbiorców

- rolnicy 1 875; 72,65%
- dzieci i młodzież 541; 19,91%
- osoby związane ze środowiskiem wiejskim; 101; 3,91%
- uczniowie szkół rolniczych; 91; 3,53%

Wykres 19. Uczestnicy konkursów przeprowadzonych przez jednostki terenowe KRUS w 2022 roku według grup odbiorców

- dzieci i młodzież; 54 442; 65,10%
- rolnicy; 24 211; 28,95%
- uczniowie szkół rolniczych; 3 222; 3,85%
- osoby związane ze środowiskiem wiejskim; 1 759; 2,10%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Nagrodami rzeczowymi dla laureatów konkursów były materiały prewencyjne poprawiające bezpieczeństwo pracy rolnika, np. lampy oświetlające podwórza, zestawy narzędziowe, pasy transportowe, środki ochrony indywidualnej, opryskiwacze ręczne. Dzieci otrzymywały natomiast m.in. gry i zabawki edukacyjne, artykuły plastyczne, sprzęt sportowy, drobny sprzęt multimedialny.

OR KRUS w Bydgoszczy – konkurs w Nowym Suminie

OR KRUS we Wrocławiu – konkurs w Szkole Podstawowej w Klódnej

OR KRUS w Częstochowie – konkurs w Zespole Szkół Rolniczego Centrum Kształcenia Ustawicznego w Żarnowcu

OR KRUS we Wrocławiu – konkurs dla rolników w Piskorzowie

OR KRUS w Rzeszowie – konkurs dla rolników w Sędziszowie Małopolskim

OR KRUS w Krakowie – konkurs dla rolników w Czchowie

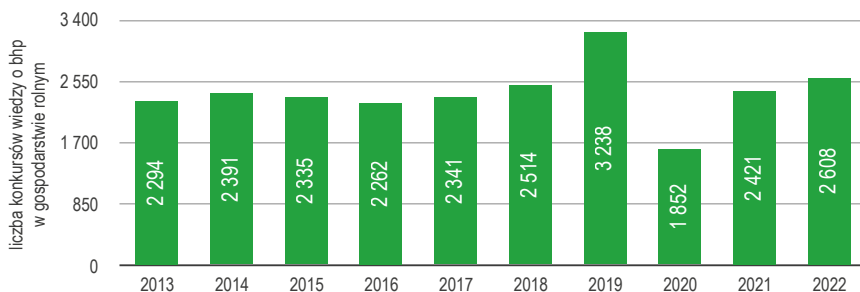

OR KRUS w Łodzi – konkurs w Kterach

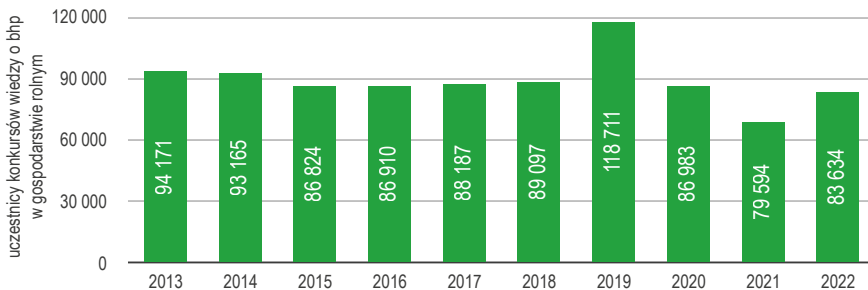
OR KRUS w Opolu – konkurs dla uczniów Publicznej Szkoły Podstawowej im. Powstańców Śląskich w Zębolicach

Wykres 20. Konkursy wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym, przeprowadzone przez jednostki terenowe KRUS w latach 2013–2022

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 21. Uczestnicy konkursów wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym przeprowadzonych przez jednostki terenowe KRUS w latach 2013–2022

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

XIX Ogólnokrajowy Konkurs *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*

W I kwartale 2022 roku opracowano regulamin, ogłoszono i nadzorowano przebieg XIX Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*, który przebiegał pod Honorowym Patronatem Prezydenta RP Andrzeja Dudy. Przedsięwzięcie jest realizowane od 2003 roku w ramach działań na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym. Współorganizatorami przedsięwzięcia byli: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwowa Inspekcja Pracy, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa oraz Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Patronat medialny sprawowały redakcje: TVP INFO, platformy informacyjnej AgroNews.com.pl, witryny Gospodarz.pl – Twój Portal Rolniczy, Tygodnika Poradnika Rolniczego, Rolniczego Przeglądu Technicznego, Wieści Rolniczych – portalu dla rolników oraz Magazynu Rolniczego Agro Profil. Partnerem strategicznym było AGRO Ubezpieczenia – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, a partnerem wspierającym – Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi.

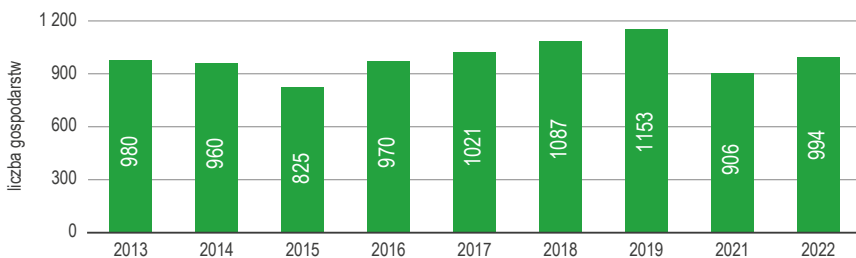

Plakat konkursowy

Celem Konkursu była promocja zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym. Udział w nim mogli brać właściciele zarówno dużych, jak i małych gospodarstw rolnych o różnych profilach produkcji. Uczestniczący w tym przedsięwzięciu, rolnicy zaprezentowali swoje miejsce pracy i osiągnięcia zawodowe, zdobyli cenne nagrody, a przede wszystkim poddali gospodarstwa profesjonalnemu audytowi bezpieczeństwa pracy, który przeprowadziły komisje konkursowe.

W 2022 roku w Konkursie uczestniczyły 994 gospodarstwa rolne, natomiast we wszystkich dziewiętnastu edycjach uczestniczyło ich ponad 22 tysiące.

Wykres 22. Gospodarstwa rolne zgłoszone do Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne* w latach 2013–2022

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W XIX edycji Konkursu w większości uczestniczyły gospodarstwa rolne o powierzchni 1–50 ha. Najwięcej, tj. 363 gospodarstwa prowadziły mieszaną produkcję rolniczą.

Tabela 22. Zestawienie danych nt. powierzchni gospodarstw indywidualnych, uczestniczących w XIX Ogólnokrajowym Konkursie Bezpieczne Gospodarstwo Rolne

Powierzchnia w ha fizycznych	1–10 ha	11–20 ha	21–50 ha	51–100 ha	101–150 ha	>150 ha	Ogółem
Liczba gospodarstw	200	201	327	170	56	40	994
Udział	20,1%	20,2%	32,9%	17,2%	5,6%	4%	100%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 23. Zestawienie danych nt. profilu produkcji gospodarstw indywidualnych zgłoszonych do XIX Ogólnokrajowego Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne

Profil produkcji	produkcja mieszana	produkcja roślinna- zboża i inne uprawy rolne	produkcja roślinna – warzywnictwo, sadownictwo i ogrodnictwo	produkcja roślinna – inne	chów i hodowla zwierząt – bydło	chów i hodowla zwierząt – trzoda chlewna	chów i hodowla zwierząt – inne	działy specjalne	inne	niewymienione	Ogółem
Liczba gospodarstw	363	285	99	16	163	32	10	22	4	994	
Udział	36,5%	28,7%	10,0%	1,6%	16,4%	3,2%	1,0%	2,2%	0,4%	100,0%	

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zasady uczestnictwa określał regulamin, opublikowany m.in. na stronie internetowej Kasy www.krus.gov.pl. Zgodnie z jego postanowieniami, komisje konkursowe wszystkich szczebli oceniały:

- organizację obejścia, podwórza gospodarstwa oraz produkcji rolniczej;
- ład i porządek w obrębie podwórza, zabudowań i stanowisk pracy;
- stan techniczny budynków inwentarskich i gospodarczych, a także maszyn, urządzeń, instalacji i narzędzi znajdujących się w gospodarstwie rolnym;
- warunki obsługi i bytowania zwierząt gospodarskich i profilaktykę chorób odzwierzęcych;
- wyposażenie w środki ochrony osobistej i urządzenia wspomagające bezpieczną pracę;
- sposób przechowywania i postępowania ze środkami ochrony roślin i innymi substancjami niebezpiecznymi;
- dbałość o środowisko naturalne;
- estetykę gospodarstwa oraz organizację miejsca wypoczynku rodziny, w tym placu zabaw dla dzieci;
- zastosowane rozwiązania organizacyjne, techniczne i technologiczne wpływające na bezpieczeństwo osób pracujących i przebywających w gospodarstwie rolnym.

Konkurs odbywał się w trzech etapach: regionalnym, wojewódzkim, a do etapu centralnego weszło 16 najbezpieczniejszych gospodarstw w kraju. W lipcu i sierpniu 2022 roku powołana przez Prezesa KRUS Centralna Komisja Konkursowa wizytowała oraz oceniała gospodarstwa finalistów. W jej skład wchodziła przedstawicielka Kasy

Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników, Państwowej Inspekcji Pracy, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa oraz Partnera Strategicznego – AGRO Ubezpieczenia – Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych. Zwycięzcami XIX edycji Konkursu zostali Państwo Grażyna i Paweł Leńscy z województwa wielkopolskiego, którzy zajmują się hodowlą kaczek, a na 70 ha gruntów uprawiają kukurydzę, pszenżyto, pszenicę i użytki zielone. Laureaci otrzymali główną nagrodę w konkursie – ciągnik rolniczy ufundowany przez Prezesa KRUS.

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

2022

I miejsce

w XIX Ogólnokrajowym Konkursie „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Grażyna i Paweł Leńscy
woj. wielkopolskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

2022

II miejsce

w XIX Ogólnokrajowym Konkursie „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Justyna i Marek Patalonowie
woj. warmińsko-mazurskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

III miejsce

w XIX Ogólnokrajowym Konkursie „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Ewelina i Mariusz Kusowie
wuj. lubelskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

III miejsce

w XIX Ogólnokrajowym Konkursie „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Renata, Wiesław i Szymon Kowalczykowie
wuj. opolskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Finaliści XIX Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Wyróżnienie Prezesa KRUS za udział w finale Konkursu
i stosowanie w praktyce zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

Jolanta i Lesław Kretowie
wuj. dolnośląskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Finaliści XIX Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Wyróżnienie specjalne za stosowanie rozwiązań służących
ochronie środowiska naturalnego oraz za zagospodarowanie wód opadowych

Elżbieta i Andrzej Armatowscy
wuj. pomorskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Finaliści XIX Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Wyróżnienie specjalne za organizację siedliska gospodarstwa
rolnego oraz aranżację miejsca do wypoczynku rodziny

Justyna i Tomasz Prokopowie
woj. małopolskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Finaliści XIX Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Wyróżnienie specjalne za stosowanie pionierskich metod prowadzenia sadu jabłonowego
i nowoczesnych biologicznych rozwiązań w jego ochronie przed chorobami grzybowymi i szkodnikami

Grażyna, Jan i Cezary Rokiccy
woj. łódzkie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Finaliści XIX Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Wyróżnienie Prezesa KRUS za udział w finale Konkursu
i stosowanie w praktyce zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

Sabina i Zenon Liberowie
woj. zachodniopomorskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Finaliści XIX Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Wyróżnienie Prezesa KRUS za udział w finale Konkursu
i stosowanie w praktyce zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

Anna i Konrad Grochalowie
woj. świętokrzyskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Finaliści XIX Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Wyróżnienie Prezesa KRUS za udział w finale Konkursu
i stosowanie w praktyce zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

Ilona i Bernard Strokowie
woj. śląskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Finaliści XIX Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Wyróżnienie Prezesa KRUS za udział w finale Konkursu
i stosowanie w praktyce zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

Małgorzata i Grzegorz Szewczykowie
woj. podkarpackie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Finaliści XIX Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Wyróżnienie Prezesa KRUS za udział w finale Konkursu
i stosowanie w praktyce zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

Jadwiga i Wojciech Kempisty
woj. mazowieckie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Finaliści XIX Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Wyróżnienie Prezesa KRUS za udział w finale Konkursu
i stosowanie w praktyce zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

Barbara i Adrian Weinoldowie
woj. lubuskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

2022

**Finaliści XIX Ogólnokrajowego Konkursu
„Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”**

*Wyróżnienie Prezesa KRUS za udział w finale Konkursu
i stosowanie w praktyce zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym*

Danuta i Henryk Falkowscy
woj. kujawsko-pomorskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

2022

**Finaliści XIX Ogólnokrajowego Konkursu
„Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”**

*Nagroda specjalna Głównego Inspektora Pracy za stosowanie udogodnień
i rozwiązań technicznych zwiększających bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*

Izabela i Marek Sakowscy
woj. podlaskie

Gala podsumowująca XIX edycję Konkursu odbyła się 29 września 2022 roku w Narodowym Instytucie Kultury i Dziedzictwa Wsi w Warszawie. Podczas uroczystości laureaci otrzymali dyplomy, listy gratulacyjne Prezydenta RP oraz nagrody pieniężne i rzeczowe ufundowane przez: Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Głównego Inspektora Pracy, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, AGRO Ubezpieczenia – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, SWIMER Sp. z o.o., Bayer Crop Science Sp. z o.o., Kingspan Water & Energy Sp. z o.o., Syngenta Polska Sp. z o.o., LOTOS OIL Sp. z o.o., Krajową Radę Izb Rolniczych, Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin, Krajową Grupę Spożywczą S.A., Zarząd Główny Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników, PPO PP Strzelce Opolskie, Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w Falentach, Platformę Informacyjną AgroNews.com.pl, portal Gospodarz.pl, magazyny rolnicze Agro Profil, Rolniczy Przegląd Techniczny i Wieści Rolnicze oraz Tygodnik Poradnik Rolniczy.

Wystąpienie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Henryka Kowalczyka

Wystąpienie Prezes KRUS dr Aleksandry Hadzik

Laureaci I miejsca Państwo Grażyna i Paweł Leńscy

Podczas gali wystąpił Zespół Tańca Ludowego „Swojacy”, działający przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Raszkowie

Przekazanie nagrody głównej Prezesa KRUS (ciągnika rolniczego) odbyło się 31 października 2022 roku w gospodarstwie zwycięzców Konkursu – Państwa Grażyny i Pawła Leńskich.

Wystąpienie Prezes KRUS dr Aleksandry Hadzik podczas uroczystego przekazania nagrody laureatom

Laureaci I miejsca Państwo Grażyna i Paweł Leńscy

Po raz kolejny przeprowadzono również internetowy konkurs *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne* – największy w Polsce internetowy konkurs w branży agro. Na portalu agronews.com.pl zaprezentowano gospodarstwa laureatów etapów wojewódzkich XIX edycji Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*, a następnie internauci oddawali swoje głosy na te, które w ich ocenie były najbezpieczniejsze. Od 23 sierpnia do 23 września 2022 roku oddano ponad 56 tysięcy głosów. Laureatami, z wynikiem 22 532 głosów, zostali Państwo Justyna i Tomasz Prokopowie

z województwa małopolskiego, którzy otrzymali nagrodę od sponsora konkursu – firmy PUH „Chemiroł” Sp. z o.o. oraz nagrodę od Telewizji Interaktywnej Agro News.

XII Ogólnopolski Konkurs Plastyczny dla Dzieci

Przeprowadzono XII edycję Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego dla Dzieci *Bezpiecznie na wsi mamy, bo ryzyko upadków znamy*, którego celem było promowanie wśród uczniów szkół podstawowych z terenów wiejskich pozytywnych zachowań związanych z pracą i zabawą na terenie gospodarstwa rolnego oraz popularyzowanie Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat.

Plakat konkursowy

Tematyka XII edycji dotyczyła zapobiegania *upadkom osób*, tj. kategorii wypadków podczas pracy w gospodarstwach rolnych najczęściej zgłaszanych do KRUS. Honorowy Patronat nad Konkursem objął Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Organizację Konkursu wsparły: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwowa Inspekcja Pracy, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa oraz Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Patronat medialny sprawowały redakcje: TVP INFO, platformy informacyjnej AgroNews.com.pl, witryny Gospodarz.pl – Twój Portal Rolniczy, Tygodnika Poradnika Rolniczego, Rolniczego Przeglądu Technicznego, Wieści Rolniczych – portalu dla rolników oraz Magazynu Rolniczego Agro Profil. Partnerem

strategicznym było AGRO Ubezpieczenia – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, a partnerem wspierającym – Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi.

Organizatorzy

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

Agencja Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa

Patroni medialni

Dziennik Poradnik
ROLNICZY

AgroNews
com.pl

Gospodarz.pl
Twój Portal Rolniczy

Partner strategiczny

AGRO
Ubezpieczenia

Partner wspierający

NIKiDW

NARODOWY INSTYTUT KULTURY
I DZIEDZICTWA WSI

Zadanie konkursowe polegało na wykonaniu dwuwymiarowej pracy plastycznej w formacie A3, w dowolnej technice, obrazującej sposoby zapobiegania wypadkom przy pracy w gospodarstwie, ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania upadkom osób pracujących i przebywających w gospodarstwach rolnych. Do Konkursu przystąpiło 39 164 uczniów z 3 169 szkół podstawowych z terenów wiejskich.

Tabela 24. Ogólnopolski Konkurs Plastyczny dla Dzieci Bezpiecznie na wsi – liczba uczestników w latach 2013–2022

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba uczestników	35 216	36 418	33 396	34 722	36 774	36 116	49 574	57 569	43 234	39 164
Liczba szkół	2 183	2 509	2 311	2 408	2 797	2 987	3 597	4 118	3 744	3 169

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zgodnie z Regulaminem Konkursu, Centralna Komisja Konkursowa dokonała wyboru najlepszych prac spośród 96 zakwalifikowanych do etapu centralnego przez Wojewódzkie Komisje Konkursowe.

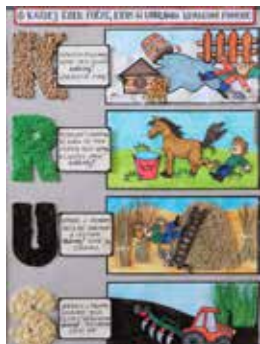
I miejsce w kategorii kl. 0–3
Karol Lipka z woj. małopolskiego

II miejsce w kategorii kl. 0–3
Fabian Mularczyk z woj. łódzkiego

III miejsce w kategorii kl. 0–3
Lena Jedlecka z woj. małopolskiego

I miejsce w kategorii kl. 4-8
Milena Motyl z woj. małopolskiego

II miejsce w kategorii kl. 4-8
Julia Urban z woj. lubelskiego

III miejsce w kategorii kl. 4-8
Anna Koszałka z woj. pomorskiego

Gala finałowa, podczas której laureaci otrzymali dyplomy i nagrody rzeczowe, odbyła się 15 czerwca 2022 roku w Narodowym Instytucie Kultury i Dziedzictwa Wsi w Warszawie. Udział w niej wzięli: Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Henryk Kowalczyk, Prezes Kasy dr Aleksandra Hadzik oraz współorganizatorzy i fundatorzy nagród dla dzieci.

Prezentacja prac plastycznych podczas uroczystej gali w Instytucie Kultury i Dziedzictwa Wsi

Wystąpienie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Henryka Kowalczyka

Wystąpienie Prezes KRUS dr Aleksandry Hadzik

Wręczenie nagród laureatom Konkursu

IV Ogólnopolski Konkurs dla Młodzieży *Moja Wizja Zero*

Przeprowadzono IV edycję Ogólnopolskiego Konkursu dla Młodzieży *Moja Wizja Zero – Bezpieczeństwo, Zdrowie i Dobrostan Rodziny w Gospodarstwie Rolnym*. Patronatem Honorowym Konkursu był Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Henryk Kowalczyk. Współorganizatorami Konkursu byli: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Państwowa Inspekcja Pracy, AGRO Ubezpieczenia – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych oraz Fundacja PGE. Konkurs przebiegał pod patronatem medialnym TVP INFO.

Plakat konkursowy

Celem konkursu było promowanie bezpiecznych zachowań związanych z pracą na terenie gospodarstwa rolnego oraz popularyzowanie *Wizji Zero* w rolnictwie – międzynarodowej kampanii społecznej, która ma na celu minimalizowanie ryzyka wypadku przy pracy w sektorze rolniczym na podstawie jej trzech filarów, tj. I filaru – Bezpieczeństwa, II filaru – Zdrowia, III filaru – Dobrostanu, a także jej siedmiu *Złotych Zasad*.

Konkurs był adresowany do młodzieży szkół podstawowych, średnich i wyższych w wieku 13–21 lat, a zadanie konkursowe polegało na przygotowaniu krótkiego filmu pod hasłem *Moja Wizja Zero – Bezpieczeństwo, Zdrowie i Dobrostan Rodziny w Gospodarstwie Rolnym*, ze szczególnym zwróceniem uwagi na funkcjonowanie rodziny w gospodarstwie rolnym na podstawie trzech ww. filarów, także w kontekście zagrożeń wynikających z sytuacji epidemicznej spowodowanej zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 na terytorium Polski.

Komisja Konkursowa pod przewodnictwem Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dr Aleksandry Hadzik dokonała wyboru najlepszych – spośród 92 zgłoszonych – filmów czwartej edycji Konkursu. 16 grudnia 2022 roku w warszawskim Kinie Luna odbyła się gala finałowa i wręczenie nagród laureatom. Udział w niej wzięli Prezes KRUS dr Aleksandra Hadzik oraz przedstawiciele współorganizatorów i fundatorów nagród.

Laureaci Konkursu z Prezes Kasy dr Aleksandrą Hadzik oraz prowadzącym galę Tomaszem Kammelem

III Ogólnopolski Konkurs dla Dzieci na Rymowanę o Bezpieczeństwie w Gospodarstwie Rolnym

Przeprowadzono trzecią edycję Konkursu dla Dzieci na Rymowanę o Bezpieczeństwie w Gospodarstwie Rolnym *Bezpiecznie na wsi mamy, bo ryzyko upadków znamy* pod Patronatem Honorowym Ministra Edukacji i Nauki. Patronem medialnym Konkursu było TVP INFO.

Plakat konkursowy

Celem konkursu było promowanie prawidłowych nawyków i zachowań dzieci na terenie gospodarstwa rolnego, a także popularyzowanie *Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie należy powierzać dzieciom poniżej 16 lat*. Zeszłoroczna edycja przebiegła pod hasłem *Bezpiecznie na wsi mamy, bo ryzyko upadków znamy* i służyła upowszechnianiu wiedzy o zagrożeniach wypadkowych związanych z upadkami osób w gospodarstwach rolnych. Działanie było częścią kampanii prewencyjnej *Rola rolnika, by upadku uniknąć*, a jego adresatami – dzieci urodzone w latach 2008–2011, których przynajmniej jeden z rodziców lub opiekun prawny podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie przyjmowania zgłoszeń do konkursu. Zadanie konkursowe polegało na ułożeniu rymowanki popularyzującej sposoby ograniczenia ryzyka upadków osób w gospodarstwach rolnych. Należało wysłać ją wraz z wypełnionym formularzem zgłoszeniowym pocztą elektroniczną lub tradycyjną na adres Oddziału Regionalnego

KRUS, w którym podlega ubezpieczeniu rodzic/opiekun prawny dziecka. Nadesłano 1 521 prac. Do etapu centralnego zakwalifikowało się ich 48.

Powołana przez Prezesa KRUS Komisja Konkursowa oceniła prace konkursowe według regulaminowych kryteriów. Autorzy 20 najlepszych otrzymali nagrody w postaci tabletów, a także upominki ufundowane przez Ministra Edukacji i Nauki. Podsumowanie konkursu z udziałem Ministra Edukacji i Nauki Przemysława Czarnka oraz Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dr Aleksandry Hadzik odbyło się 14 czerwca 2022 roku w gmachu Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Wystąpienie Ministra Edukacji i Nauki Przemysława Czarnka

Wystąpienie Prezes KRUS dr Aleksandry Hadzik

Wręczenie nagród laureatom Konkursu

Laureaci Konkursu i ich rodziny z Prezes Kasy dr Aleksandrą Hadzik, Zastępcą Prezesa Markiem Surmaczem oraz Ministrem Edukacji i Nauki Przemysławem Czarnkiem

Ogólnopolski Konkurs Testowy z Zakresu Bezpiecznej Pracy w Gospodarstwie Rolnym

W 2022 roku przeprowadzono również III Ogólnopolski Konkurs Testowy z Zakresu Bezpiecznej Pracy w Gospodarstwie Rolnym *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami*. Konkurs miał na celu upowszechnianie wśród rolników *Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym oraz wiedzy o zagrożeniach wypadkowych*, a w konsekwencji ograniczenie liczby wypadków przy pracy i chorób zawodowych rolników. Do realizacji tego przedsięwzięcia wykorzystano platformę *moodle* – nowoczesne narzędzie, które umożliwia prowadzenie działań edukacyjnych wśród rolników bez konieczności bezpośrednich kontaktów z nimi.

The poster features a green logo of the Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) in the top left corner. Below it, the text reads "KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO". The central image shows a person's hands holding a laptop in a field, with a combine harvester visible in the background. The laptop screen displays the KRUS logo and the text "Ogólnopolski Konkurs Testowy".

III Ogólnopolski Konkurs Testowy
z Zakresu Bezpiecznej Pracy w Gospodarstwie Rolnym
„Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami”

Laureaci Konkursu otrzymają nagrody rzeczowe
o wartości ok. 600 zł brutto

Zakończenie konkursu 25.11.2022 r.

Powodzenia!

Zarejestruj się na stronie bezpiecznosc.krus.gov.pl
i rozwiąż test.
Regulamin konkursu dostępny jest na www.krus.gov.pl

A Partner of **VISION ZERO**
Safety, Health, Wellbeing.

Patronat medialny **TVP INFO**

Plakat konkursowy

Trzecia edycja Konkursu miała na celu popularyzowanie zasad bezpiecznej pracy z substancjami niebezpiecznymi – dotyczyła zapobiegania skutkom niewłaściwego stosowania w gospodarstwie rolnym niebezpiecznych i szkodliwych substancji chemicznych, np. środków ochrony roślin, nawozów, paliw itp. Udział w konkursie wymagał zarejestrowania się na stronie internetowej konkursu, a następnie udzielenia odpowiedzi na 20 wylosowanych pytań jednokrotnego wyboru spośród 30. W konkursie ogłoszonym w połowie października 2022 roku i trwającym do 25 listopada 2022 roku uczestniczyło 1 466 osób. Wszyscy nagrodzeni (100 osób) otrzymali nagrody rzeczowe – myjki ciśnieniowe, pomocne w utrzymaniu czystości w gospodarstwach rolnych.

Nagrody – myjki ciśnieniowe – dla laureatów konkursu

Podsumowanie Konkursu z udziałem Zastępcy Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Marka Surmacza odbyło się online 6 grudnia 2022 roku w Centrali KRUS. Po ogłoszeniu listy zwycięzców, został odczytany list Prezes KRUS dr Aleksandry Hadzik z gratulacjami dla uczestników konkursu.

Uroczyste podsumowanie i odczytanie listy laureatów III Ogólnopolskiego Konkursu Testowego z Zakresu Bezpiecznej Pracy w Gospodarstwie Rolnym Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami

Kurs e-learningowy dla dzieci pt. *Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy*

Kurs e-learningowy *Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy* w nowoczesnej formie przybliży dzieciom zagrożenia wypadkowe w gospodarstwach rolnych oraz uczy prawidłowych zachowań podczas przebywania na terenie obejścia. Po raz czwarty przeprowadzono losowanie hulajnóg dla dzieci, które rozwiązały kurs i przesyłały do KRUS potwierdzające ten fakt certyfikaty wraz z formularzami zgłoszeniowymi. Przedsięwzięcie rozpowszechniano wśród najmłodszych mieszkańców wsi poprzez stronę internetową i FB Kasy, a także za pośrednictwem Oddziałów Regionalnych KRUS. Ponadto wystąpiono do Wojewódzkich Kuratorów Oświaty z prośbą o zachęcenie uczniów do korzystania z tego narzędzia.

A Partner of
VISION ZERO
Safety.Health.Wellbeing.

BEZPIECZNIE NA WSI MAMY
UPADKOM ZAPOBIEGAMY

Kurs e-learningowy dla dzieci
*Bezpiecznie na wsi mamy
upadkom zapobiegamy*

Ukończ kurs
e-learningowy
i zdobądź
hulajnogę

Termin nadsyłania
zgłoszeń do
6 listopada 2022 r.

50 hulajnóg zostanie
rozlosowanych wśród dzieci
rolników, które nadesłały zgłoszenia
w wymaganym terminie

Zasady przyznawania nagród
dostępne są na stronie www.krus.gov.pl
<https://krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja>

Plakat konkursowy zachęcający do udziału w losowaniu hulajnóg wśród dzieci, które ukończyły kurs e-learningowy *Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy*

OR KRUS w Krakowie – uczniowie z Suloszowej rozwiązują kurs e-learningowy

OR KRUS we Wrocławiu – dzieci ze Szkoły Podstawowej z Chelmska Śląskiego podczas uczenia się zasad bezpiecznej pracy

Działanie skierowane było do dzieci urodzonych w latach 2008–2016, których przynajmniej jeden rodzic/opiekun prawny podlega ubezpieczeniu w KRUS. Wpłynęło 2 527 zgłoszeń. 15 listopada 2022 roku uroczystego losowania dokonali Prezes KRUS dr Aleksandra Hadzik oraz Zastępca Prezesa KRUS Marek Surmacz. Listę laureatów zamieszczono na stronie internetowej i FB Kasy, a hulajnogi przekazano laureatom za pośrednictwem OR KRUS.

Prezes Kasy dr Aleksandra Hadzik i Zastępca Prezesa KRUS Marek Surmacz losują zwycięskie zgłoszenia dzieci, które otrzymają hulajnogi

Prezes Kasy dr Aleksandra Hadzik z nagrodami dla wylosowanych laureatów Konkursu

4.2. Przeglądy gospodarstw i prac polowych

Osobiste spotkania z rolnikami są cenną formą popularyzowania zasad bezpiecznej pracy w gospodarstwie. Wśród nich szczególną wartość mają wizytacje i przeglądy gospodarstw rolnych połączone z instruktarzem dotyczącym bezpiecznego wykonywania różnego rodzaju prac w gospodarstwach rolnych, związanych np. z uprawą roślin czy hodowlą zwierząt. Przeglądy przybierają formę zindywidualizowanych spotkań doradczych, podczas których pracownicy Kasy wspólnie z rolnikiem oceniali stan bezpieczeństwa w gospodarstwie. Ich przebieg i zakres uzależniony był od pory roku i stopnia natężenia prac, a dotyczyły one m.in.: przygotowania gleby pod zasiewy (wiosna), sianokosów czy żniw (lato), wykopków i przechowywania plonów (jesień i zima). Pracownicy Kasy sprawdzili stan techniczny maszyn i urządzeń, a także wskazali zagrożenia związane z użytkowaniem wadliwego sprzętu, brakiem środków ochrony osobistej i stosowanego wyposażenia. Zwracano również uwagę rolników na stan podwórzy, bałagan w obejściu, stan instalacji elektrycznej i przestrzeganie zasad bezpiecznej pracy w trakcie wykonywania prac rolniczych. Podczas spotkań z rolnikami omawiano również wpływ stanu psychofizycznego osoby pracującej na ryzyko wypadku. Przypominano o konieczności regularnych kontroli stanu zdrowia, robienia przerw w pracy, jak również stosowania okrycia ciała w upalne, słoneczne dni i nawadniania organizmu.

Szczególnym rodzajem przeglądów gospodarstw były spotkania z rolnikami podczas prowadzenia postępowania powypadkowego, stanowiły one również okazję do oceny poziomu bezpieczeństwa w gospodarstwie rolnym, zidentyfikowania występujących w nim zagrożeń wypadkowych i wskazania sposobów ich eliminowania. Wykorzystywano do tego celu listy kontrolne wskazujące na zagrożenia występujące w najliczniejszych

grupach wypadkowych: *upadek osób; uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta oraz pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń.*

Listy kontrolne stosowane do identyfikacji zagrożeń wypadkowych w indywidualnych gospodarstwach rolnych

Lista kontrolna
Ocena gospodarstwa rolnego
pod kątem zagrożeń przyczyniających
się do zaistnienia wypadków z udziałem zwierząt gospodarskich

Lp.	Wyszczególnienie	Tak	Nie	Nie dotyczy
1.	Praca przy zwierzętach zlecana jest osobom dorosłym, zdrowym, sprawnym fizycznie, znającym ich naturalne zachowania, fizjologię i behawiorystkę.			
2.	Osoba pracująca przy zwierzętach zna je, ich charaktery i zachowania, a przed rozpoczęciem obsługi uważnie je obserwuje.			
3.	Dostępność ciepłej i zimnej wody do mycia rąk oraz środków dezynfekcyjnych.			
4.	Dostępność odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej tj. nakryć głowy, rękawic, fartuchów ochronnych, masek przeciwpyłowych, okularów i obuwia.			
5.	Zapobieganie chorobom odkleszczowym (boreliozie, kleszczowemu zapaleniu mózgu) poprzez stosowanie środków zabezpieczających w postaci krytego obuwia, przewiewnej i szczelnej odzieży ochronnej w jasnym kolorze osłaniającej nogi i ręce, nakrycia głowy, używanie repelentów (środków odstraszających kleszcze).			
6.	Stosowanie urządzeń technicznych eliminujących prace ręczne przy dowozie i dozowaniu pasz, usuwaniu odchodów zwierzęcych oraz pojeniu zwierząt.			
7.	Stosowanie płyt przepędowych, poskromów, poganiaczy, kagańców i innych urządzeń wspomagających przepędzanie zwierząt oraz wykonywanie zabiegów weterynaryjnych i zoohigienicznych.			
	Dostosowanie budynków, w których prowadzona jest hodowla zwierząt do profilu prowadzonej produkcji, tj.:			
8.	a. pomieszczenia odpowiednio przestronne, z wydzielonymi korytarzami paszowymi i bez progów;			
	b. usytuowanie koryt i poidel w taki sposób, by umożliwić zadawanie pokarmu i wody bez konieczności wchodzenia między zwierzęta;			
	c. konstrukcja i wysokość kopców, zagród i boksów uniemożliwiająca zwierzętom ich niekontrolowane opuszczenie i zniszczenie;			
	d. sprawna wentylacja i oświetlenie.			
9.	Wydzielono pomieszczenie lub zagrodę, umożliwiającą bezpieczne wykonanie zabiegów weterynaryjnych lub zootechnicznych.			
10.	Wydzielono i oznaczono miejsce dla osobników niebezpiecznych, chorych oraz karmiących samic, które wykazują skłonność do kopania i gryzienia.			
11.	Oznaczenie barwami bezpieczeństwa i ostrzeżeniami nierówności nawierzchni podłoża, progów w otworach drzwiowych, na ciągach komunikacyjnych i w przejściach oraz niskich stropów i wystających elementów znajdujących się na wysokości poniżej 2 m.			
12.	Uprzątnięte pomieszczenia inwentarskie z bezpiecznymi ciągami komunikacyjnymi – niezastawione zbędnymi przedmiotami.			
13.	Okresowe czyszczenie, dezynfekcja i inne zabiegi przeciwdziałające m.in. zagrzybieniu ścian i sufitów.			
14.	Drzwi pomieszczeń inwentarskich otwierają się na zewnątrz i posiadają zabezpieczenie przed samoczynnym zamykaniem.			

Lista kontrolna

Ocena gospodarstwa rolnego
pod kątem zagrożeń przyczyniających
się do zaistnienia wypadków z udziałem zwierząt gospodarskich

NIE RYZYKUJESZ
GDY ZNASZ I SZANUJESZ

Lp.	Wyszczególnienie	Tak	Nie	Nie dotyczy
15.	Zabezpieczenie pokrywami lub rusztem przed przypadkowym wpadnięciem do zbiorników bezodpływowych, studzienek oraz kanałów odprowadzających ścieki, gnojówkę i gnojownicę.			
16.	Posadzki lub maty antypoślizgowe w pomieszczeniach o dużej wilgotności, narażonych na wodę lub odchody zwierzęce, np. halach udojowych, na ciągach komunikacyjnych.			
17.	Bezpieczne podłączenia urządzeń elektrycznych, posiadające zabezpieczenia przed porażeniem prądem elektrycznym.			
18.	Utrzymywanie zwierząt w dobrostanie, tj. zaspokojenie ich podstawowych potrzeb w zakresie: żywienia, dostępu do wody, potrzebnej przestrzeni życiowej, towarzystwa innych zwierząt, leczenia, higieny utrzymania, mikroklimatu pomieszczeń i warunków świetlnych.			
19.	Ogrodzenie elektryczne pastwiska jest oznaczone tablicami ostrzegawczymi, a wybiegi dla zwierząt wyposażone w wyjścia ewakuacyjne dla osób wykonujących prace przy ich obsłudze.			
20.	Wydzielono i wygrodzono wybieg dla drobiu i miejsca składowania pomiotu ptasiego z dala od zabudowań i ujęć wody.			
21.	Zapewniono psom stróżującym duży kojec i wybieg, odpowiednią karmę, stały dostęp do wody oraz opiekę weterynaryjną, a także ograniczono kontakt z osobami postronnymi.			

Lista kontrolna
Ocena gospodarstwa rolnego pod kątem zagrożeń
przyczyniających się do zaistnienia ryzyka wypadków
z grupy „upadek osób”

Lp.	Wyszczególnienie	Tak	Nie	Nie dotyczy
1.	Porządek w obrębie podwórza, obejścia i stanowisk pracy oraz w pomieszczeniach gospodarskich.			
2.	Wydzielone ciągi komunikacyjne, place manewrowe, itp.			
3.	Odprowadzenie wód opadowych.			
4.	Oddzielenie części mieszkalnej gospodarstwa od produkcyjnej.			
5.	Nawierzchnia podwórza w dobrym stanie, bez nierówności, utwardzona, nieśliska.			
6.	Uporządkowane ciągi komunikacyjne, niezastawione, bez porzuconych przedmiotów, narzędzi, leżących przewodów elektrycznych itp.			
7.	Oświetlone podwórze i stanowiska pracy oraz wnętrza budynków gospodarczych.			
8.	Brak ubytków i nierówności podłóg i posadzek w budynkach.			
9.	Oznakowane progi w wejściach i przejściach.			
10.	Zabezpieczenia drzwi przed samoczynnym zamykaniem.			
11.	Otworki w stropach i ścianach służące do zrzucania pasz i słomy zabezpieczone balustradami, składającymi się z poręczy ochronnych umieszczonych na wysokości co najmniej 1,1 m i krawężników o wysokości co najmniej 0,15 m, licząc od poziomu stropu pod poddaszem.			
12.	Schody:			
	a) prawidłowo wykonane stopnie (kął nachylenia 30°, wysokość/głębokość stopnia – 0,17m/0,29m);			
	b) dobra przyczepność i czystość nawierzchni;			
	c) poręcze (przy schodach powyżej 5 stopni);			
	d) brak ubytków w stopniach schodów;			
	e) niezastawione przedmiotami;			
	f) zadaszenie schodów zewnętrznych.			
13.	Ciągniki rolnicze:			
	a) dobry stan i czystość stopni wejściowych;			
	b) ład i porządek w kabinie, brak porzuconych narzędzi i innych przedmiotów.			
14.	Schody, drabinki, podesty ułatwiające wchodzenie i schodzenie z przyczep używanych w gospodarstwie.			
15.	Stanowiska, kojce i boksy dla zwierząt zbudowane w sposób, który umożliwia karmienie i pojenie bez wchodzenia do środka, a także otwieranie drzwi na zewnątrz.			
16.	Zabezpieczenia antypoślizgowe na ciągach komunikacyjnych, w pomieszczeniach związanych z obsługą zwierząt, gdzie występuje woda i odchody.			
17.	Brak zagrożenia dla osób postronnych ze strony psów stróżujących (kojce i wybiegi).			
18.	Używanie obuwia roboczego z podeszwą antypoślizgową i usztywniającego staw skokowy.			
19.	Dostępność sprzętu asekuracyjnego do pracy w zbiornikach i na wysokości.			
20.	Drabiny:			
	a) prawidłowo ustawione, pod kątem nieprzekraczającym 65°-75° oraz wystające ponad powierzchnię wchodzenia na co najmniej 0,75 m;			
	b) posiadające zabezpieczenia przed przewróceniem i osunięciem (haki zaczepowe, zakończenia gumowe lub ostre);			
	c) czyste, w dobrym stanie technicznym.			
21.	Wyposażenie w sprzęt wspomagający transport ręczny (np. taczki, wózki, windy, liny).			
22.	Wydzielony i wygradzony wybieg dla drobiu oraz systematyczne sprzątanie pomiotu ptasiego.			

Lista kontrolna

**Ocena gospodarstwa rolnego
pod kątem zagrożeń przyczyniających
się do zaistnienia wypadków z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych**

Lp.	Wyszczególnienie	Tak	Nie	Nie dotyczy
1.	Przechowywanie maszyn i urządzeń w miejscu uniemożliwiającym swobodny dostęp do nich osobom nieupoważnionym (m.in. dzieciom) oraz zwierzętom.			
2.	Dostępność instrukcji obsługi maszyn i urządzeń będących na wyposażeniu gospodarstwa.			
3.	Kompletne, nieszkodzone osłony i zabezpieczenia ruchomych oraz ostrych elementów maszyn i urządzeń.			
4.	Wyposażenie gospodarstwa w odzież roboczą przylegającą do ciała, chroniącą przed chłodem i przegrzaniem.			
5.	Dostępność środków ochrony indywidualnej – ochron głowy, oczu, twarzy, rąk oraz układu oddechowego.			
6.	Wyposażenie wałów napędowych WOM w kompletne i nieszkodzone osłony i łańcuszki.			
7.	Wyposażenie pilarki tarczowej w kompletne osłony, klin rozszczepiający, popychacz i dociskacz.			
8.	Prawidłowe usytuowanie pilarki tarczowej, porządek wokół urządzenia.			
9.	Sprawny hamulec bezwładnościowy w pilarcie łańcuchowej.			
	Ciągniki rolnicze:			
10.	a) sprawne technicznie, posiadające sygnał dźwiękowy i aktualne badania techniczne;			
	b) wyposażone w bezpieczne kabiny lub ramy ochronne;			
	c) stopnie wejściowe – utrzymane w dobrym stanie technicznym, czyste.			
11.	Wyposażenie gospodarstwa w podpory i kliny itp., zapobiegające niekontrolowanemu przemieszczaniu się maszyn oraz urządzeń.			
12.	Sprawne sprężyny i podpory ułatwiające agregowanie.			
13.	Stopnie wejściowe, schody, drabinki, podesty ułatwiające wchodzenie i schodzenie z przyczep, maszyn itd.			
14.	Wyposażenie ciągników i maszyn samojezdnych w apteczki pierwszej pomocy, gaśnice, kamizelki odblaskowe i trójkąty ostrzegawcze.			
15.	Stosowanie rozwiązań zabezpieczających ładunki objętościowe przed samoczynnym przemieszczaniem się lub upadkiem podczas transportu (atestowanych pasów spinających, podwyższonych burt itp.).			
16.	Nieszkodzone instalacje i podłączenia zasilające elektronarzędzi i urządzeń elektrycznych, wyposażone w zabezpieczenia przed porażeniem prądem elektrycznym.			

Rolnik mógł z nich korzystać samodzielnie i tym samym poznać obszary i aspekty funkcjonowania gospodarstwa, w których występują zagrożenia dla osób w nim pracujących i przebywających. Listy kontrolne do pobrania znajdowały się na stronie www.krus.gov.pl.

W 2022 roku inspektorzy Kasy zwizytowali 12 675 gospodarstw rolnych, gdzie przeprowadzili przeglądy gospodarstw i prac polowych oraz udzielili rolnikom indywidualnego instruktażu, który miał za zadanie motywować odbiorców do podjęcia działań w celu eliminacji zagrożeń występujących na terenie danego gospodarstwa.

OR KRUS w Poznaniu – wizytacje transportowe

OR KRUS w Krakowie – wizytacje prac polowych podczas żniw

OR KRUS we Wrocławiu – wizytacja gospodarstwa w powiecie trzebnickim

OR KRUS we Wrocławiu – wizytacja gospodarstwa w powiecie wrocławskim

4.3. Stoiska informacyjno-prewencyjne KRUS

Działalność prewencyjna realizowana jest również poprzez organizowanie przy okazji różnorodnych imprez masowych adresowanych do środowisk rolniczych, np. targów, dożynek oraz stoisk informacyjno-prewencyjnych Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. **W 2022 roku jednostki terenowe Kasy zorganizowały 1 228 stoisk, a łącznie odwiedziło je ponad 93,5 tys. rolników, członków ich rodzin i osób zainteresowanych tematem ubezpieczeń społecznych rolników i bezpieczeństwem ich pracy.** Pracownicy KRUS przy tych stoiskach informowali rolników o sposobach zwiększania poziomu bezpieczeństwa w gospodarstwach rolnych, przekonywali, że nawet proste, niekosztowne rozwiązania i zmiana postrzegania kwestii bezpieczeństwa potrafią zapobiec wypadkom podczas pracy i chorobom zawodowym rolników. Przy

stoiskach organizowano również konkursy z wiedzy o bhp dla rolników i ich rodzin, a także pokazy bezpiecznej pracy i ratownictwa przedlekarckiego. Rozpowszechniano ponadto materiały popularyzatorskie (np. broszury, ulotki), promowano stosowanie odzieży roboczej i ochron osobistych dla rolników, wyroby oznaczone *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS* oraz wyróżnieniem targowym pn. *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*. Prezentowano również roll-upy, plakaty i prezentacje o treściach prewencyjnych, a także środki produkcji, których stosowanie ogranicza ryzyko wypadków (np. prawidłowo skonstruowane drabiny).

OR KRUS w Krakowie – stoisko informacyjno-prewencyjne podczas Święta Ogórka w Proszowicach

OR KRUS w Łodzi – konkurs dla dzieci przy stoisku podczas Dożynek w Kielczygłowie

OR KRUS w Lublinie – stoisko informacyjno-prewencyjne podczas dożynek w Tucznaj

OR KRUS w Warszawie – laureaci konkursu przeprowadzonego przy stoisku informacyjno-prewencyjnym w trakcie dożynek w Niestumiu

OR KRUS w Koszalinie – wręczenie nagrody laureatowi konkursu przeprowadzonego przy stoisku Kasy w Barzkowicach

OR KRUS w Częstochowie – gra dla dzieci zorganizowana przy stoisku Kasy podczas Święta Pieczonego Ziemiaka w Poniku

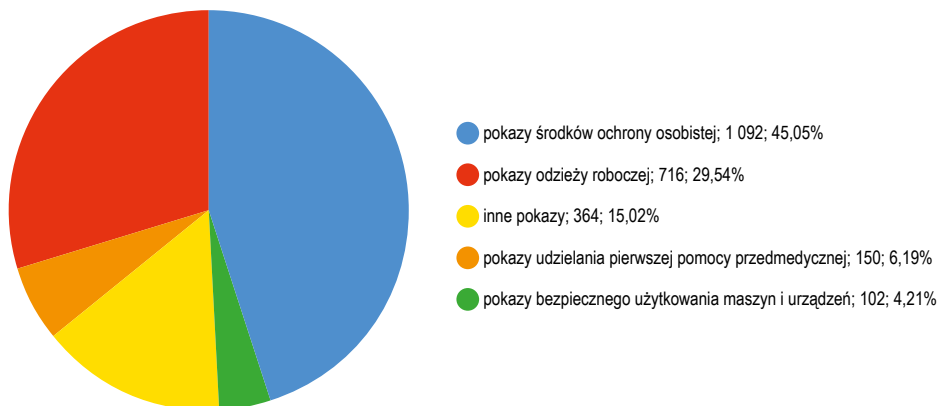
We współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zorganizowała dziewięć wspólnych stoisk informacyjno-prewencyjnych podczas targów i wystaw rolniczych, tj.:

- Międzynarodowych Targów Techniki Rolniczej AGROTECH w dniach 18–20 marca w Kielcach;
- Regionalnej Wystawy Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem Rolniczym w dniach 25–26 czerwca w Szepietowie;
- Międzynarodowych Targów Rolno-Przemysłowych AGRO-TECH połączonych z Regionalną Wystawą Zwierząt Hodowlanych w dniach 2–3 lipca w Minikowie;
- Łódzkiego Festiwalu Mleka 10 lipca w Zduńskiej Dąbrowie;
- Krajowej Wystawy Bydła Simentalskiego w dniach 27–28 sierpnia w Rudawce Rymanowskiej;
- Krajowej Wystawy Rolniczej oraz Dożynek Jasnogórskich w dniach 3–4 września w Częstochowie;
- Międzynarodowych Dni z Doradztwem Rolniczym, połączonych z Regionalną Wystawą Zwierząt Hodowlanych w dniach 10–11 września w Siedlcach;
- Międzynarodowej Wystawy Rolniczej AGRO SHOW w dniach 23–25 września w Bednarach;
- Targów Rolniczych AGRO-PARK w dniach 15–16 października w Lublinie.

4.4. Pokazy i wystawy

Jednym ze sposobów prezentowania treści prewencyjnych i zobrazowania ich praktycznego wymiaru były różnorodne pokazy: bezpiecznego wykonywania prac rolniczych, środków ochrony osobistej (w tym odzieży roboczej), bezpiecznego sposobu użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych (m.in. pilarek łańcuchowych), montowania osłon na WOM, a także udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej (przy współpracy z ratownikami z jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych). **W 2022 roku odbyły się 2 424 pokazy dla 57 240 osób.**

Wykres 23. Pokazy przeprowadzone przez jednostki terenowe KRUS w 2022 roku

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

OR KRUS w Bydgoszczy – pokaz bezpiecznego podnoszenia ciężkich przedmiotów w Ostrowąsie

OR KRUS w Częstochowie – pokaz środków ochrony osobistej w Szkole Podstawowej w Grzegorzowicach

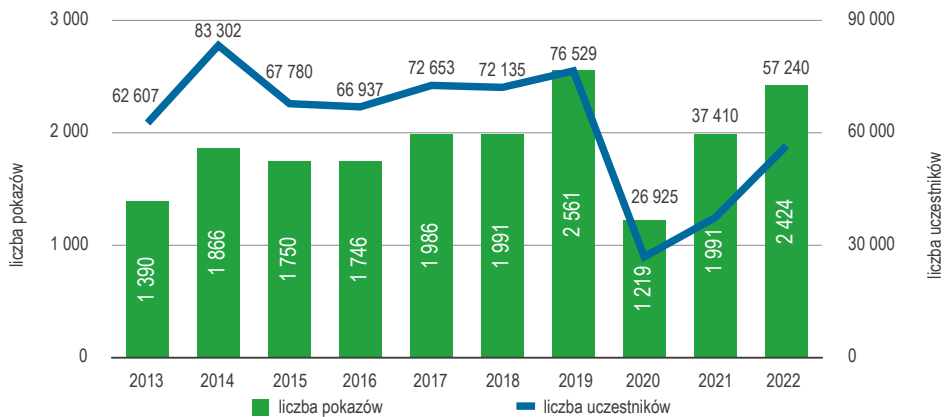

OR KRUS w Łodzi – pokaz obuwia roboczego dla rolników w Ptaszkowicach

OR KRUS w Poznaniu – pokaz pierwszej pomocy przedmedycznej

Wykres 24. Pokazy przeprowadzone przez jednostki organizacyjne KRUS w latach 2013–2022

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W siedzibach jednostek terenowych zorganizowano ponadto 422 wystawy, których zadaniem było promowanie bezpiecznej pracy w rolnictwie. Prezentowano: odzież roboczą, środki ochrony osobistej, zdjęcia z przeprowadzonych działań prewencyjnych czy prac plastycznych zgłoszonych do konkursów organizowanych przez KRUS.

OR KRUS w Rzeszowie – wystawa pt. *Pracuj bezpiecznie*
w PT KRUS w Brzozowie

OR KRUS w Krakowie – ekspozycja odzieży roboczej

OR KRUS w Warszawie – wystawa punktu przeciwpożarowego
w PT KRUS w Płocku

OR KRUS we Wrocławiu – wystawa środków ochrony osobistej
w PT KRUS w Legnicy

4.5. Popularyzowanie zasad bezpiecznej pracy za pośrednictwem środków masowego przekazu

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego popularyzuje wśród rolników zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym również za pośrednictwem środków masowego przekazu. W 2022 roku w adresowanej do rolników prasie ogólnopolskiej i lokalnej ukazało się 86 artykułów prasowych, a w Internecie – 160 publikacji dotyczących zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym w rolnictwie. Wyemitowano również 30 audycji telewizyjnych i 42 radiowych. Omawiano w nich statystykę wypadków, najczęściej występujące zagrożenia w środowisku pracy rolnika oraz zasady postępowania w przypadku zaistnienia zdarzenia wypadkowego lub podejrzenia wystąpienia rolniczej choroby zawodowej. Publikowano również zaproszenia do udziału w szkoleniach, pokazach i konkursach organizowanych przez KRUS, a także relacje z uroczystych podsumowań konkursów oraz przekazania zestawów

ratownictwa przedlekarskiego. Wiele działań prewencyjnych objętych było patronatem medialnym lokalnych redakcji.

Na stronie www.krus.gov.pl zamieszczono kwartalne komunikaty o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych rolników, a także opracowania o tematyce prewencyjnej:

- *Ładowacze czołowe Zakładu Metalowego AGROMASZ z Mrągowa – wyroby o wysokim poziomie bezpieczeństwa pracy w gospodarstwie rolnym;*
- *Krajzega – uwaga ostre cięcie!;*
- *Kleszcze – kluczący temat!;*
- *Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego apeluje do rolników o niewypalanie traw i nieużytków rolnych;*
- *Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zachęca rolników do zakupu kolejnych wyrobów, którym przyznano wyróżnienia targowe pn. „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym!”;*
- *Wypadkowe ABC;*
- *Zagrożenia pożarowe w gospodarstwie rolnym;*
- *Trwają żniwa, pamiętajmy o bezpieczeństwie!;*
- *Uwaga na kleszcze!;*
- *Rolnicy uważajcie na czad – cichego zabójcę;*
- *Jak rolnicy mogą uniknąć wypadków w okresie jesienno-zimowym?*

Na stronie internetowej www.krus.gov.pl znajduje się katalog *Wyroby oznaczone wyróżnieniem targowym pn. Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym* oraz materiały popularyzatorskie dotyczące realizowanych przez Kasę pięciu kampanii prewencyjnych poświęconych sposobom zapobiegania najczęściej występującym wypadkom i chorobom zawodowym rolników. Kampanie te prowadzono pod hasłami:

- *Rola rolnika, by upadku unikał;*
- *Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz;*
- *Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz;*
- *Rolniku nie daj się kleszczom;*
- *Kości i stawy, też rolnika sprawy.*

W grudniu 2022 roku zainaugurowano kolejną kampanię prewencyjną pod hasłem *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami*, poświęconą popularyzowaniu zasad prawidłowego stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych w gospodarstwie rolnym, m.in. środków ochrony roślin, nawozów, paliw oraz aktywności, które służą ochronie środowiska naturalnego.

W zakładce *Kalendarz Wydarzeń Prewencyjnych* odwiedzający mogli przeglądać i wyszukiwać realizowane przez jednostki terenowe KRUS działania prewencyjne, np. szkolenia, konkursy czy pokazy, według takich kryteriów jak np. data czy miejsce realizacji. W 2022 roku do systemu wprowadzono 8 125 wydarzeń prewencyjnych.

5. Udział Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w tworzeniu systemu ratownictwa przedlekarskiego

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w celu łagodzenia skutków wypadków przy pracy rolniczej i wspierania rozwoju systemu ratownictwa przedlekarskiego w rejonach wiejskich kontynuowała współpracę ze Związkiem Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej. W 2022 roku zakupiono 200 sztuk zestawów ratownictwa przedlekarskiego na bazie standardu R-1, które przekazano jednostkom OSP w całej Polsce.

Zestaw ratownictwa przedlekarskiego

OR KRUS we Wrocławiu – wręczenie zestawu PSP R1 dla OSP Proboszczów

W 2022 roku przeprowadzono 5 482 interwencje z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego, udzielając pomocy 5 032 osobom. Liczbę interwencji z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego w latach 2013–2022 zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 25. Akcje ratunkowe z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego, przekazanych przez KRUS

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba akcji ratunkowych z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego, przekazanych przez KRUS	4 063	3 703	4 571	3 626	4 762	4 703	4 374	4 982	5 224	5 482

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Informację o liczbie interwencji z ich wykorzystaniem oraz o liczbie osób, którym udzielono pomocy, w podziale na OR KRUS, przedstawiono w załączniku nr 10.

6. Oddziaływanie KRUS na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w celu określenia okoliczności i przyczyn wypadków z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych oraz kierunków i form oddziaływania prewencyjnego, analizowała przyczyny wypadków z ich udziałem w następujących grupach wypadkowych: *przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu, pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń oraz upadek przedmiotów.*

W 2022 roku nadzorowano przebieg postępowania regresowego wszczętego przez OR KRUS w Kielcach. Postępowanie dotyczyło wadliwie świadczonej usługi przez serwisanta podajnika do zboża.

Pracownicy Kasy, uczestniczący w targach i wystawach rolniczych, dokonywali oceny ofert rynkowych producentów maszyn i urządzeń do produkcji rolnej pod względem poziomu bezpieczeństwa ich użytkowania. Zachęcano firmy do ubiegania się o *Znak Bezpieczeństwa KRUS* oraz typowano wyroby do wyróżnienia targowego *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym* – w 2022 roku wyróżnienie otrzymały: hala namiotowa *Skavska Hala 13 m* produkcji Skavska Hale oraz zbiornik mobilny *TrolleyMaster®* na olej napędowy oraz *AdBlue®* firmy Kingspan. Uroczyste wręczenie producentom wyróżnień odbyło się podczas gali Międzynarodowych Targów Techniki Rolniczej AGROTECH, która odbyła się 18 marca 2022 roku w Kielcach.

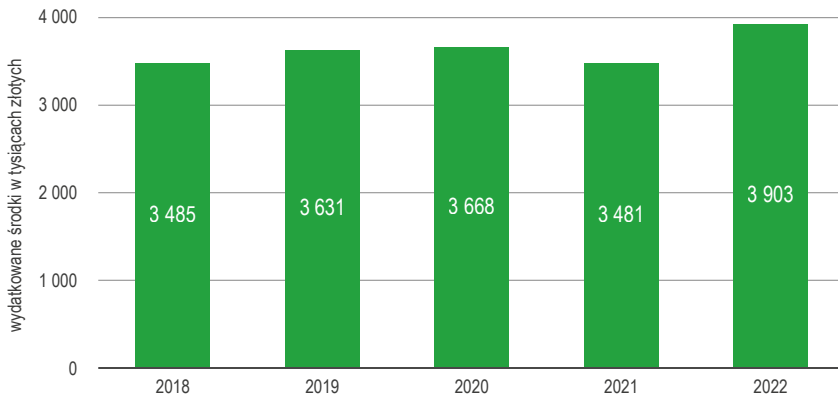

Uroczyste wręczenie wyróżnień targowych podczas otwarcia XXVII Międzynarodowych Targów AGROTECH w Kielcach

7. Finansowanie działań prewencyjnych KRUS

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wydatkowała ze środków Funduszu Prewencji i Rehabilitacji na działalność prewencyjną realizowaną w 2022 roku ogółem 3 903 tys. zł brutto, tj. o 422 tys. więcej niż w 2021 roku.

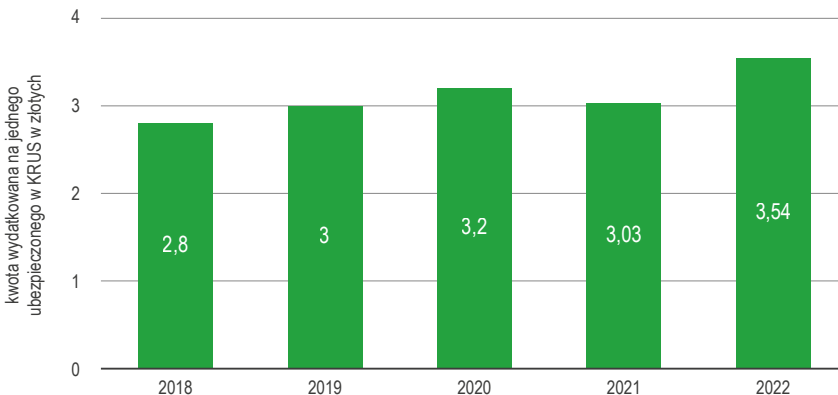
Wykres 25. Koszty działalności prewencyjnej KRUS w latach 2018–2022

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Na przeprowadzenie działań prewencyjnych w 2022 roku wydatkowano średnio 3,54 zł na jednego ubezpieczonego w KRUS i w porównaniu do 2021 roku kwota ta zwiększyła się o 0,51 zł.

Wykres 26. Kwota wydatkowana na jednego ubezpieczonego w KRUS w latach 2018–2022

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Podsumowanie

W 2022 roku do placówek terenowych i oddziałów regionalnych KRUS zgłoszono 11 649 zdarzeń wypadkowych. W stosunku do roku poprzedniego ich liczba zmalała o 439, tj. 3,6%, a w ciągu 10 lat – obniżyła się o 11 725, tj. 50,2%, przy spadku liczby osób ubezpieczonych o 386 148, tj. 26,3% w stosunku do 2013 roku. Za wypadki przy pracy rolniczej, w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (bez względu na skutki zdrowotne wypadku), uznano 10 667 zdarzeń – o 930, tj. 8,0% mniej niż w roku ubiegłym. Wypłatą jednorazowych odszkodowań zakończyło się 8 836 wypadków, o 759, tj. 7,9%, mniej niż w roku ubiegłym, o 6 970, tj. 44,1% mniej niż 10 lat temu oraz o około 80% mniej od momentu rozpoczęcia przez KRUS działalności prewencyjnej. Struktura orzeczonego uszczerbku na zdrowiu w porównaniu z rokiem 2021 nie uległa zmianie – u większości poszkodowanych (59,6%) uszczerbek na zdrowiu nie przekroczył 5%. Niezdolność do samodzielnej egzystencji wskutek wypadku przy pracy rolniczej stwierdzono u 13 osób. W 2022 roku wypłacono jednorazowe odszkodowania z tytułu śmierci wskutek 45 wypadków przy pracy rolniczej (tyle samo co w roku ubiegłym). W ciągu ostatnich 10 lat liczba wypadków śmiertelnych zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań zmniejszyła się o 32, tj. o 41,6%. Wskaźnik wypadkowości mierzony liczbą wypadków powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań na 1 000 ubezpieczonych w KRUS wyniósł 8,0 i w porównaniu do 2021 roku obniżył się o 0,4, a od 2013 roku – o 2,7. Nadal występuje duże zróżnicowanie wskaźnika wypadkowości pomiędzy województwami – waha się on od 4,7 do 10,1 wypadków na 1 000 ubezpieczonych.

Struktura grup wypadkowych w 2022 roku była zbliżona do lat poprzednich: najwięcej wypadków zgłoszono w trzech grupach wypadkowych: *upadek osób* (49,2%), *uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta* (12,8%) oraz *pochwycenie i uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń* (12,1%). Wypadki z tych grup stanowiły łącznie 74,1% wszystkich zdarzeń zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań. Najwięcej wypadków ze skutkiem śmiertelnym wystąpiło w grupach wypadkowych: *przejechanie, uderzenie i pochwycenie przez środek transportu w ruchu* (11 ofiar), *upadek osób* (8 ofiar), *upadek przedmiotów* (7 ofiar). Większość poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych (86,7%) to mężczyźni w wieku 50–59 lat (31,1%) i 40–49 lat (22,2%). Wśród kobiet najwięcej poszkodowanych było w grupie wiekowej 40–49 lat (6,7%) oraz 50–59 lat (4,4%).

Na podstawie danych pozyskanych w czasie prowadzenia postępowania powypadkowego w miejscu wystąpienia zdarzenia oraz informacji pozyskanych od poszkodowanych i świadków wypadków ustalono, że ich najczęstszymi przyczynami były:

- zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie);
- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia;
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy;

- niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych;
- narowistość i agresja zwierząt niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.);
- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp.;
- wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp.;
- niekorzystanie lub nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokości;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.);
- nieprawidłowo skonstruowane drabiny, podesty, rusztowania i inne urządzenia pomocnicze (np. brak zabezpieczeń przed przechyłem i osunięciem, zły rozstaw szczebli itp.);
- nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochron głowy, twarzy, rąk, słuchu itp.);
- nadmierny wysiłek fizyczny, przemęczenie, brak przerw na odpoczynek, wymuszona postawa ciała;
- brak ubrania i obuwia roboczego;
- wykonywanie pracy w niepełnej obsadzie osobowej;
- brak lub niewłaściwe osłony i zabezpieczenia ruchomych elementów maszyn i urządzeń rolniczych.

Najwięcej, bo 77,0% wypadków, odnotowano w gospodarstwach rolnych o powierzchni nieprzekraczającej 20 ha fizycznych, w tym 24,5% w gospodarstwach od 1 do 5 ha fizycznych. Większość wypadków (59,1%) miała miejsce w gospodarstwach rolnych o mieszanym profilu produkcji, a także w gospodarstwach rolnych o profilu roślinnym, w których uprawiane były zboża i inne uprawy rolne (21,1%) oraz w gospodarstwach z chowem i hodowlą bydła (10,8%). Jak przedstawiają statystyki, w dalszym ciągu najczęstszą przyczyną wypadków był nieodpowiedni stan nawierzchni podwórzy, ciągów komunikacyjnych, tj. brak odprowadzenia wód opadowych, nieutwardzone podłoże (nierówne, błotniste, oblodzone i nieodśnieżone), bądź brak wyznaczonych ciągów komunikacyjnych, brak przejść, dojść, bałagan w obejściu. Użytkowanie środków ochrony osobistej, w tym stosowanie odpowiedniego do wykonywanych prac obuwia roboczego, bardzo często bagatelizowano; nie przestrzegano bezpiecznej obsługi zwierząt (nieodpowiednie warunki ich bytowania – nadmierne zagęszczenie, niedostosowanie budynków do prowadzonego chowu i hodowli, niezapewniony dobrostan zwierząt, nieostrożność w przypadku obsługi osobników niebezpiecznych, brak odpowiednich zabezpieczeń – wady konstrukcyjne budynków, etc.).

Analiza przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy rolniczej dowodzi, że podobnie jak w ubiegłych latach do zdarzeń wypadkowych najczęściej dochodziło w miejscu:

- produkcji i magazynowania płodów rolnych w gospodarstwie rolnym – 58,4% wypadków, m.in. na podwórzu gospodarstwa (na placach manewrowych i ciągach komunikacyjnych, w ich obrębie oraz w miejscu magazynowania i składowania płodów rolnych);
- chowu, hodowli, upraw, na terenach zielonych itp. – 37,5% wypadków (m.in. w pomieszczeniach inwentarskich i wybiegach dla zwierząt, a także na polach, łąkach, w sadach i szklarniach).

Większość wypadków miała miejsce podczas prac związanych z obsługą zwierząt, np. podczas karmienia, dojenja, zabiegów zoohigienicznych, przepędzania itp. (20,2% wypadków); przemieszczania się po gospodarstwie bez obciążenia (17,8% wypadków); ręcznych prac transportowych, np. chodzenia z przenoszeniem w rękach, na barku itp. (12,8% wypadków) oraz podczas obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych, w tym agregowania i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące (11,8% wypadków).

Wypadki z udziałem maszyn, które stanowiły 37,8% wszystkich wypadków, miały miejsce podczas obsługi:

- ciągników rolniczych – 22,9% analizowanych wypadków z udziałem maszyn i urządzeń do produkcji rolniczej;
- maszyn, urządzeń do pozyskiwania i obróbki drewna – 18,9%;
- środków transportowych – 13,6%.

Wypłacono 194 jednorazowe odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek choroby zawodowej (w 2013 roku takich odszkodowań było 234, a w 2021 roku – 209). Dominowały choroby zakaźne przenoszone przez kleszcze (173 przypadki boreliozy), 12 przypadków chorób obwodowego układu nerwowego oraz układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy, 6 chorób układu oddechowego, 2 przypadki chorób skóry i 1 przypadek choroby narządu wzroku wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi. Choroby zawodowe wystąpiły w największej liczbie w województwach: warmińsko-mazurskim, lubuskim i podlaskim.

Celem prowadzonych działań prewencyjnych w 2022 roku było zwrócenie uwagi na najliczniej występujące zagrożenia wypadkowe oraz profilaktykę rolniczych chorób zawodowych. W związku z powyższym kontynuowano kampanie pod hasłami: *Rola rolnika, by upadku unikał; Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz, Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz, Rolniku, nie daj się kleszczom*, a także *Kości i stawy też rolnika sprawy*. Powyższe akcje prewencyjne ukierunkowane były na minimalizowanie ryzyka wystąpienia wypadków najczęściej zgłaszanych do KRUS, w grupach *upadek osób; uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta; pochwylenie i uderzenie*

przez części ruchome maszyn i urządzeń, a także na profilaktykę chorób odkleszczowych i chorób układu ruchu. W 2022 roku przeprowadzono:

- 3 326 szkoleń dla 83 590 rolników, sołtysów, dzieci z terenów wiejskich, uczniów szkół rolniczych i innych osób związanych ze środowiskiem wiejskim;
- 2 608 konkursów na temat bhp w rolnictwie, z udziałem około 83 634 rolników, dzieci i młodzieży;
- 2 424 pokazy bezpiecznej pracy, które obejrzało 57 240 osób;
- 1 228 stoisk informacyjno-prewencyjnych KRUS z materiałami popularyzatorskimi, które odwiedziło 93 687 osób;
- XIX Ogólnokrajowy Konkurs *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne* – wzięły w nim udział 994 indywidualne gospodarstwa rolne;
- XII Ogólnopolski Konkurs Plastyczny dla Dzieci *Bezpiecznie na wsi mamy, bo ryzyko upadków znamy* – swoje prace zgłosiło 39 164 uczniów z 3 169 szkół podstawowych z terenów wiejskich;
- III Ogólnopolski Konkurs Testowy z Zakresu Bezpečnej Pracy w Gospodarstwie Rolnym *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami* – konkursowy test na platformie moodle rozwiązało 1 466 osób;
- Konkurs *W rolnictwie można pracować bezpiecznie* na publikacje poświęcone bezpieczeństwu pracy rolników – 19 osób publikujących w środkach masowej komunikacji przekazało swoje prace;
- Kurs e-learningowy dla dzieci *Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy* – losowanie hulajnóg – najmłodszy przesłał 2 527 zgłoszeń;
- doposażenie 200 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w 200 zestawów ratownictwa przedlekarskiego;
- popularyzowano wykaz wyrobów oznaczonych *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS* i Wyróżnieniem targowym pn. *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*, a uczestniczący w targach rolniczych przedstawiciele Kasy zachęcali producentów maszyn i urządzeń do starania się o ww. odznaczenia;
- przekazano rolnikom materiały popularyzujące wiedzę o zasadach ochrony zdrowia i życia w gospodarstwach rolnych;
- za pośrednictwem mediów opublikowano szereg opracowań dot. zasad i ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym.

Bezpieczeństwo pracy rolnika, jego bliskich, osób pracujących i przebywających w gospodarstwie rolnym jest zależne przede wszystkim od postawy człowieka, jego zaangażowania i świadomości zagrożeń występujących w miejscu pracy. Prowadzone działania Kasy we współpracy z licznymi organizacjami związanymi ze środowiskiem wiejskim, mają przekonać mieszkańców wsi, że nawet drobne zmiany organizacyjne w miejscu pracy są ważne i ograniczają ryzyko wystąpienia wypadków.

Wnioski:

- stan bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych sukcesywnie ulega poprawie – świadczy o tym spadek liczby wypadków zgłaszanych do Kasy i wypłaconych jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy rolniczej;
- struktura kategorii wypadków przy pracy rolniczej, ich przyczyn nie uległa istotnym zmianom, nadal najczęściej wypadków odnotowuje się w grupie: *upadek osób; przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta oraz pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń*;
- przeprowadzona analiza przyczyn i okoliczności wypadków zgłaszanych do Kasy pozwala na sformułowanie wniosku, że działania prewencyjne są właściwie ukierunkowane i efektywne, w związku z powyższym należy je kontynuować;
- działalność prewencyjna Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego opierać się będzie na uświadamianiu rolnikom, że bezpieczeństwo ich pracy zależy przede wszystkim od nich samych, a minimalizowanie ryzyka wypadków podczas pracy rolniczej w wielu przypadkach nie wiąże się z koniecznością wydatkowania środków finansowych;
- w 2023 roku należy realizować kampanie prewencyjne odnoszące się do najczęściej zgłaszanych do Kasy wypadków i chorób zawodowych; Kasa planuje ponadto poszerzyć ich wachlarz o nowe akcje, skupiające uwagę rolników na kolejnych czynnikach wpływających na poziom bezpieczeństwa w gospodarstwie rolnym;
- należy opracować i rozpowszechnić kursy e-learningowe oraz krótkie filmy pokazujące bezpieczne metody pracy w gospodarstwie rolnym.

Załączniki do opracowania pt. „Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2022 roku”:

1. Wypadki zgłoszone w latach 2013–2022 w podziale na województwa
2. Wypadki zakończone wydaniem decyzji przyznającej jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej w latach 2013–2022 w podziale na województwa
3. Wskaźnik wypadkowości (liczba wypadków zakończonych przyznaniem odszkodowania przypadająca na 1 000 ubezpieczonych) w latach 2013–2022 w podziale na województwa
4. Wypadki, w następstwie których wypłacono jednorazowe odszkodowania w latach 2013–2022 według grup zdarzeń
5. Wypadki śmiertelne zakończone przyznaniem jednorazowych odszkodowań w latach 2013–2022 w podziale na województwa
6. Struktura wypadków śmiertelnych w latach 2013–2022 według grup wypadkowych
7. Jednostki lub grupy chorób zawodowych, z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania w latach 2013–2022
8. Choroby zawodowe w latach 2013–2022 w podziale na województwa
9. Wybrane działania prewencyjne, zrealizowane przez jednostki terenowe KRUS w 2022 roku w podziale na liczbę działań i liczbę uczestników, według województw
10. Zestawienie danych na temat liczby interwencji i osób, którym udzielono pomocy z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego zakupionych przez KRUS

Załącznik nr 1

Wypadki zgłoszone w latach 2013–2022 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Różnica 2022-2021 (%)	2022/2021 (%)	Różnica 2022-2013	2022/2013 (%)
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	965	909	801	767	671	590	447	364	382	352	-30	92,1	-613	36,5
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	1 598	1 551	1 430	1 349	1 313	1 187	1 017	844	932	857	-75	92,0	-741	53,6
3	lubelskie (OR Lublin)	3 069	2 782	2 683	2 625	2 456	1 972	1 922	1 362	1 666	1 543	-123	92,6	-1 526	50,3
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	283	298	261	232	228	210	186	160	139	122	-17	87,8	-161	43,1
5	łódzkie (OR Łódź)	2 053	1 770	1 742	1 623	1 494	1 220	1 102	944	995	974	-21	97,9	-1 079	47,4
6	małopolskie (OR Kraków)	2 038	1 861	1 747	1 677	1 627	1 420	1 233	943	1 092	1 017	-75	93,1	-1 021	49,9
7	mazowieckie (OR Warszawa)	3 031	2 806	2 644	2 407	2 304	1 882	1 705	1 365	1 583	1 533	-50	96,8	-1 498	50,6
8	opolskie (OR Opole)	357	368	341	298	278	223	191	151	180	179	-1	99,4	-178	50,1
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	1 792	1 607	1 419	1 326	1 293	1 120	1 004	806	898	851	-47	94,8	-941	47,5
10	podlaskie (OR Białystok)	1 769	1 700	1 558	1 593	1 412	1 218	1 149	975	1 005	1 006	1	100,1	-763	56,9
11	pomorskie (OR Gdańsk)	808	735	641	616	624	520	445	338	416	387	-29	93,0	-421	47,9
12	śląskie (OR Częstochowa)	504	487	469	416	348	292	237	185	202	197	-5	97,5	-307	39,1
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	1 136	1 080	995	907	866	752	621	561	552	518	-34	93,8	-618	45,6
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	1 066	1 070	919	911	847	723	645	546	498	474	-24	95,2	-592	44,5
15	wielkopolskie (OR Poznań)	2 563	2 593	2 209	2 100	2 115	1 758	1 574	1 289	1 377	1 478	101	107,3	-1 085	57,7
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	342	322	295	263	285	208	163	131	171	161	-10	94,2	-181	47,1
	Ogółem	23 374	21 939	20 154	19 110	18 161	15 295	13 641	10 974	12 088	11 649	-439	96,4	-11 725	49,8

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wypadki zakończone wydaniem decyzji przyznającej jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej w latach 2013–2022 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Różnica 2022-2021	2022/2021 (%)	Różnica 2022-2013	2022/2013 (%)
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	561	504	464	465	439	390	363	243	287	239	-48	83,3	-322	42,6
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	1 003	1 002	938	872	826	808	720	555	659	599	-60	90,9	-404	59,7
3	lubelskie (OR Lublin)	2 145	2 251	2 084	2 004	1 957	1 758	1 408	1 205	1 344	1 279	-65	95,2	-866	59,6
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	193	219	199	179	174	161	149	129	93	92	-1	98,9	-101	47,7
5	łódzkie (OR Łódź)	1 459	1 357	1 205	1 175	1 120	1 024	821	746	795	771	-24	97,0	-688	52,8
6	małopolskie (OR Kraków)	1 307	1 180	1 132	1 105	1 095	1 018	895	684	792	703	-89	88,8	-604	53,8
7	mazowieckie (OR Warszawa)	2 058	2 049	1 846	1 799	1 737	1 481	1 317	1 031	1 378	1 192	-186	86,5	-866	57,9
8	opolskie (OR Opole)	189	189	203	207	163	176	119	84	119	119	0	100,0	-70	63,0
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	1 127	1 067	996	833	920	803	680	504	641	663	22	103,4	-464	58,8
10	podlaskie (OR Białystok)	1 308	1 230	1 160	1 125	1 101	969	934	658	864	783	-81	90,6	-525	59,9
11	pomorskie (OR Gdańsk)	616	568	520	463	451	454	373	253	327	351	24	107,3	-265	57,0
12	śląskie (OR Częstochowa)	316	284	293	306	255	184	156	120	153	143	-10	93,5	-173	45,3
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	790	836	760	674	652	591	505	369	498	407	-91	81,7	-383	51,5
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	774	775	713	635	600	484	423	324	378	329	-49	87,0	-445	42,5
15	wielkopolskie (OR Poznań)	1 720	1 907	1 639	1 599	1 572	1 399	1 292	867	1 135	1 014	-121	89,3	-706	59,0
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	240	231	228	221	188	161	140	100	132	152	20	115,2	-88	63,3
	Ogółem	15 806	15 649	14 380	13 662	13 250	11 861	10 295	7 872	9 595	8 836	-759	92,1	-6 970	55,9

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Załącznik nr 3

Wskaźnik wypadkowości (liczba wypadków zakończonych przyznaniem odszkodowania przypadająca na 1 000 ubezpieczonych) w latach 2013–2022 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Różnica 2022–2021	Różnica 2022–2013
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	9,7	8,9	8,7	9,2	9,2	8,7	8,5	5,9	7,2	6,3	-0,9	-3,4
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	11,7	11,9	11,8	11,5	11,5	11,9	10,9	8,7	10,7	10,1	-0,6	-1,6
3	lubelskie (OR Lublin)	11,9	12,6	12,0	11,8	12,0	11,2	9,2	8,0	9,2	9,1	-0,1	-2,8
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	10,2	10,8	11,2	10,4	10,6	10,5	10,1	9,0	6,8	7,0	0,2	-3,2
5	łódzkie (OR Łódź)	11,9	11,3	10,6	10,7	10,7	10,3	8,5	7,9	8,7	8,8	0,1	-3,1
6	małopolskie (OR Kraków)	8,3	7,6	7,4	7,3	7,4	7,1	6,4	5,0	5,9	5,4	-0,5	-2,9
7	mazowieckie (OR Warszawa)	9,9	10,0	9,4	9,5	9,6	8,2	7,6	6,0	8,3	7,6	-0,7	-2,3
8	opolskie (OR Opole)	5,2	5,4	6,2	6,6	5,5	6,4	4,5	3,2	4,8	5,0	0,2	-0,2
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	11,0	10,6	10,2	8,6	9,9	8,9	7,8	5,9	7,7	8,3	0,6	-2,7
10	podlaskie (OR Białystok)	12,9	12,4	12,2	12,3	12,5	11,4	11,2	8,0	10,8	10,1	-0,7	-2,8
11	pomorskie (OR Gdańsk)	12,4	11,8	11,2	10,3	10,5	11,0	9,3	6,5	8,6	9,5	0,9	-2,9
12	śląskie (OR Częstochowa)	7,1	6,6	7,1	7,7	6,7	5,2	4,5	3,6	4,8	4,7	-0,1	-2,4
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	9,5	10,2	9,7	8,9	9,0	8,5	7,5	5,6	7,8	6,6	-1,2	-2,9
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	15,2	15,6	14,9	13,7	13,4	11,3	10,1	7,9	9,4	8,5	-0,9	-6,7
15	wielkopolskie (OR Poznań)	11,9	13,5	12,1	12,2	12,6	11,6	11,0	7,6	10,2	9,5	-0,7	-2,4
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	7,4	7,4	7,6	7,6	6,8	6,2	5,6	4,1	5,7	6,9	1,2	-0,5
	Ogółem	10,7	10,8	10,3	10,1	10,2	9,5	8,5	6,6	8,4	8,0	-0,4	-2,7

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wypadki, w następstwie których wypłacono jednorazowe odszkodowania w latach 2013–2022 według grup zdarzeń

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Różnica wypadki 2022-2021	2022/2021 (%)	Różnica wypadki 2022-2013	2022/2013 (%)
Ogółem w tym:	15 806	15 649	14 380	13 662	13 250	11 861	10 295	7 872	9 595	8 836	-759	92,1	-6 970	55,9
Upadek osób (grupa 02)	8 281	7 674	6 778	6 549	6 653	5 711	4 975	3 718	4 812	4 343	-469	90,3	-3 938	52,4
Upadek przedmiotów (grupa 03)	1 266	1 320	1 138	1 006	908	779	674	438	525	573	48	109,1	-693	45,3
Zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami (grupa 04)	781	813	706	600	621	551	472	376	418	382	-36	91,4	-399	48,9
Uderzenie, przygnięcie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie (grupa 05)	236	211	215	233	217	241	193	164	188	194	6	103,2	-42	82,2
Przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu (grupa 06)	313	271	257	263	235	234	145	122	131	143	12	109,2	-170	45,7
Pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń (grupa 07)	1 863	2 047	1 892	1 671	1 548	1 459	1 222	958	1 221	1 065	-156	87,2	-798	57,2
Uderzenie, przygnięcie, pogrzyzienie przez zwierzęta (grupa 08)	1 807	1 876	1 782	1 742	1 486	1 330	1 236	958	1 130	1 127	-3	99,7	-680	62,4
Pozar, wybuch, działanie sił przyrody (grupa 09)	81	99	78	80	84	78	54	55	56	90	34	160,7	9	111,1
Działanie skrajnych temperatur (grupa 10)	80	79	82	72	80	58	60	40	43	31	-12	72,1	-49	38,8
Działania materiałów szkodliwych (grupa 11)	19	17	31	13	9	15	8	9	12	19	7	158,3	0	100,0
Nagle zachorowania (grupa 12)	193	171	128	126	123	106	108	76	104	95	-9	91,3	-98	49,2
Inne zdarzenia (grupa 13)	886	1 071	1 293	1 307	1 286	1 299	1 148	958	955	774	-181	81,0	-112	87,4

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Załącznik nr 5

Wypadki śmiertelne zakończone przyznaniem jednorazowych odszkodowań w latach 2013–2022 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Różnica 2022–2021	Różnica 2022–2013
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	1	0	2	2	0	1	2	2	2	2	0	1
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	3	5	7	1	3	8	5	3	5	4	-1	1
3	lubelskie (OR Lublin)	9	15	12	11	6	13	5	0	5	4	-1	-5
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	0	0	4	0	2	1	0	1	0	0	0	0
5	łódzkie (OR Łódź)	8	6	5	15	10	8	6	4	2	4	2	-4
6	małopolskie (OR Kraków)	7	9	1	5	5	4	5	0	3	2	-1	-5
7	mazowieckie (OR Warszawa)	11	12	6	12	6	11	6	9	7	3	-4	-8
8	opolskie (OR Opole)	0	2	1	2	0	2	2	2	0	4	4	4
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	4	4	1	4	4	5	2	0	1	4	3	0
10	podlaskie (OR Białystok)	5	8	2	4	12	10	5	1	5	5	0	0
11	pomorskie (OR Gdańsk)	5	2	1	4	1	3	3	1	5	1	-4	-4
12	śląskie (OR Częstochowa)	4	0	6	2	2	0	2	1	0	2	2	-2
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	7	2	2	5	4	4	7	1	2	2	0	-5
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	5	2	4	3	2	1	0	3	1	2	1	-3
15	wielkopolskie (OR Poznań)	7	9	8	12	7	8	7	6	7	6	-1	-1
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	1	1	1	1	5	2	0	1	0	0	0	-1
	Ogółem	77	77	63	83	69	81	57	35	45	45	0	-32

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Struktura wypadków śmiertelnych w latach 2013–2022, według grup wypadkowych

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Różnica wypadki 2022–2021	Różnica wypadki 2022–2013
Ogółem w tym:	77	77	63	83	69	81	57	35	45	45	0	-32
Upadek osób (grupa 02)	10	15	8	16	12	18	6	2	4	8	4	-2
Upadek przedmiotów (grupa 03)	6	14	7	4	8	12	15	7	6	7	1	1
Zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami (grupa 04)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uderzenie, przygnięcie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie (grupa 05)	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	-1	0
Przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu (grupa 06)	28	15	17	22	19	22	12	9	13	11	-2	-17
Pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń (grupa 07)	8	6	11	4	5	8	5	6	5	6	1	-2
Uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta (grupa 08)	5	4	2	10	3	4	2	4	4	2	-2	-3
Pożar, wybuch, działanie sił przyrody (grupa 09)	0	4	0	1	3	1	0	0	1	2	1	2
Działanie skrajnych temperatur (grupa 10)	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	-1
Działania materiałów szkodliwych (grupa 11)	0	1	4	1	4	1	0	0	0	2	2	2
Nagle zachorowania (grupa 12)	15	11	9	13	8	5	9	4	7	5	-2	-10
Inne zdarzenia (grupa 13)	4	7	5	11	6	10	8	3	4	2	-2	-2

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Jednostki lub grupy chorób zawodowych, z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania w latach 2013–2022

Lp.	Jednostka lub grupa chorobowa	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Różnica choroby 2022-2021	Różnica choroby 2022-2013
1	Zatrucia ostre albo przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	-1	0
2	Asma oskrzelowa	14	19	10	3	14	11	12	9	3	2	-1	-12
3	Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	16	21	17	14	14	12	16	16	2	4	2	-12
5	Alergiczny nieżyt nosa	4	2	3	1	4	1	3	2	0	0	0	-4
6	Choroby skóry	4	7	4	8	4	5	4	3	2	2	0	-2
7	Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	1	2	2	7	2	6	3	3	0	6	6	5
8	Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	3	3	4	2	2	2	1	8	4	6	2	3
9	Nowotwór złośliwy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Przedziurawienie przegrody nosowej substancją żrącą	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Obustronny trwały ubytek słuchu typu ślimakowego	2	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	-2
12	Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi i biologicznymi	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0
	Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa w tym:	189	194	204	233	253	299	296	190	197	173	-24	-16
	a) borelioza	178	179	197	226	232	282	282	185	189	160	-29	-18
	b) kleszczowe zapalenie opon mózgowych	11	13	7	7	16	14	12	5	8	11	3	0
	c) aspergiloza	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	d) toksoplazmoza oczna	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
	e) toksokaroza	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
13	f) bąblowica wątroby	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0
	g) tularemia	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	1
	h) listerioza	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	i) jersinioza	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	j) bartoleñoza	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	k) pasterełoza	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
	Ogółem:	234	250	245	268	293	337	337	233	209	194	-15	-40

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Choroby zawodowe w latach 2013–2022 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Różnica choroby 2022–2021	Różnica choroby 2022–2013
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	7	5	8	7	10	11	8	7	3	11	8	4
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	7	7	5	8	13	22	11	6	9	7	-2	0
3	lubelskie (OR Lublin)	17	19	32	16	28	21	30	29	25	15	-10	-2
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	5	2	4	10	9	9	11	10	12	4	-8	-1
5	łódzkie (OR Łódź)	3	7	5	7	8	14	9	7	8	7	-1	4
6	małopolskie (OR Kraków)	14	18	34	23	29	27	21	10	12	11	-1	-3
7	mazowieckie (OR Warszawa)	32	38	29	57	34	46	66	33	27	35	8	3
8	opolskie (OR Opole)	1	1	1	0	3	0	0	0	1	1	0	0
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	2	3	6	5	4	7	6	20	14	14	0	12
10	podlaskie (OR Białystok)	80	69	46	47	69	81	60	38	23	36	13	-44
11	pomorskie (OR Gdańsk)	4	15	7	7	12	11	17	11	5	6	1	2
12	śląskie (OR Częstochowa)	10	13	6	9	8	8	8	2	8	2	-6	-8
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	3	6	3	4	5	7	8	7	4	4	0	1
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	38	34	48	57	49	55	55	37	47	28	-19	-10
15	wielkopolskie (OR Poznań)	9	10	7	5	8	12	16	12	9	10	1	1
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	2	3	4	6	4	6	11	4	2	3	1	1
	Ogółem	234	250	245	268	293	337	337	233	209	194	-15	-40

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Załącznik nr 9

Wybrane działania prewencyjne, zrealizowane przez jednostki terenowe KRUS w 2022 roku w podziale na liczbę działań i liczbę uczestników, według województw

Lp.	Województwo	Liczba działań					Liczba uczestników działań				
		szkolenia	konkursy	stoiska	pokazy	przeeglady gospodarstw, wizyty przy prac polowych	szkolenia	konkursy	stoiska	pokazy	przeeglady gospodarstw, wizyty przy prac polowych*
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	165	206	97	231	118	3 555	4 911	3 886	4 777	775
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	235	263	59	635	179	5 087	5 370	6 770	17 058	851
3	lubelskie (OR Lublin)	157	210	110	21	212	6 969	9 975	14 157	985	1 292
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	49	53	23	70	70	816	1 546	944	1 192	180
5	łódzkie (OR Łódź)	261	243	89	131	32	8 011	8 247	7 930	3 913	845
6	małopolskie (OR Kraków)	187	143	71	65	866	3 722	10 395	6 728	1 216	928
7	mazowieckie (OR Warszawa)	315	269	171	249	529	8 053	6 643	8 436	5 451	1 296
8	opolskie (OR Opole)	151	61	37	158	53	4 872	2 553	2 387	7 005	232
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	220	180	87	108	101	7 847	7 757	9 286	2 635	919
10	podlaskie (OR Białystok)	362	211	69	401	56	6 712	4 229	5 006	6 290	934
11	pomorskie (OR Gdańsk)	65	58	27	5	44	2 111	1 471	3 546	266	315
12	śląskie (OR Częstochowa)	122	80	43	15	56	3 162	2 329	5 214	788	204
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	380	124	98	64	134	7 319	4 026	7 345	1 412	458
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	231	215	52	18	68	5 745	4 044	2 453	340	415
15	wielkopolskie (OR Poznań)	138	144	106	48	284	4 993	8 125	7 405	1 183	2 721
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	288	148	89	205	140	4 616	2 013	2 194	2 729	310

* liczba gospodarstw

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zestawienie danych na temat liczby interwencji i osób, którym udzielono pomocy z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarzkiego zakupionych przez KRUS

Lp.	Oddział Regionalny KRUS	Liczba interwencji z wykorzystaniem zestawu	Liczba osób, którym udzielono pomocy
1	Białystok	284	289
2	Bydgoszcz	195	198
3	Częstochowa	52	25
4	Gdańsk	24	35
5	Kielce	429	345
6	Koszalin	32	41
7	Kraków	565	614
8	Lublin	290	301
9	Łódź	474	748
10	Olsztyn	670	475
11	Opole	49	77
12	Poznań	416	349
13	Rzeszów	262	169
14	Warszawa	576	604
15	Wrocław	344	440
16	Zielona Góra	820	322
Ogółem		5 482	5 032

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

---

www.krus.gov.pl